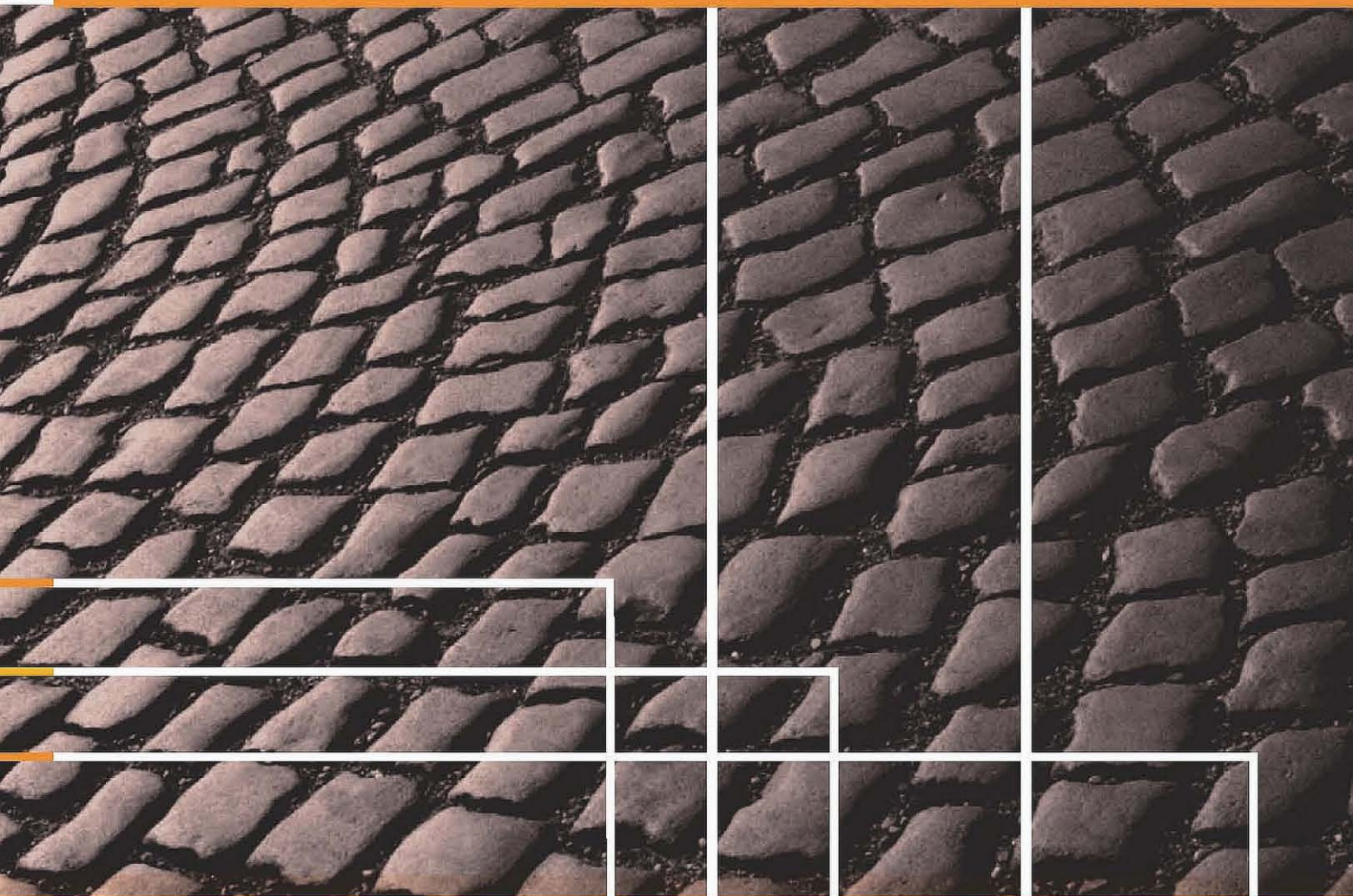

Budapest Főváros Önkormányzatának
Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat

Módszertani kiadványok II.

Örök befogadás, örökbefogadás

2012.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Bán Istvánné, Domján Lászlóné, Gombos Józsefné,
Kántor Nedda, Nagy Botond, Nagyné Erdélyi Ildikó,
Pluhár Bernadett, Száva Anna, Székely Zsuzsanna

Készült az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával, 2012

Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat

Bán Istvánné, Domján Lászlóné, Gombos Józsefné, Kántor Nedda, Nagy Botond,
Nagyné Erdélyi Ildikó, Pluhár Bernadett, Száva Anna, Székely Zsuzsanna

Módszertani kiadványok II.

Örök befogadás, örökbefogadás

Készült az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával

Tartalomjegyzék

Előszó	4
Az örökbefogadás előtti eljárás	6
Kapcsolatfelvétel az örökbe fogadni szándékozókkal, az érdeklődés kezelése	6
Személyes tájékoztató és kérelemfelvétel	7
A háziorvosi/szakorvosi vélemény beszerzése	9
Helyzetértékelés (környezettanulmány) készítése a jelentkezők otthonában	10
A pszichológiai vizsgálat és tanácsadás	11
Az alkalmasságra vonatkozó javaslat ismertetése, továbbítása a gyámhivatal részére	14
Az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam	15
Miért van szükség az örökbe fogadó szülők felkészítésére?	15
Az általában felmerülő legfontosabb kérdések	16
Az örökbefogadás rendszere, szabályai	19
Az örökbe fogadott gyermekek nevelésének speciális kérdései	20
A felkészítő képzés szervezése	22
A várakozási idő alatti teendők	23
Kapcsolattartás a jelentkezőkkel	23
Az alkalmassági határozat felülvizsgálata	24
Az alkalmassági határozat meghosszabbítása, új eljárás lefolytatása	25
Tennivalók az örökbe fogadható gyermekkel kapcsolatban	26
Szakvélemények beszerzése az örökbe fogadható gyermekekről	26
A családba helyezési értekezlet megszervezése	27
Az országos örökbefogadási nyilvántartás értesítése	27
Nemzetközi örökbefogadás szervezése	27
A kiválasztott örökbe fogadó szülők értesítése	28
A gyermek bemutatása	28
Barátkozás, kapcsolatépítés	29
A gondozásba történő kihelyezés	34
A gondozási idő alatti látogatások	35
A Szakszolgálat javaslata az örökbefogadás engedélyezéséhez	35
A titkos örökbefogadás speciális esete: a hat hetesnél fiatalabb gyermek	36

Mellékletek:

1. Ajánlott örökbefogadási tájékoztató	41
2. Kérelemminta	53
3. Adatlap minta	54
4. Nyilatkozat a feltételek elfogadásáról	55
5. Hozzájáruló nyilatkozat a háziorvos/szakorvos megkereséséhez	56
6. Háziorvosi/szakorvosi nyomtatvány	57
7. Helyzetértékelés (környezettanulmány) minta	58
8. Az általában használatos pszichológiai tesztek ismertetése	60
9. Nyilatkozat a szakvélemények továbbításához	62
10. Alkalmassági javaslat	63
11. Nemleges alkalmassági javaslat	64
12. Rövid ismertető a hazai örökbefogadás rendszeréről	65
13. Az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam tematikája	72
14. A tanfolyam órarendje	79
15. A leendő örökbefogadók számára javasolt irodalom	80
16. A felkészítő képzés oktatói számára javasolt irodalom	81
17. Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok és az örökbefogadásban közreműködő civil szervezetek címlistája	82
18. DVD	
1. Jaksity Kata „Gyermekéletek, asszonysorsok” című dokumentumfilmje, melyet az ATV bocsájtott rendelkezésünkre	
2. Székely Zsuzsanna interjúja egy örökbefogadott fiatal felnőttel	

Előszó

Vannak ügyek, témák melyekről mindenkinek van véleménye, mindenki ért hozzá, és mindenki tudja, hogyan kellene máshogyan csinálni, ami természetesen azt is jelenti, hogy akik csinálják ezt a lehető legrosszabbul teszik, pedig csupa nyilvánvaló, „a vak is láthatja” megoldás állna rendelkezésükre.

Ezen típusú ügyek között az Örökbefogadás biztos dobogós téma a lemoshatatlanul hozzátapadt sztereotip gondolatokkal, kijelentésekkel, mint hogy: bürokratikusán hosszú és bonyolult, megalázóan embertelen azokkal szemben, akik az intézetekben ezrével sínylődő gyerekeket szeretnék örökbe fogadni, de nem adják örökbe nekik őket csak azért, mert az egyébként méltatlanná vált szüleik nem mondanak le róluk.

Ezzel szemben az örökbefogadás az egyik, ha nem a legbonyolultabb emberi viszonyokat szabályozó, évezredek óta létező és folyamatosan fejlődő jogintézmény, amely fejlődése során a gyermektelen gazdagok vagyoni érdekeinek és nevének továbbvitelétől a XX. században eljutott a szüleit különböző okkal végleg elvesztő gyermekek családi kapcsolatainak biztosításáig.

A hosszú fejlődés során világossá vált, hogy sikeres örökbefogadás csak akkor jöhet létre, ha az egyes szereplők helyzete, szerepe, motivációja, vesztesége és „nyeresége”, pszichés szükséglete nyíltan szóba kerülhet, és megtörténik e kérdések megválaszolása, feldolgozása.

A kölcsönös elfogadás, a veszteség feldolgozása, gyászmunka nélkül nincsen sikeres örökbefogadás, örökbeadás.

Az örökbeadási-örökbefogadási háromszögnek egyenrangú szereplői vannak (gyerek, örökbeadó és örökbefogadó szülők), akiket ez a jogi aktus, jogi és pszichés értelemben a jogerős engedélyezést követően – titkos és nyílt örökbefogadás esetén egyaránt – örökre egymáshoz köt, történjen bármi is a későbbiek során.

Ennek tényét hosszú évtizedeken, évszázadokon keresztül próbálták az érintettek és a gyerekvédelmi szakma is tagadni. Szerencsére ma már ezen tudati szinten minden szereplő túljutott, most már csak azt kell elfogadni, hogy mindehhez segítségre, szakemberek és sorstársak támogatására van szüksége az érintetteknek életük egy-egy hosszabb–rövidebb szakaszában.

Ezen felismerések, majd az azt követő cselekvések, végső soron jogalkotási folyamatok, nem mehetnek egyik napról a másikra, hosszú évek, évtizedek kellenek a köztudat és az egyéni meggyőződések formálódásához. Gondoljunk csak az örökbefogadók

felkészítésének két évtizeddel ezelőtti lehetetlenségére és a mai állapotra, amikor már az a kérdés, mennyivel legyen hosszabb a felkészítő tanfolyam, vagy gondoljunk a származás megismerésének képtelen és tragikus történeteire 10-15 évvel ez előttről és a mai szabályozásra, amikor az örökbefogadott 14 éves korától kutathatja származását, illetve megismerheti vérszerinti felmenői örökletes betegségeit.

Természetesen még ma is vannak megoldatlan fájdalmas kérdések szép számmal, például legyen-e utánkövetés, a testvérek kereshessék örökbeadott testvérüket, az örökbeadó szülők milyen támogatást kapjanak.

Kellő türelemmel az elkövetkező 15-20 év erre is megadja a választ. E türelmi időszakban minden szereplőnek, de különösen a jogalkotóknak és a szakembereknek, legyenek államiak vagy civilek, tudatában kell lenniük annak, hogy miként egy gyermek fejlődésében, ebben sem hagyhatók ki az egyes fejlődési fokozatok súlyos sérülések nélkül, hogy a „koraszülés” komoly veszélyforrás ez ügyben is.

Ez a kiadvány arra vállalkozik, hogy a kiadása pillanatában hatályos joganyagban kikristályosodott szabályokat, eljárásokat - melyekről meggyőződéssel állítjuk, hogy a fejlődés jelen fázisában az érintettek szempontjainak, jogainak legkörültekintőbb formába öntése - összefoglalja valamennyi szereplő számára közérthető módon, és bemutassa az örökbefogadók vizsgálata és felkészítése során legelfogadottabb, legkiforrottabb tematikát és szakirodalmat.

Ezen módszertani kiadványt, készítői aktuális kézikönyvnek és egyben kortörténeti dokumentumnak is szánják későbbi fejlődési fokok érintettjeinek, szakembereinek és kutatóinak.

Külön értéke e könyvnek és DVD mellékletének, hogy elkészítéséhez, szerkesztéséhez önzetlenül hozzá adták arcukat, szaktudásukat, anyagaikat örökbefogadók és az örökbefogadás kérdéseinek megválaszolásában elkötelezett médiaszereplők is.

Budapest, 2012.10.08

dr. Radoszav Miklós

Az örökbefogadás előtti eljárás

Kapcsolatfelvétel az örökbe fogadni szándékozókkal, az érdeklődés kezelése

A telefonon érdeklődők részére néhány alapvető információt azonnal el kell mondani, fel lehet hívni a figyelmüket a honlapon elhelyezett tájékoztatóra. Ha az érdeklődő határozott a jelentkezés ügyében, akkor néhány kérdéssel tisztázni kell, hogy illetékesek vagyunk-e az ügyben vagy sem. Ha a jelentkezőknek nem megyén belül van a lakóhelye, akkor átirányítjuk az illetékes gyermekvédelmi szakszolgálatához. Érdemes azt is előzetesen megtudni, hogy a jelentkező egyedül kíván-e jelentkezni, házas-e vagy élettársi kapcsolatban él. Ha a jelentkezők élettársi kapcsolatban élnek, el kell nekik mondani, hogy Magyarországon csak házasságok fogadhatnak együtt örökbe, élettársakként vagy bejegyzett élettársakként ez nem lehetséges. Élettársakként csak az egyik fél tudja jogilag elindítani az eljárást, de ebben az esetben hátrányos helyzetbe kerülnek, mivel a törvény előnyben részesíti a házasság általi örökbefogadást. (Illetve több civil szervezet nem fogadja el, csak a házasságok jelentkezését.)

Tehát dönthetnek úgy, hogy házasságot kötnek, és azt követően jelentkeznek örökbe fogadó szülőknek, vagy ha maradnak élettársak, akkor egyikőjük indít eljárást. A tapasztalat az, hogy sokan felmérve a hátrányokat, inkább összeházasodnak a jelentkezés előtt. Kisebb részben vállalják a hátrányt, és csak az egyik fél indítja el az eljárást, a vizsgálatok és a felkészítés alatt viszont bejelentik, hogy mégis inkább összeházasodnak, mivel ráébrednek, hogy a házasság és az örökbefogadás is az egymás iránti felelősségvállalásról szól.

Külföldről telefonálókat tájékoztatni kell, hogy a 2005. évi LXXX. törvényben kihirdetett: „A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt egyezmény” értelmében a szokásos tartózkodási helyük szerinti megfelelő hatóságnál kell elindítaniuk az eljárást attól függetlenül, hogy milyen állampolgárok. Ki kell térni arra, hogy Magyarországról nemzetközi úton fogadhatnak örökbe, kérelmüket az Emberi Erőforrások Minisztériumának Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályára kell eljuttatniuk.

A körülmények tisztázása után időpont egyeztetésére kerül sor.

Az írásban és e-mailben érdeklődőket, tájékoztatjuk, hogy az eljárás személyes ügyintézés igényel.

Személyes érdeklődés esetén, ha lehetőségünk van, akkor azonnal részletes tájékoztatást nyújtunk, ha nincs, akkor időpontot egyeztetünk.

Személyes tájékoztató és kérelemfelvétel

A személyes tájékoztatás egyeztetett időpontban a Szakszolgálat hivatalos helyiségében történik. A tájékoztató fő elemei:

- Az örökbefogadás célja
- Ki fogadhat örökbe?
- Ki fogadható örökbe?
- Az örökbefogadás joghatásai
- Az örökbefogadás formái
- Az örökbefogadás előtti eljáráshoz kapcsolódó szükséges vizsgálatok és az örökbefogadói tanfolyam
- A gyámhivatal eljárása
- Az alkalmasság felülvizsgálata
- A várakozási idő
- Az örökbefogadást engedélyező eljárás
- A nyílt örökbefogadás speciális szabályai és az örökbefogadást közvetítő civil szervezetek

(1. számú melléklet: Ajánlott örökbefogadási tájékoztató)

A tájékoztatást a kérelem felvétele követi, ha az elhangzottak alapján az ügyfelek úgy döntenek, hogy elindítják az eljárást. Lehetőségük van átgondolni a hallottakat és későbbi időpontban jelentkezni kérelemfelvételre.

A jelentkezők saját kézzel írott nyomtatványt töltenek ki. A kérelemnek a jogszabályok által kötelezően tartalmaznia kell a következőket:

- Az 1997.évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 135.§ (5) bekezdés b) és c) szerint kezelhető személyes adatok
- Az örökbefogadási szándék indokai
- A gyermekekre vonatkozó elképzelések
- A korábban kezdeményezett örökbefogadás eredménye
- Nyilatkozat az országos örökbefogadási nyilvántartásba való felvételről
- Nyilatkozat annak tudomásulvételéről, hogy az örökbefogadásra való alkalmasság feltétele az örökbefogadás előtti tanácsadason és felkészítő tanfolyamon történő eredményes részvétel

A jelentkezők személyes adatait és gyermek(ek)re vonatkozó elképzeléseit számítógépes nyilvántartó programon is rögzítjük.

(2. számú melléklet: Kérelemminta és 3. számú melléklet: Adatlap minta)

Az örökbe fogadandó gyermekekre vonatkozó elképzeléseket részletesen meg kell beszélnünk a jelentkezőkkel. Tájékoztatjuk őket, hogy a későbbiekben módosíthatják elképzeléseiket. A törvény szerint a jelentkezőknek nyilatkozniuk kell az örökbe fogadandó gyermekek számáról, koráról, és arról, hogy vállalják-e egészségileg károsodott gyermek örökbefogadását.

A gyermekek száma

A jelentkezőket tájékoztatni kell arról, hogy egyidejűleg egy gyermeket vagy testvéreket fogadhatnak örökbe. Ha örökbefogadás után további szándékuk van gyermeket örökbe fogadni, akkor lehetőségük van új eljárást kezdeményezni.

A gyermek kora

Testvérek esetén az életkori különbség kiszámításánál az idősebb gyermek életkorát kell figyelembe venni.

Egészségi állapot

A 149/1997. (IX.10.) kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról 38.§ (3) ac) alapján, a jelentkezőknek nyilatkozniuk kell, hogy elfogadnak-e egészségileg károsodott gyermeket. Az egészségi állapotra vonatkozó elképzelések tisztázása érdekében három fogalmat használunk:

- egészséges,
- korrigálható egészségi állapot, (Olyan betegség, ami előreláthatólag műtéttel, gyógykezeléssel vagy gyógytornával gyógyítható, vagy olyan fejlődésbeli lemaradás, ami fejlesztéssel behozható.)
- nem korrigálható vagy szinten tartható egészségi állapot (Súlyos tartós betegség, testi, szellemi fogyatékoság.)

Nem

A törvény nem írja elő a gyermek nemével kapcsolatos nyilatkozattételt, de ezt is fontos rögzítenünk a későbbi sikeres kiajánlások érdekében, illetve azért, hogy a pszichológiai tanácsadás során megbeszélésre kerüljön.

Egyéb elképzelések

Az örökbe fogadni szándékozók bármilyen, a gyermekkel kapcsolatos elképzelésükről nyilatkozhatnak, azt kérelmükben rögzítjük. A jelentkezők kérésére származással, vallással, küllemmel, családi háttérrel kapcsolatos, stb. elképzeléseket rögzítjük. Az alkalmassági

javaslatban ezek az elképzelések nem szerepelnek, viszont információként szolgálnak a megyei és az országos örökbefogadási nyilvántartás számára.

A családban nevelkedő gyermekek életkorát rögzítjük, hogy felajánlaskor arra tekintettel tudjunk lenni.

A jelentkezőket nyilatkoztatjuk, hogy kéri-e adataik megküldését az Emberi Erőforrások Minisztériumának Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályon vezetett országos örökbefogadási nyilvántartásba. Előtte pontos tájékoztatást nyújtunk az országos örökbefogadási nyilvántartás működéséről. (Az országos örökbefogadási nyilvántartásba felvett jelentkezők felajánlást kaphatnak más megyei Szakszolgálatától is, de csak olyan gyermekekre, akinek az adott megyében nem találtak örökbe fogadó szülőket.)

Tájékoztató jelleggel rögzítjük, hogy a jelentkezők az örökbefogadás mely formáját választják: nyílt, titkos vagy mindkettő. A személyes tájékoztató során részletesen ismertetjük az örökbefogadás formáit és a köztük lévő különbséget, tájékoztatást nyújtunk a nyílt örökbefogadást közvetítő civil szervezetekről.

Külön kitérünk a titkos örökbefogadás speciális esetére, amikor a vér szerinti szülők a gyermek 6 hetes koráig még visszavonhatják a titkos örökbefogadáshoz hozzájáruló nyilatkozatot, így csak olyan jelentkezőknél tudunk elhelyezni titkosan örökbe adható újszülöttet, akik vállalják ezt a feltételt.

Nyilatkozatban rögzítjük a pszichológiai vizsgálat és a tanácsadás kezdő időpontját és a vizsgálatot végző szakember nevét.

A jelentkezőkkel időpontot egyeztetünk a környezettanulmány elvégzéséhez.

Az ügyfelekkel titoktartási felmentő nyilatkozatot íratunk alá, melyben hozzájárulnak, hogy a háziorvosuk vagy szakorvosuk adatokat bocsáthasson rendelkezésünkre.

A kérelmet az aláírást követően iktatjuk, a jelentkezők minden iratról fénymásolatot kapnak.

(4. számú melléklet: Nyilatkozat a feltételek elfogadásáról)

A háziorvosi, szakorvosi vélemény beszerzése

A jelentkezők hozzájárulásával levélben keressük meg a háziorvosukat, szükség esetén szakorvosukat. Az orvos szakmai kompetenciája, hogy dokumentációja alapján tölti-e ki a részére kiküldött nyomtatványt, vagy kivizsgálást kezdeményez. Ha a szakvélemény nem érkezik be hat héten belül, érdemes jelezni a jelentkezőknek, hogy vegyék fel a kapcsolatot a háziorvosukkal, szakorvosukkal.

(5. számú melléklet: Hozzájáruló nyilatkozat a házi orvos/szakorvos megkereséséhez és 6. számú melléklet: Házi orvosi/szakorvosi nyomtatvány)

Helyzetértékelés (környezettanulmány) készítése a jelentkezők otthonában

A helyzetértékelés (környezettanulmány) célja az örökbe fogadni szándékozó személy lakás- és életkörülményinek vizsgálata annak megállapításához, hogy a leendő gyermek gondozására, nevelésére, egészséges fejlődésének biztosítására a lakáskörülmények és anyagi helyzetük megfelelő-e.

A környezettanulmány a jelentkezők bejelentett lakóhelyén vagy tartózkodási helyén készül. Jelen vannak az örökbe fogadni szándékozók és az együtt élő hozzátartozók: szülők, élettárs, gyermek, rokon. A szakmai kompetenciák betartása lényeges. Az objektív körülmények teljes körű feltárása az 7. számú melléklet (*Helyzetértékelés-környezettanulmány*) szempontjai szerint történik, törekedve a kötetlen beszélgetésre, kerülve a kérdőív típusú kikérdezést. Javasolt, hogy az együtt élő hozzátartók véleményüket kinyilváníthassák.

Fontos, hogy amennyiben valamelyik félnek előző kapcsolatából van gyermeke/gyermekai, tájékozódjunk, és írásos feljegyzést készítsünk arról, hogy milyen korúak, milyen neműek, velük milyen kapcsolatot ápol, tájékoztatta-e őket szándékáról.

Már ekkor tisztázni kell az örökbe fogadandó gyermek elhelyezésével kapcsolatos elképzeléseiket. Tájékozódva anyagi helyzetükről rá kell világítani arra, hogy reális-e elképzelésük a gyermekvállalással kapcsolatban.

Felhívjuk a jelentkezők figyelmét arra, hogy a nem közös háztartásban élő hozzátartozóknak is időben tudomást kell szerezniük a leendő örökbefogadásról, hiszen az örökbe fogadott gyermek velük is rokonságba fog kerülni.

Különösen fontos, hogy az egyedülálló örökbe fogadni szándékozó esetében tájékozódjunk arról, hogy milyen segítségre számíthat a gyermeknevelésben.

Fel kell mérni, hogy a lakókörnyezetben a gyermekintézmények (bölcsőde, óvoda, iskola) milyen távolságra van.

Tájékozódni kell arról is, hogy az örökbe fogadni szándékozók mivel töltik szabadidejüket, milyen baráti körrel rendelkeznek, azokkal milyen sűrűn találkoznak, Őket tájékoztatták-e terveikről.

Az alkalmasság megállapításához szükséges környezettanulmányt úgy kell elvégezni és írásba foglalni, hogy annak eredményéről az örökbe fogadni szándékozó a jelentkezéséhez

képest 60 napon belül tájékoztatható legyen. Amennyiben az ügyfél nem teszi lehetővé a szükséges vizsgálat elvégzését, az eljárást megszüntetjük, melyről írásban tájékoztatjuk a jelentkezőket.

A pszichológiai vizsgálat és tanácsadás

Az örökbefogadásra való alkalmasság elbírálásának törvényi előfeltétele a pszichológiai vizsgálat, ill. pszichológiai tanácsadás, melyek funkcionális egységet alkotnak. A pszichológiai vizsgálat és a pszichológiai tanácsadás felelőse a pszichológus. Bár a kettő szorosan összefügg, és markánsan gyakran akár el sem különül egymástól, mégis más. Lássuk először a pszichológiai vizsgálatot.

Pszichológiai vizsgálat

A pszichológiai vizsgálat gyakorlatilag egy szűrővizsgálat, mely az adott helyzetben hivatott véleményt formálni a jelentkezőről. Célja kettős: egyrészt az örökbefogadásra pszichológiai szempontból alkalmatlannak tekinthető egyének kiszűrése, másrészt annak a feltérképezése, hogy a jelölt várhatóan mennyire képes biztosítani az örökbe fogadandó gyermek harmonikus testi-lelki-szellemi fejlődését.

A pszichológusnak ajánlott több üléses vizsgálatot tartania, melynek során négy területet vizsgál. A négy közül bármelyik egy már kizáró tényező lehet:

- Örökbefogadó motivációja
- Családi és élethelyzete
- Személyisége
- Leendő gyermekével kapcsolatos nevelési elképzelései.

Egyedülálló jelentkezők esetén a vizsgálat kétszemélyes helyzetben, míg a házaspárok esetén mindig hármásban indul. Szükség esetén a továbbiakban bevonásra kerülhet a jelentkezőkkel egy háztartásban élő gyermek vagy egyéb személy (pl. élettárs, szülő) is. Ha van, lehetőség szerint minden esetben célszerű bevonni a gyermeket, ugyanis viselkedése, ill. a szülőkhöz való viszonyulása további értékes adalékkal szolgálhat.

Pszichológiai vizsgálat eszközei

- Elemző interjú (általában dinamikusan orientált lélektani interjú)
- Tesztelés

Az örökbefogadási alkalmasságra vonatkozóan nincs országosan elfogadott és/vagy használt tesztelési protokoll. A legjellemzőbben alkalmazott tesztek két nagy csoportba oszthatók:

Projektív tesztek:

- Rorschach-próba
- Szondi-teszt
- Lüscher-teszt
- PFT (*Rosenzweig-féle képes frusztrációs teszt*) felnőtteknek
- Rajz tesztek (pl. ház-fa-család, ember rajz)

Papír-ceruza tesztek, önjellemző kérdőívek

- MMPI
- BDI (*Beck depresszió skála*)
- PBI (*Szülői bánásmód kérdőív*)

Az alkalmazható fenti vizsgálati eljárások közül a pszichológus a saját szakmai felkészültsége, valamint a jelentkezők egyéni problémafelvetése alapján választ. Nem minden esetben kerül azonban sor teszt felvételére. Eltanácsoláskor azonban legalább egy standardizált teszt alkalmazása szükséges.

Örökbefogadási tanácsadás (konzultáció)

A pszichológiai tanácsadás az interjú végén, az interjú során gyűjtött élethelyzeti és életútbeli információhoz kapcsolódik. Tematikája mindig egyedi, melyet a jelentkezők aktuális nehézségei, kérdésfelvetései jelölnek ki.

A pszichológiai tanácsadás célja az örökbefogadói szülői szerepre való komplex ráhangolás és a szülő által örökbe fogadni szándékolt gyermek életkori sajátosságaira való minél sokrétűbb felkészítés.

A pszichológiai tanácsadás során lehetőség nyílik arra, hogy a pszichológus és a jelentkező(k) konzultatív formában beszélhessenek át bizonyos, az örökbefogadás szempontjából lényeges témákat, úgy mint:

Egészség-betegség viszonya, ezen belül a mentális állapot kérdése

- Örökbefogadás megmondása, ill. ennek időzítése
- Névválasztás/ névmegtartás
- Szülői, nagyszülői szerepek
- Testvérhelyzet, testvérfeltékenység
- Konfliktuskezelés
- Családi örökségek, hagyományok, stb.

A pszichológiai tanácsadás soha nem tanács adást jelent, hanem tudatformálást, tájékoztatást, ismeret átadást, vagy éppen gondolatébresztést. Összességében egyfajta tanulási

helyzet, mely szerencsés esetben beépül, s szemléleti, viselkedésbeli változásokat eredményez. Eredményessége természetesen függ a jelentkező fogadókészségétől és nyitottságától is.

Pszichológiai tanácsadás jellemzői

- Nincsenek jó és rossz válaszok. Helyette olyan légkört próbálunk teremteni, melyben ítélezés vagy dorgálás nélkül bármilyen kérdés feltehető, s bármilyen dilemma megosztható a szakemberrel.
- A tanácsadás együttes gondolkodást jelent, nem pedig a jelentkező helyett való gondolkodást.
- Segíti a jelentkezőket abban, hogy magával az örökbefogadással kapcsolatosan árnyaltabb képük alakuljon ki.

A pszichológiai vizsgálathoz kapcsolódó tanácsadáson túl a jelentkezőknek természetesen módjuk van arra is, hogy az alkalmasság megszerzését vagy akár az örökbefogadást követően visszalátogassanak tanácsadásra. Melyet nagy szakmai megtiszteltetésnek veszünk.

Pszichológiai vélemény

Véleményének kialakításakor a pszichológus nem a jelentkezők – még ha azok szeretik is azt hinni – megrendelését teljesíti, hanem a jelentkezők szándékának figyelembe vételével hozza meg szakmai döntését arról, hogy az adott jelentkező alkalmas-e, ill. amennyiben igen, milyen gyermek örökbefogadására alkalmas. Véleményében kitér a jelentkezők által örökbe fogadható gyermek számára, korára, nemére, egészségi állapotára, esetleges temperamentumbéli vagy egyéb jellemzőire, pl. vakság, Down-kór, végtaghiány, stb.

Véleményében a pszichológus a folyamatra nézve is tehet ajánlást: pl. ha az alkalmassági határozat kétéves lejártát követően a saját kérésre történő további egy év automatikus meghosszabbítással nem ért egyet.

Amennyiben az örökbe fogadandó gyermeket illetően a pszichológus véleménye és a jelentkezők szándéka eltér, annak érdekében, hogy a szakvéleményének megértését és elfogadását segítse, a pszichológus jelen van véleményének ismertetésekor.

(8. számú melléklet: Az általában használatos pszichológiai tesztek ismertetése)

Az alkalmasságra vonatkozó javaslat ismertetése, továbbítása a gyámhivatal részére

Az elkészült szakvélemények és az összegző javaslat ismertetése céljából időpontot egyeztetünk a jelentkezőkkel a jelentkezéstől számított 60 napon belül. Az örökbe fogadó szülőket felkészítő tanfolyam hatására előfordulhat, hogy a jelentkezők módosítják a gyermekkel kapcsolatos eredeti elképzeléseiket. A módosítást átvezetjük a kérelemben, és jelezzük az örökbe fogadni szándékozókát vizsgáló pszichológusnak, aki eldönti, hogy a módosítás igényel-e újabb konzultációt. Amennyiben a módosítás hatására újabb pszichológiai vélemény vagy környezettanulmány készül, ennek tartalmát újra ismertetni kell a jelentkezőkkel. Ha a pszichológiai vélemény alapján nem tartjuk alkalmasnak a jelentkezőket, akkor a pszichológus jelenlétében történik az iratismertetés. A véleményekkel kapcsolatos nyilatkozat formanyomtatványon történik. *(9. számú melléklet: Nyilatkozat a szakvélemények továbbításához)*

Ha a Szakszolgálat támogatja az örökbe fogadni szándékozók kérelmét, akkor a jelentkezőket tájékoztatjuk, hogy a tanfolyamon való részvételt követően továbbítjuk iratanyagukat az illetékes gyámhivatalnak. *(10. számú melléklet: Alkalmassági javaslat)*

Nemleges javaslat esetén tájékoztatjuk a jelentkezőket, hogy milyen további lehetőségeik vannak:

- Ha elfogadják a szakvéleményben foglaltakat, akkor visszaléphetnek, visszavonhatják kérelmüket, és a későbbiekben bármikor indíthatnak új eljárást.
- Ha nem fogadják el, és kérik a javaslat továbbítását, akkor tájékoztatjuk őket, hogy a gyámhivatalban kérhetik igazságügyi szakértő kirendelését, ennek költsége az ügyfeleket terheli. Amennyiben a gyámhivatal jogerősen az örökbefogadásra alkalmatlanságot állapítja meg, egy évig nem kezdeményezhetnek újabb eljárást.

Nemleges javaslat esetén a tanfolyam elvégzése nélkül küldjük el a szakvéleményeket a gyámhivatalnak, de amennyiben az igazságügyi szakértő felülbírálja a javaslatunkat, a jelentkezőknek utólag felajánljuk a tanfolyam elvégzésének a lehetőségét. *(11. számú melléklet: Nemleges alkalmassági javaslat)*

A jogerős alkalmassági határozat megérkezése után a jelentkezőket nyilvántartásba vesszük, és erről értesítjük őket, valamint hozzájárulásuk esetén adataikat továbbítjuk az országos örökbefogadási nyilvántartás részére.

Az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam

Miért van szükség az örökbefogadó szülők felkészítésére?

2002. márciusban a Családjogi Törvény módosításával kötelezővé vált az örökbe fogadni szándékozók tanfolyami felkészítése az örökbefogadásra. A törvénymódosítás hatálybalépése 2003. január elseje volt.

A kilencvenes évek elején, a szakma és a civilszféra területén is a váltás, a változtatás, a nyitás szükségessége fogalmazódott meg. Ehhez jelentett támaszt az ENSZ 1991-ben Magyarország által is aláírt gyermekjogi egyezménye, mely szerint minden ember és gyermek joga, többek között, a származása megismerése.

Akkoriban a társadalom, a közvélemény még az örökbefogadást a család magánügyének tekintette. A szakmai, főleg pszichiátriai körök közben egyre erőteljesebben fejezték ki aggályaikat az örökbefogadással, mint intézménnyel kapcsolatban a kudarcos esetekkel való találkozásaik alapján. Felelőssé tették mindezekért a gyermekek korai kötődési zavarát, mint az ezekben a gyermekekben adott és korrigálhatatlan mindent tönkretevő problémát.

A gyerekotthonokba főleg kamaszként visszakerülő örökbe fogadott gyermekeknél azonban gyakran találoztunk olyan esetekkel is, amelyekben az érzelmi kapcsolat és kötődés válságát az okozta, hogy későn – iskolás, prepubertás korban – lepleződött le valódi történetük, vagy ahol az örökbefogadottak a szülők idealizált gyermekelképzelésének nem tudtak megfelelni az iskolai tanulási nehézségeik, beilleszkedési és egyéb pszichés problémáik miatt.

E problémák egy fajta lehetséges megelőzésére és segítésére alakult meg 1993-ban az első magyarországi civil örökbefogadási szervezet, a Mózeskosár Egyesület az Örökbefogadó Családok Érdekvédelmi Egyesülete. Az első olyan csoportosulás ahol az örökbefogadásban érintettek segítséget kérhetnek, és megoszthatják gondjaikat sorstársaikkal és szakemberekkel. 1994-ben a fővárosi TEGYESZ-ben elsőként külön örökbefogadói munkacsoport alakult örökbefogadási tanácsadók és pszichológus részvételével. Az első önkéntes felkészítő tanfolyamokat a 90-es évek közepén először e két szervezet összefogásában tartottuk és tartjuk ma is a kötelező 21 órás csoportokat.

Közös programunk alapvető célkitűzése a kezdetektől az, hogy a házaspárok az összejövetelük során hasonló helyzetben lévő családokkal találkozzanak. Sokan ebben a

közegben mernek először beszélni mások előtt meddőségükről és az örökbefogadásról. A hasonló élethelyzetnek normalizáló hatása van: a közös cél csökkenti elszigeteltségüket és kisebbségi érzésüket. Az elfogadó érzelmi biztonságot nyújtó légkörben érzéseik hozzáférhetőbbé válnak, meg tudnak nyílni. A csoportvezető segítségével szembe tudnak nézni eddigi életükkel, veszteségükkel, elgondolásaikkal. A megélhető sorsazonosság, a saját és más véleményekkel való szembekerülések elindítanak bennük egy folyamatot, amelynek eredményeképpen mélyebb önismeretre tehetnek szert, megváltozhatnak, gyengülhetnek vagy erősödhetnek eddigi elképzeléseik.

Fontosnak tartjuk, hogy a szülők a lehető legtöbb ismeret birtokába jussanak az örökbefogadásról még a gyermek bemutatása előtt, megismerjék az örökbefogadás jogi vonatkozásait, az örökbe adható gyermekek korábbi életét, családját, gyermekotthoni életüket és az örökbefogadás – mint élethelyzet – várható következményeit, nehézségeit.

Nem célunk megerősíteni a bizonytalanokat, de segítünk megtalálni bizonytalanságuk hátterét és okait. Végző célunk, hogy a saját élményeket is mozgósító, tematikusan orientált interaktív csoportban az örökbe fogadó szülők mélyebben elgondolkodva saját elképzeléseiken, elvárásaikon és a lehetőségeken, megerősödjének elhatározásukban, vagy az összes körülmény figyelembe vétele után elálljanak eredeti szándékuktól.

A csoportokba azok a várokozók jelentkezhetnek, akik már részt vettek a pszichológiai alkalmassági vizsgálaton és tanácsadáson, amely az ép személyiségstruktúra, a megfelelő fékek, határok, kongruencia, empátia meglétét azonosította, és akiknél az élethelyzet, családszerkezet, életvitel, egzisztenciális körülmények alkalmasak gyermekvállaláshoz.

A tanfolyam tematikája szerint 3 részre bontható.

Az általában felmerülő legfontosabb kérdések

Az első részben (11 óra) az örökbefogadó oldaláról, szempontjából közelítjük meg az örökbefogadást. Itt válnak a csoport témájává általában azok a nehézségek - orvosi tortúrák – a gyermekvállalás kudarcai, érzelmi csalódásai, amelyeket a szülők átéltek, mielőtt eljutottak az örökbefogadás gondolatáig. Többeknek ez veszteség-feldolgozást elindító segítséget is jelent. Sok szó esik ennek kapcsán szüleik, a környezet felkészítéséről, a szülők részéről rájuk nehezedő utód, unoka elvárásáról és az ezzel kapcsolatos rejtett vagy nyílt konfliktusokról. Mindig dolgozunk a vér szerinti szülőkkel szembeni haraggal és előítéllettel is, amely szinte minden csoportban felszínre kerül. Célunk, hogy párhuzamba állítható érzéseket éljenek meg a saját, a gyermek és a vér szerinti szülő veszteségélményével kapcsolatban. Fontos, hogy a

„lemondást” a szülő nő részéről a gyermekről való lehetséges legjobb gondoskodás döntéseként fogadják el. Fel kell készülniük arra is, hogy a környezet esetenkénti intoleranciája, előítélete nehéz helyzetbe hozhatja családjukat, és a náluk nevelkedő gyermeket is megkülönböztetés érheti. Az örökbefogadást mint „másság helyzetet” is megfogalmazzuk. Tisztázzuk az örökbefogadói és a biológiai család különbözőségét, hogy az örökbe fogadott gyermek nem a meg nem született gyermeket fogja helyettesíteni, hogy a veszteségélmény az örökbefogadás után is megmarad. A gyermek számára pedig mindig fontos lesz a vér szerinti családja, akár jelen lesz az életében, akár nem, akár beszél róla, akár nem. Ennek megértését segítik például gyökerkeresési esetismertetések, illusztrációk és a témával kapcsolatos nevelési konfliktushelyzeteket megjelenítő sok – sok érzelmet mozgósító szituációs helyzetgyakorlat is. Ilyen szituáció megjelenítése lehet például, amikor a gyermek egy vitában azt vágja az örökbe fogadó szülő fejéhez, hogy „ne parancsolgass, te nem vagy az anyám / apám, ne mondd meg mit csináljak és mit ne!”, Többen el sem tudják képzelni, hogy ez előfordulhat. E mögött gyakran egy naiv elképzelés húzódik meg miszerint a gyermek majd hálás lesz, amiért örökbe fogadták. A dramatizálásban a gyermek helyére lépés az empátiát és a gyermek veszteségeivel kapcsolatos haragjának a megértését segítheti, és a helyzet túldimenzionálásának a veszélyét csökkentheti.

A titok pszichológiai hatásainak megértéséhez saját élményeiket igyekszünk mozgósítani. Imagináltatjuk, felidéztetjük, azonosítatjuk azokat az érzéseiket, amiket akkor éltek át, amikor kirekesztették őket valamilyen titokból, illetve amikor ők titkolóztak valami miatt. Felismerik, hogy a titok negatívan hat mindkét félre, akkor is, ha nem robban ki, és hogy a gyermek származása körüli titok miatt a szorongás a gyermek alapvető életérzésévé válik, nem alakulhat ki a bizalomteli légkör sem.

Kiadott órarendünket iránytűnek tekintjük. A csoportfolyamatokat a résztvevők igényeihez igazítjuk. A csoportalakulás fázisában összegyűjtjük azokat a leglényegesebb kérdéseket, amelyek megválaszolása nélkül nem szeretnének a csoporttagok a negyedik nap végén hazamenni. Ezek a kérdések szinte mindig teljesen lefedik tervezett tematikánkat. Előfordulnak egyéni élethelyzetből adódó kérdések is, amelyekkel őszintén foglalkozunk. A legáltalánosabban felmerülő kérdések:

Mikor, hogyan kell megmondani a gyermeknek, hogy örökbefogadott?

Az a tapasztalatunk, hogy ma már kevesen vannak olyanok, akik ne tartanák fontosnak, hogy a gyermek tőlük és időben meg tudja, hogy örökbefogadott. Abban azonban a legtöbben tanácstalanok, hogy mikor és hogyan beszéljenek erről a gyermekükkel. Bemutatjuk a „Nekem két születésnapom van” című könyvet és szétosztjuk a könyv

szülőknek szóló módszertani levelét. Lehetséges mintákat adunk arra, hogyan lehet erről a kérdésről, a kezdetekről őszintén és megerősítően beszélni gyermekeikkel. Nem az a lényeg, hogy az örökbefogadás szó jelentését - vagyis, hogy örökre fogjuk szeretni - értse a gyermek, hanem az, hogy tudja - mielőtt mást képzelné - hogy egy másik néni pocakjából született, aki ránk bízta, vagy hozzájárult, hogy mi lehessünk az anyukája és apukája.

Az óvodában, iskolában elmondjuk – e, hogy örökbefogadott?

Élénken foglalkoztatja a szülőket, hogy kire tartozik az, hogy ők örökbefogadó családban élnek. Jó-e azt mondani a gyermeknek, hogy te tudod, de ez legyen a mi családunk titka, és ha nem, mi az a disztinkvációs kör, amelyben még nem éli meg távolításként a nyílt kommunikációt a gyermek. Legyünk tapintatosak, és vegyük tekintetbe a gyermek igényét és véleményét is, - szokott lenni a végső csoportkonklúzió.

Megváltoztathatjuk-e a gyermek utónevét?

Ez a kérdés egyrészt az elfogadás, másrészt a folytonosság, az én-azonosság, én-állandóság - mint a pszichés egészség alapjai - mentén ragadható meg, de tekintetbe kell venni azt is, hogy a családba integráláshoz tartozhat, hogy a szülők az általuk vágyott névvel is meg szeretnék ajándékozni gyermeküket.

Milyen gyakran keresik meg az örökbefogadottak a szüleiket, és mi történik, ha megtalálják?

A szülők gyakran úgy értelmezik a jogi szabályozást, hogy a 14 éves gyermeknek, ha joga, akkor szükséglete is felkeresni a szüleit. Sikeres és drámai kimenetelű gyökérkeresési eseteket mutatunk be. Együtt keressük a választ arra, hogyan segíthetnek legjobban gyermekeinek az örökbefogadók ezen az úton.

Mire használjuk, és hogyan viselkedjünk a szülőanyával való találkozáskor?

A nyílt örökbefogadásra készülők a kedvezőbbnek tűnő időtényező mellett főleg az anya megismerésének a lehetősége miatt választják ezt az örökbefogadási formát. Ugyanennyire tartanak is azonban attól az érzelmileg megterhelő helyzettől, amikor a szülőanyával kell találkozniuk. A szituáció előzetes elképzeltetése a beszélgetés prekonstruálása, a kognitív felkészülés mellett a vér szerinti szülővel való empátiát, döntése megértését erősítheti, és a találkozás mindkét fél számára minél kedvezőbb kimenetelét készítheti elő.

Mit tudhatunk meg a gyermek családjáról a titkos örökbe fogadásnál?

Elterjedt félreértés az, hogy a titkos örökbefogadásban csak a gyermekről tudhatnak az örökbefogadók, de a családi háttérükről, a szülők életviteléről, egészségi állapotáról, családi körülményeiről, a gyermek elhagyása, illetve örökbeadása okáról nem. Meg kell ezért

erősíteni az örökbefogadókat abban a jogos igényükben, hogy kérdezhetnek, és korrekt tájékoztatást várhatnak el mindezekben a kérdésekben a rendelkezésre álló információk alapján.

Mit mondjunk a gyermeknek, miért nem a szülei nevelik fel?

Az örökbe fogadó szülők aggálya kettős: egyrészt mit kezdjenek a súlyos, szülőket terhelő információkkal, másrészt mi van, ha a szülőnő a környezetétől nem kapta meg az anyasághoz szükséges támogatásokat.

Az örökbefogadás rendszere, szabályai

A második részben (1 órában) a kognitív struktúrák mentén, információadással járjuk körbe az örökbefogadás jogi vonatkozású kérdéseit, megszüntetve az e téren tapasztalható tájékoztatatlanságot. Ismertetjük az örökbefogadás hazai szabályait, bemutatjuk a folyamatban részt vevő szervezetek hatáskörét, feladatait, hogy tudják, mikor, kivel kell kapcsolatba lépniük. Azt, hogy előreláthatólag nem az a gyámhivatal fog dönteni az alkalmasságról, amelyik az örökbefogadást engedélyezi és, hogy lehet, hogy másik Szakszolgálat munkatársait is megismerik, ha az országos nyilvántartáson keresztül fogadnak örökbe gyermeket. A gyámhivatal döntéseket hoz, a Szakszolgálat nyilvántart, véleményez, javaslatot tesz, előkészít. Szerepük nem összekeverhető a folyamatban. Elmondjuk, melyik gyámhivatalban lehet elindítani az örökbefogadási eljárást, milyen iratok szükségesek hozzá, mi történik a gondozási idő alatt. Vácoljuk a nyílt és titkos örökbefogadás jogi különbségeit: melyik hol, milyen formában, mikor indítható, milyen előnyei, illetve kockázatai lehetnek az egyik, illetve a másik esetben az örökbefogadók szempontjából. Lényeges, hogy átfogó képet kapjanak a hazai örökbefogadási lehetőségekről, az örökbe fogadni szándékozók és az örökbefogadások számáról, arról, hogy milyen adottságúak az örökbe fogadható gyermekek és miért három - négy év a várakozási idő. Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásával sok téves elképzelést el lehet oszlatni. Ezek az ismeretek segítenek abban, hogy az örökbefogadók ne egy számukra átláthatatlan és érthetetlen eljárás elszenvedői legyenek, hanem a konkrét, pontos információk birtokában partnerként, igazi ügyfélként vegyenek részt az általuk előzetesen gyakran bürokratikusnak vélt államigazgatási eljárásban. *(12. számú melléklet: Rövid ismertető a hazai örökbefogadás rendszeréről)*

Az örökbe fogadott gyermekek nevelésének speciális kérdései

A harmadik rész (9 óra), az örökbe fogadott gyermekek nevelésének speciális kérdéseit dolgozza fel. A Szakszolgálatoknál elsősorban olyan gyermekek örökbefogadása történik, akik gyermekotthonokban élnek. Fontosnak tartjuk ezeknek a gyermekeknek és a gyermekotthoni életüknek a bemutatását, milyen az a nevelési elv, amelyben nevelkednek. Amatőr vagy profi videofelvételek vetítésével segítünk elképzelni az elmondottakat. Célunk eloszlatni azokat a tévhiteket, amelyek a köztudatban az „intézeti” gyerekekről élnek, de egyben hitelesen bemutatni azokat a hátrányokat is, amelyeket az intézetben nevelkedés okoz. Tapasztalatunk az, hogy hatására a szülők közelebb kerülnek a gyermek korábbi életéhez, megértik testi, lelki fejlődésük jellemzőit és ennek hatását a későbbi, örökbefogadás utáni életükre. Ez segíthet abban is, hogy jobban tisztába jöjjenek saját elvárásaikkal, a lehetséges gyermek származásával, korával és egyéb vele kapcsolatos elképzeléseikkel. Aki például 6 éves korú gyermeket szeretne, gyakran kiderül, nem tudja, mit akar. Nem szerencsés az sem, ha a várakozási idő rövidítése az elsődleges szempont a gyermekválasztásban.

Elképzeltetjük, hogy milyen gyermeket szeretnének, és megerősítjük, hogy az elégedettségükhöz és az örökbefogadás sikeréhez is fontos, hogy a választott gyermekük minél inkább megfeleljen ennek az elképzelésnek. Beszélünk arról is, hogy ehhez milyen kérdéseket kell feltenniük majd az információkat adó szakembernek a felajánlott gyermekkel kapcsolatban. Igyekszünk reális képet adni arról, hogy milyen életvezetésű szülők állnak általában ezek mögött a gyermekek mögött, és hogy ennek milyen ártó hatásai lehetnek akár már a magzati életben is a gyermekekre. Abban is erősítjük őket, hogy konkrét gyermekre is mondhatnak nemet, ettől nem kerülnek hátrányba. Az elfogadást kulcsfogalomnak tekintjük. A sikertelenségek gyakori oka az, hogy nem esik egybe az elvárás a gyermek adottságaival. Például, sportos család eleven (belevaló) gyermekekre vágyik. Érdeemes végiggondolni azt is, milyen gyermektípus az, amelyik kifejezetten idegesítené a szülőket, vagy aki nem illeszthető az életvitelükbe. Ha a családban fontos, hogy értelmes legyen a gyermek, akkor vagy nagyobb gyermekre érdemes jelentkezni, - amikor ezek az adottságok már jobban felmérhetők,- vagy azt kell felmérni, szembe tudna-e nézni a szülő azzal, ha ezt az elvárást nem képes gyermeke teljesíteni.

Segítünk kell megérteni a hozott, örökletes és szerzett tulajdonságok jelentőségét, azt hogy az újszülött sem tabula rasa. Sok súlyos betegség sem zárható ki egy újszülöttnél, és a veszteségélmény sem kerülhető el azzal, hogy nincs még explicit emlékezet. A gyermekek bemutatásának legfontosabb hatása, hogy a videóról és a gyermekeket bemutató előadó

személyes attitűdjéből látják, hogy a gyermekotthonban személyes szeretettel veszik őket körül, hogy ezek a gyermekek is szerethetőek, és vannak kötődéseik. A legnehezebb annak az ellentmondásnak a feloldása, hogy mindenki egészséges kötődésű gyermeket szeretne, miközben titkon a gyermek azonnali odafordulását remélik, és mi azt tudatosítjuk a foglalkozásokon, hogy a kötődési zavar egyik súlyos tünete lenne, ha a gyermek minden fenntartás nélkül azonnal fogadná el őket.

A barátkozás bemutatása, a hazaérkezés és a beilleszkedés várható kihívásainak és kockázatainak bemutatása segít a leendő szülőknek jobban megérteni a gyermek elszakadásával, veszteségeivel, bizalmatlanságával kapcsolatos lelki folyamatait és viselkedését. Foglalkozunk a gyermekotthonban és a nevelőszülőknél élő gyermekekkel való barátkozás speciális kihívásaival is, mivel egyre inkább kell számolni az örökbefogadónak a nevelőszülőktől való örökbefogadás lehetőségével is. Kulcskérdés itt a szakmai segítség és, hogy van-e ellenérzés a két fél között, hogy az örökbefogadás ne „kimenekítés” legyen a nevelőszülői családból.

A negyedik nap végén (a 21. órában) a csoporttagok név nélküli, elégedettségkérdőívet töltenek ki. Ezek szerint a felkészítés legpozitívabb élményének tartják, hogy találkozhattak hasonló helyzetben lévő emberekkel. Megismerték a gyermek szempontjai szerinti gondolkozást: „rájöttem az örökbe fogadott gyermeknek is van apja, anyja, különböző életutak vannak, nem jók és rosszak”. Nyíltabban tudnak beszélni a témáról és végiggondoltak olyan folyamatokat is, amit eddig nem.

A csoportélmény hatására szinte mindig informális csoport is létrejön, akik tartják a kapcsolatot és támogatják egymást. Örülnek annak is, hogy a kialakult bizalom alapján van kihez fordulniuk. Sokan jönnek később a Mózeskosár Egyesület összejöveteleire, és gyakran keresik fel a csoportvezetőket a várakozás, a gyermekfelajánlás, a barátkozás körüli időkben is kérdéseikkel. Megértik, hogy ne akkor kérjenek segítséget, ha már baj van. Sokan rövidnek tartják a 21 órát és igényelnének felkészítést kissé más szempontból a gyermek felajánlása előtti időben is. Többen megfogalmazzák, hogy vér szerinti szülőknek is hasznos lenne ehhez hasonló felkészítés gyermekvállalás előtt. Nagy hatása van, hogy a csoportokban időnként szokott lenni nevelőszülő is, aki nevelt gyermekét kívánja örökbe fogadni, vagy olyan szülő, aki már fogadott örökbe gyermeket, és átélte már az ő mostani érzéseiket és sikeresen jött ki a helyzetből. Azokat a kételyeket, amelyek másokban is felmerültek, maguk is bátrabban fogalmazzák meg. Önfogadásuk - az örökbefogadói szülői szerep sikeres betöltésének egyik legfontosabb záloga - erősödik a csoportban megélt elfogadás érzése által.

(13. számú melléklet: Az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam tematikája)

14. számú melléklet: A tanfolyam órarendje

15. számú melléklet: A leendő örökbe fogadó szülők számára javasolt irodalom

16. számú melléklet: A felkészítő képzés oktatói számára javasolt irodalom

17. számú melléklet: A Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok és az örökbefogadásban közreműködő civil szervezetek címlistája

18. számú melléklet: DVD - Részletek Jaksity Kata „Gyermekekéletek, asszonysorsok” című dokumentumfilmjéből (ATV, 2009.03.28.); Interjú egy örökbefogadott fiatal felnőttel

A felkészítő képzés szervezése

A felkészítő tanfolyam tematikájáról és szervezési kereteiről az örökbe fogadni szándékozók tájékozódhatnak a Szakszolgálat honlapjáról. Az alkalmasságot vizsgáló és konzultációs szakaszban írásos tájékoztatót kapnak, mely napi lebontásban, de konkrét időpont megjelölése nélkül tartalmazza a képzés időbeosztását és a tematikát. Az örökbe fogadni szándékozók döntenek el, hogy a tanfolyamot melyik Szakszolgálatnál vagy civil szervezetnél végzik el.

A tanfolyamok résztvevőivel képzési szerződést kötünk. A tanfolyam képzési program szerinti megvalósulását és a hiányzásokat haladási naplóban vezetjük. A jelentkezők a képzés elvégzéséről igazolást – tanfolyami tanúsítványt – kapnak.

A képzés szervezője egy évre előre elkészíti az örökbefogadói felkészítő tanfolyamok időbeosztását, az időpontokat egyeztetve a tanfolyam előadóival.

Az örökbefogadási tanácsadók jelzik a képzés szervezőjének, amikor a jelentkező tanfolyamra bocsátható. A képzés szervezője felveszi a kapcsolatot az örökbe fogadni szándékozóval, aki a szabad férőhelyek függvényében tanfolyami időpontot választhat. A képzés szervezője folyamatosan tájékoztatja a tanácsadókat a tanfolyamok telítettségéről, a tanfolyamok névsorát rendelkezésre bocsátja, és a képzés befejezésekor a résztvevők tanúsítványmásolatát a tanácsadóknak átadja.

Az örökbefogadásra felkészítő képzés, mint felnőttképzési tevékenység, a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet által nyilvántartott és ellenőrzött tevékenység. A képző intézménynek folyamatos bejelentési, tájékoztatási kötelezettsége van az Intézet felé. Az egyes tanfolyamok lezárása után elektronikus formában statisztikai adatközlést végzünk, mely kiterjed a résztvevők nemére, életkorára, iskolai végzettségére, munkaerő piaci, foglalkoztatási státuszára.

Várakozási idő alatti teendők

Kapcsolattartás a jelentkezőkkel

Az örökbe fogadni szándékozók az alkalmasságot megállapító jogerős határozat kézhezvételét követően a Szakszolgálat örökbefogadásra várók nyilvántartásába kerülnek. A várakozási időt jelentősen befolyásolják a gyermekkel kapcsolatos elképzelések, minél elfogadóbbak a jelentkezők a gyermek korát, egészségi állapotát illetően, valószínűleg annál előbb fognak örökbe fogadni. Az örökbefogadási tanácsadó félévente, vagy szükség esetén gyakrabban is tartja a jelentkezőkkel a kapcsolatot, (személyesen, vagy telefonon) felkeresi az örökbe fogadni szándékozókat. A beszélgetések során visszatérően szerencsés többször, mélyebben érinteni az örökbe fogadandó gyermekkel kapcsolatos elképzeléseiket. A félévenkénti látogatásokat célszerű az alkalmasságot megállapító határozat jogerőre emelkedésnek időpontjától számítani. Ebben az esetben a meghosszabbítás és az új eljárás is azonos időbe eshet. A várakozási idő alatt a Szakszolgálat rendszeresen tájékozódik a jelentkezők lakóhelyében, a családi állapotában, a személyi- és életkörülményeiben valamint az örökbe fogadandó gyermekekre vonatkozó elképzeléseiben bekövetkezett változásokról. Folyamatosan tájékoztatjuk kérelmük teljesítésének esélyeiről, ismertetve a Szakszolgálatunknál örökbe fogadott gyermekekről készült éves statisztikai adatokat. Elsősorban a körülményeik megváltozásáról és a fogadókészségükről készítünk feljegyzéseket. A várakozási idő alatt tájékozódunk az aktuális fogadókészségről. A változások felmérése során a várakozókkal szerencsés esetben együtt tudjuk megállapítani, hogy valóban készen állnak-e a gyermek fogadására. Egyes jelentkezők folyamatosan fogadókészek, teljesen elköteleződtek a gyermekvállalás örökbefogadási útja mellett. Vannak olyan családok, ahol a vér szerinti gyermek megszületéséről még nem mondtak le, továbbra is orvosi programban vesznek részt. Ők egyelőre nem fogadókészek, de általában a várakozási idő alatt eldől, hogy végül születik-e saját gyermekük, vagy veszteségeiket feldolgozva jó örökbe fogadó szülőkké tudnak-e válni. Bizonyos átmeneti élethelyzetekben szintén nem ajánlott az örökbefogadás indítása: haláleset a családban, családtag ápolása, tartós távollét, álláskeresés ideje alatt, betegség stb. Jellemzően a jelentkezők felismerik saját érdekeiket, és önmaguk bejelentik, ha olyan élethelyzetbe kerültek, amely átmenetileg nem teszi lehetővé gyermek fogadását. A jelentkezőkkel való beszélgetéseink során feljegyzéseket készítünk,

közösen megállapítjuk a legközelebbi fogadókészség időpontját, szükség esetén pszichológiai konzultáció lehetőségét ajánljuk fel.

Az alkalmassági határozat felülvizsgálata

Felülvizsgálat szükséges a következő esetekben:

- Lakóhely vagy életvitelszerű tartózkodási hely változása esetén új környezettanulmányt kell végeznünk, amit megküldünk a gyámhivatal részére. A költözéssel a gyámhivatali és a Szakszolgálati illetékesség is változhat, az iratátvitelről az ügyfeleket tájékoztatjuk.
- Családi állapotban történő változás (válás, házasságkötés, gyermek születése) esetén új pszichológiai vizsgálatra és környezettanulmányra van szükség. Természetesen saját gyermek születése esetén, amennyiben a jelentkezők örökbefogadási szándéka megmarad, pár hónap haladékkal végezzük el a vizsgálatokat.
- Személyi és életkörülményekben történő változás lehet a tartós munkanélküliség, egészségi állapotban történt negatív változás, nevelt gyermek, hozzátartozó családba kerülése. Ezekben az esetekben friss környezettanulmányt, pszichológiai véleményt kell készítenünk, vagy friss orvosi, szakorvosi igazolást kell beszereznünk a változás jellegétől függően.
- Gyermekre vonatkozó elképzelések módosítása esetén mindenképpen felülvizsgálati javaslatot kell készítenünk, mivel a gyámhivatalnak is módosítania kell az alkalmassági határozatot. A pszichológiai vélemény kialakításához a pszichológus személyes konzultációt kezdeményezhet, de korábbi jegyzetei alapján is kialakíthatja véleményét. Friss környezettanulmányra akkor van szükség, ha a jelentkezők az örökbe fogadandó gyermekek számát is módosítják, tehát a továbbiakban testvérek örökbefogadását is tervezik.

Nem szükséges a felülvizsgálat, ha a jelentkezők munkahelye változik, de továbbra is megfelelő jövedelemmel rendelkeznek. Egyedülálló jelentkezők esetében előfordul, hogy párkapcsolatot létesítenek, de nem költöznek egy háztartásba. Ebben az esetben feljegyzést készítünk, de gyámhivatali felülvizsgálatra nincs szükség.

Amennyiben a változó élethelyzet vagy körülmények a továbbiakban nem tennék lehetővé gyermek harmonikus nevelkedését vagy fejlődését, akkor a felülvizsgálati javaslatban az alkalmatlanság megállapítására teszünk javaslatot.

Az alkalmassági határozat meghosszabbítása, új eljárás lefolytatása

A várakozási idő alatt dől el, hogy az alkalmasságot megállapító határozat érvényessége meghosszabbítható-e. Amennyiben a két év eltelte után a várakozók körülményeiben nem történt változás, a határozatuk érvényességének hatálya 1 évvel meghosszabbítható. Fel kell hívnunk a várakozók figyelmét arra, hogy az alkalmasságot megállapító határozat a jogerőre emelkedéstől számított két évig érvényes. A meghosszabbításra az örökbe fogadni szándékozók kérelmére induló gyámhivatali eljárás alapján van mód. Célszerű a lejárát előtt egy-két hónappal kérelmüket előterjeszteni azért, hogy folyamatosan rendelkezzenek érvényes örökbefogadásra való alkalmassági határozattal. Ha megérkezik az írásbeli kérelem az örökbe fogadni szándékozótól, és életkörülményeikben nincs változás, az örökbe fogadni szándékozók kérelmének csatolása mellett javaslatot teszünk a határozat 1 évvel történő meghosszabbítására. Amennyiben az örökbe fogadni szándékozók sem a Szakszolgálathoz, sem a gyámhivatalhoz nem terjesztik elő a hosszabbításra vonatkozó kérelmüket, az alkalmassági határozat lejártáig, a nyilvántartásból törölni kell a jelentkezőket, és erről írásban tájékoztatni kell őket.

Az alkalmasságot megállapító határozat a meghosszabbítással együtt, három évig érvényes. Amennyiben ez idő alatt sem történik örökbefogadás, további várakozásra abban az esetben van lehetőség, ha az alkalmasság megállapítása érdekében újabb eljárás lefolytatása történik. Az új eljárás szintén a várakozók kérelmére indul. Az eljárás menete megegyezik az első alkalommal lefolytatott eljárással, azzal az eltéréssel, hogy a felkészítő tanfolyamot nem kell újra elvégezniük. Amennyiben nem indítják el az új eljárást - az alkalmassági határozat érvényességének lejártáig - a nyilvántartásból töröljük a jelentkezőket, és erről írásban tájékoztatjuk őket.

Tennivalók az örökbe fogadható gyermekekkel kapcsolatban

Szakvélemények beszerzése az örökbe fogadható gyermekekről

Be kell szereznünk a gyermek státuszára vonatkozó dokumentációt, hogy a gyermek szükségleteit fel tudjuk mérni, illetve amelyből a későbbiekben a kiválasztott örökbe fogadó szülőknek a gyermeket be tudjuk mutatni. A gyermekről készült szakvélemények megküldésére írásban felkérjük a gyermekotthonban nevelkedő gyermek esetében a gyámot, nevelőszülőknél nevelkedő gyermek esetén a nevelőszülői hálózat vezetőjét. Három éves kor alatti gyermek esetén gyermekorvosi, szükség esetén szakorvosi véleményeket kérünk. Ennél nagyobb gyermekek esetén pszichológiai és pedagógiai véleményt is beszerzünk. Minden esetben fotókat kérünk a gyermekről. (Lehetőleg egész alakos képeket, ahol egyedül látható a gyermek. Friss fotók mindenképpen szükségesek.) Amennyiben megoldható videófelvételt is beszerzünk. A pszichológiai vizsgálat lehetséges szempontjai:

- bekerülés okai, kronologikus élettörténet (nevelési helyek, idők) és ennek hatásai, az örökbe fogadhatóvá válás okai és folyamata, a vér szerinti szülőkkel való kapcsolat alakulása,
- pszichés státusz (értelmi, érzelmi, érzékszervi és mozgásszervi fejlettség és jellemzők),
- identitástudata (korához viszonyítva mennyire van tisztában családi státuszával, élettörténetével),
- pszichés traumák, ezek hatásai az érzelmi fejlődésre,
- ha vannak pszichés traumái milyen segítséget kapott?
- milyen veszteségélményei vannak?
- milyen emlékei, kapcsolatai vannak a vér szerinti családjával?
- együtt vagy külön nevelkedő testvéreivel való kapcsolata,
- betegségek, szükséges fejlesztések,
- vélemény az örökbefogadásról (a nevelőszülőhöz fűződő pozitív, erős kötődés nem lehet akadálya az átgondozásnak),
- milyen család lenne a gyermeknek optimális?
- milyen nehézségek várhatók az átgondozás során?

Amennyiben a gyermek nevelőszülőnél nevelkedik, a nevelőszülő a gyámi tanácsadó vagy a nevelőszülő tanácsadó nyilatkoztatja, hogy örökbe kívánja-e fogadni a gyermeket. Ha igen, akkor felhívjuk a figyelmét az alkalmassági vizsgálat elindítására.

A családba helyezési értekezlet megszervezése (ha van örökbe fogadó szülő saját nyilvántartásunkban)

Amikor jogerőssé válik a gyámhivatali határozat, haladéktalanul összehívjuk a családba helyezési értekezletet. Az értekezletre meghívjuk: a gyermek gyámját, a gondozási hely pszichológusát, a nevelőszülő tanácsadót. A Szakszolgálat dolgozói közül: az örökbefogadási tanácsadók, a jelentkezőket vizsgáló pszichológusok és az örökbefogadási szolgálat vezetője vesznek részt. A jelentkezési sorrend figyelembevételével és a gyermek szükségletei szerint bemutatási sorrendet állítunk fel. A tanácskozásról írásos emlékeztető készül.

Az országos örökbefogadási nyilvántartás értesítése (ha nincs örökbe fogadó szülő saját nyilvántartásunkban)

Amennyiben a fővárosi/megyei nyilvántartásban nincs olyan jelentkező, akinek az elképzelése egyezne a gyermek adottságaival, akkor a team összehívása helyett továbbítjuk a gyermek iratanyagát az Emberi Erőforrások Minisztériumának Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályának. Amennyiben a Gyámügyi és Gyermekvédelmi Főosztály tud ajánlani örökbe fogadó szülőket az országos örökbefogadási nyilvántartásából, akkor közvetíti részünkre a más megyéből jelentkezőket. (Általában a több jelentkezővel rendelkező főváros/megyék (pl.: Budapest Főváros Gyermekvédelmi Szakszolgálat, Pest Megyei Gyermekvédelmi Szakszolgálat) adnak át jelentkezőket az országos örökbefogadási nyilvántartáson keresztül a kevesebb jelentkezővel rendelkező kisebb megyék részére.)

Nemzetközi örökbefogadás szervezése (ha az országos örökbefogadási nyilvántartás sem tud ajánlani örökbe fogadó szülőket)

Ha az országos örökbefogadási nyilvántartásban sincs örökbe fogadó szülő, akkor az továbbküldi a gyermek iratanyagát a nemzetközi örökbefogadási ügyeket intéző Központi Hatóság részére, és arról értesít minket, hogy Magyarországon nincs örökbe fogadó szülő, aki

vállalná a gyermeket. Az igazolás egy példányát továbbítjuk a gyámhivatalnak. Amennyiben a Központi Hatóság talál a külföldi jelentkezők közül lehetséges szülőket, akkor arról tájékoztatnak minket, illetve családba helyezési értekezletet hívnak össze. Résztvevők: a Központi Hatóság munkatársa, a gyermek gyámja, nevelőszülő tanácsadó, a Szakszolgálat pszichológusa, örökbefogadási tanácsadó. A kiválasztott külföldi jelentkezők megkapják a gyermekről készült iratanyagot és fényképeket, nyilatkoznak arról, hogy felvonnák-e a kapcsolatot a gyermekkel. A tolmáccsal egyeztetünk a Magyarországra érkezésük pontos idejéről. Megérkezésükkor egyeztető beszélgetést tartunk a Szakszolgálat hivatalos helyiségében. Sikeres barátkozás esetén 8 napon belül javaslatot készítünk a kötelező gondozásra való kihelyezéshez a gyámhivatal részére.

A kiválasztott örökbe fogadó szülők értesítése

A bemutatási sorrend alapján az örökbe fogadni szándékozó személyt értesítjük arról, hogy lehetőséget kapott örökbe adható gyermekkel történő személyes kapcsolat felvételére. Az örökbe fogadó szülők értesítése telefonon és írásban is megtörténik. A Szakszolgálat által nyújtott részletes tájékoztatásnak az időpontját telefonon egyeztetjük. A személyes találkozáskor célzott kérdések alapján elsődlegesen meggyőződünk arról, hogy biztosan fogadókészek-e? A rendelkezésre álló iratanyag, a gyermekről készült fényképek alapján ismertetjük a családi hátteret, a terhesség és a születés körülményeit, a gyermek eddigi életének eseményeit, jelenlegi elhelyezését, pszichés és egészségi állapotát. Ezt követően a jelentkezők eldönthetik, hogy a hallottak alapján szeretnék-e megtekinteni a gyermeket gondozási helyén. A gondolkodásra egy-két napot biztosítunk szükség szerint. Amennyiben nem kívánnak megismerkedni a gyermekkel, akkor írásban kérjük nyilatkozatukat a döntésük okáról. Tájékoztatjuk jelentkezőket, hogy a nemleges döntésnek nincsen hátrányos következménye, mivel ez is lehet felelős döntés. Célszerű felhívni a figyelmüket arra, hogy az adott nyilatkozatukban módosíthatják a gyermekre vonatkozó elképzelésüket is. Nemleges döntés után a sorrendben következő kiválasztott örökbe fogadni szándékozók kapnak lehetőséget a gyermek megismerésére.

A gyermek bemutatása

Pozitív döntést követően feladatunk a gyermekkel történő személyes találkozás időpontjának egyeztetése, törvényes képviselő/gondozó értesítése az időpontról. Az első

bemutatáson jelen van a gyermek gyámja, az örökbe fogadni szándékozó, és az örökbefogadási tanácsadó, szükség esetén pszichológus, nevelőszülőknél nevelkedő gyermek esetén a nevelőszülő tanácsadó. Történhet a gondozási helyen vagy semleges területen, mindig a konkrét esetet, körülményeket figyelembe véve, a gyermek számára barátságos, kellemes környezetben. A gyermek nem tudhatja, hogy örökbe kívánják fogadni (ismerősökkel találkozunk, vagy vendégek jönnek). A találkozás után egy-két napos gondolkodási idő elteltével nyilatkozzanak arra vonatkozóan, hogy kívánnak-e összebarátkozni a gyermekkel. Ha az örökbefogadóknak van már gyermekük, a bemutatásra csak a leendő szülők jöjjenek, a gyermekeket célszerű később összeismertetni. Egyedülálló jelentkező esetén a legközelebbi hozzátartozóját hozhatja magával: élettárs, szülő, testvér.

Barátkozás, kapcsolatépítés

Célja, hogy a gyermek és leendő szülei annyira megismerhessék egymást, hogy kölcsönös elfogadással, szimpátiával megalapozhassák a jövőbeli szülő-gyermek kapcsolatot. A gyermek átélhesse azt, hogy a nevelője és leendő szülei együtt szeretik, és ő is megoszthatja a szeretetét. A fokozatos kötődés átkapcsolás nem okoz lojalitáskonfliktust a gyermekben.

Életkor szerint az újszülött és a 2 – 2 és fél éves kor közötti gyerekekkel alapvetően a gondozáson keresztül kell a kapcsolatot építeni. A 2 és fél - 3 év feletti gyerekek esetében a közös játék, a gyermekkel való foglalkozás jelenti a barátkozást.

A szülészeti osztályra az örökbefogadói tanácsadó kíséri az örökbe fogadó szülőket. A barátkozás irányítása és a gyermek kiadásának a döntése a neonatológus orvos kompetenciája. A leendő szülők kétszer-háromszor találkoznak a gyermekkel, és kipróbálják az alapvető gondozási műveleteket: etetés, pelenkázás, fürdetés.

A gyermekotthonokból történő barátkozásokat a gyermekotthon szakemberei irányítják, de a szülőket az örökbefogadási tanácsadó és pszichológus is segítheti szükség szerint a folyamatban.

A nevelőszülőktől való örökbefogadásokért alapvetően a gyermekeket gondozó Szakszolgálatok a felelősek, a barátkozásokat is ők irányítják.

A nemzetközi örökbefogadások általában nagyobb, problémásabb személyiségű vagy sérült, beteg gyerekek életét érintik, és speciális időkeretek között zajlanak, ezért ezeket az örökbefogadásokban jártas pszichológus vezetésével valósítjuk meg. A külföldi szülők általában csak hat hetet tartózkodnak Magyarországon. A kötelező gondozási idő náluk is 30 nap. A barátkozási periódusra így 8-10 napunk marad, amit mindennapos, több órás

időszakokra kell terveznünk. A szakemberek támogatásának intenzívebbnek kell lennie, és rendszeres konzultatív kapcsolatban kell állni a felekkel. A kötelező gondozási idő alatt pedig gyakrabban kell meglátogatni a családokat, és segíteni a sokszor nyelvi, kommunikációs korlátokból is adódó nehézségeik kezelésében a gyermekekkel kapcsolatban.

Az örökbeadás pszichológiai feltételei a nevelő, nevelőszülő oldaláról: Az érzelmileg hiteles együttműködés. E nélkül nehezen kiheverhető sérülésekkel jár a gyermek számára az átgondozás. Ezért tudatos, a „küldetésével” magas szinten azonosuló nevelőkre, nevelőszülőkre van szükség ahhoz, hogy a gyermeket erős támaszként legyen képes segíteni a kötődés átkapcsolásában. (Miközben a gyermeket szerető nevelőszülő szinte mindig maga is érzelmi krízissel küzd az átgondozás időszakában.) A szakembereknek segítő beszélgetésekkel kell erősíteni a nevelőszülőt már az örökbeadásra való felkészítés során, a barátkozás alatt és az elválás után is. Tájékoztatni kell, hogy mi lesz az ő feladata, és mi az ő kompetenciája a barátkoztatási folyamatban.

Az örökbefogadás pszichológiai feltétele a gyermek oldaláról: az életkorának megfelelő identitástudat kialakítása.

A gyermeknek tudnia kell:

- Ki a nevelőszülő az életében?
- Ki a vér szerinti szülő?
- Mit jelent az, hogy ő örökbe adható? (A szülei nem jönnek többé, és hogy ez az ő döntésük volt, amit szóban vagy viselkedésükkel – elmaradó kapcsolattartás – nyilvánítottak ki.)
- Miért jó az neki, ha örökbe adják? (Lesz saját családja egy életre szólóan, és igazi anyukája, apukája. Az örökbefogadók jobb anyagi lehetőségeire sose hivatkozzunk!)
- Miért nem a nevelőszülő fogadja örökbe?

Minden gyermek – az erősen kötődő is – örökbe adható, ha ezeket a kérdéseket a kezdetektől megfelelően kezelték. Prepubertás-, pubertás korban azonban már a legtöbb szakellátásban nevelkedő gyermek korábbi csalódásai, bizalmi sérülései vagy saját kötődési deficitjei miatt vagy nem kíván, vagy nem alkalmas új szülő-gyerek kapcsolatot kialakítani. Ezt vegyük figyelembe az ő jövőjük tervezésénél!

Először a gyermeket nevelő személy és az örökbefogadók ismerkedjenek össze a gyermek bemutatása előtt! Az ő kölcsönös szimpátiájuk és együttműködési készségük nagyban

megalapozhatja a barátkozás kimenetelét is. A gyermek gondozásával kapcsolatos fontos információkat is a nevelőtől tudhatják meg az örökbefogadók. A nevelőszülők együttműködését erősíti, ha partnernek tekintjük őket a folyamatban. A barátkozás csak azután kezdhető el, ha a leendő szülők minden releváns információ ismeretében, fenntartások nélkül képesek örökbefogadási céllal felvenni a kapcsolatot a gyermekkel. Ennek eldöntésére legalább egy napot adjunk a szülőknek! (Kivéve újszülötteknél, ahol azonnal dönteniük kell.) A barátkozás időbeli minimumát illetve maximumát nem lehet meghatározni, de keretek között kell tartani. A túl rövid barátkozásnak ára van, amit megszenved a gyermek és a későbbi szülő-gyerek kapcsolat is. Ne dőljünk be a gyerek „hasításának”, ami a kettős lojalitás feszültségének a tudattalan feloldási kísérlete. (Gyakran már az első napon mondják, hogy én már elmennék velük. De a „végtelenített” barátkozás is hordoz veszélyeket: bizonytalanságban tartja a gyermeket, és túlfeszíti a felek tűrőképességét is.)

A barátkozáshoz általában annál hosszabb idő szükséges, minél idősebb egy gyermek. Hét találkozásnál a csecsemők esetében és külföldi örökbeadás esetén se legyen kevesebb, de néhány hónapnál hosszabbra még iskolásoknál se tervezzünk! Legyünk türelmesek, de előremutató tervezéssel serkentsük a kapcsolat fejlődését! Készítsünk a felekkel egyeztetett tervet (ütemtervet) a barátkozáshoz!

A gyereknek csak akkor szólunk az örökbefogadási tervről, amikor a pszichológus javasolja:

- Ha már van elfogadó örökbefogadó.
- Nem szoronghat hónapokig bizonytalanságban egy gyerek (Nyolc-tíz nap elég általában a felkészítésre).
- Lehetőleg ne mondjunk le az indifferens megtekintésről. (A gyerek az első alkalommal még nem tudja, hogy hozzá jött valaki.)
- Második alkalom legyen a szülők bemutatása a gyereknek. A bemutatás helyszíne lehetőleg a gyermek gondozási helye legyen. Ettől csak rendkívül indokolt esetben térjünk el!

Ajánlás az örökbefogadók bemutatására a nagyobbacska (2,5-3 év feletti) gyerekeknek: „Ő az a néni és bácsi, akik szeretnének a szüleid lenni, ha összebarátkoztok, és Te is megszereted őket.” (Utónevükön mutatjuk be őket. A gyermek viszont kedve szerint szólíthatja szülőkként is őket, amikortól akarja.)

„Semmi olyan nem fog történni, amit Te nem szeretnél. Sokszor fognak jönni hozzád, hogy jól megismerhessétek egymást, és csak, ha Te is akarod, akkor lesztek egy család.”

Az örökbefogadók csak kisebb, a kontaktusfelvételt, együttjátszást lehetővé tevő ajándékot vigyenek a gyerekeknek! Nem kell minden alkalommal ajándékkal menni látogatóba!

A továbbiakban - bár nyitva hagyjuk a gyermek számára a véleménynyilvánítás lehetőségét, de soha nem teszünk fel állásfoglalásra biztató, a számára belső lojalitáskonfliktust keltő kérdéseket. A döntés felelősségét nem tesszük a gyermek vállára. A szakembereknek kell látni, tudni, hogy mi a jó a gyerekeknek: jól érzi-e magát az új kapcsolatban, és egymásra tudnak-e hangolódni új szüleivel. A legjobb folyamatban is számolnunk kell a gyermek ambivalenciájával és az új ismeretlenből fakadó bizalmatlanságával, esetleges szorongásával is. Ne feledjük, hogy veszteségélmény nélkül ezt az elszakadást csak a kötődő képességében súlyosan sérült gyermekek élik át. A gyermek nevelője, nevelőszülője fejezze ki minél többször a gyermek felé tetszését az új szüleivel kapcsolatban. Fejezze ki bátran, hiteles módon saját érzését is az elválással kapcsolatban. Mondhatja, hogy nagyon fog hiányozni neki a gyerek, de örül, hogy ilyen jó szülei lesznek.

A tervezés általános szempontjai:

- Mindig legyen egy esetgazda, aki a folyamatot végigkíséri, de a sorsfordító döntéseket a team hozza meg.
- A barátkozás előre egyeztetett, meghatározott terv (ütemterv) szerint zajljék.
- A fokozatosság, egyre gyakoribb és egyre hosszabb együtt töltött időkre van szükség. (A találkozások menet közbeni ritkítása, kihagyása negatív hatású a gyermek bizalmára.)
- A találkozások a gyermek napirendjéhez, életkori szükségleteihez, ritmusához igazodjanak.
- Eleinte a gyermek számára biztonságot jelentő környezetben (otthonában) és a bizalmi személy (nevelő, nevelőszülő) jelenlétében történjenek a találkozások.
- A gyermek végig azt érezze, hogy két oldalról és együtt szeretik, ezért ő is megoszthatja a szeretetét a két szülőpár illetve nevelői között.
- Az örökbefogadásban nem érintett gyerekek ne legyenek jelen.
- Legyenek fokozatok:
 - közös tevékenységek (a gyerek fejlettségi szintjének megfelelő interaktív játszás, bármi, amihez a gyerekek kedve van és megengedett az otthonában),
 - bekapcsolódás a gondozásba, a szokások megismerése, (etetés, fürdés, alvás, stb.)
 - a nevelő, nevelőszülő fokozatosan vonuljon háttérbe,

- külön idők az új szülőkkel házon belül, majd házon kívül is,
- a gyermek látogatása az új otthonba lehetőleg a nevelővel illetve a nevelőszülő kíséretében.
- Addigra rendezzék be az örökbefogadók a gyerek szobáját a gyerek életkorának megfelelően, saját ágygal, néhány játéktárggyal, hogy érezze, várják őt, és ez lesz az új otthona, ahol már a fényképét is kitették valahová. Ez előtt a látogatás előtt ne vigyék az új szülők az otthonukba a gyereket!
- A kihelyezés előtt legyen egy-két teljes nap is, amit az új otthonában, és nem külső programokon tölt a gyerek az új szüleivel.
- Az ott alvást éjszakára nem próbálgatjuk a kötelező gondozási idő előtt, az első éjszakai ott alvás a gondozásba helyezés első napja.
- A fontos fordulópontoknál (pl. bemutatás, összeköltözés, elbúcsúzás) és a felmerülő nehézségeknél ne hagyjuk magukra a klienseket. Segítsük az örökbefogadókat abban, hogy időben ki merjék mondani kételyeiket, bizonytalanságaikat. Tegyük lehetővé ezért, hogy minden találkozás után beszélhessenek szakemberrel az érzéseikről, merjenek büntudat és félelem nélkül nemet mondani is, - ha nem tudják feltétel nélkül elfogadni a gyermeket, - lehetőleg az intenzívebb /sűrűbb találkozások/ barátkozási periódus előtt.
- A barátkozás addig tart, amíg a gyermek már biztonságban érzi magát az új kapcsolatban. Az örökbefogadók képesek helyesen kezelni a váratlan helyzeteket is. A gyermek és a leendő szülők érzelmileg egyre jobban közelednek egymáshoz.

A barátkozás megszakadása:

Amennyiben pszichológiai tanácsadással sem segíthető megfelelően a kapcsolat alakulása, a szakembereknek kell segíteni az örökbe fogadni szándékozó szülőt, hogy ki tudja mondani a problémát, és meg kell szakítani a barátkozást. A gyermeket segíteni kell a kudarc miatti pszichés problémáinak a feldolgozásában az őt ismerő pszichológus bevonásával. Javasolt magyarázat tartalma az legyen, hogy nem ők lettek volna számára a legmegfelelőbb szülők, vele nincs semmi baj.

A gondozásba helyezés optimális idejét – a fentiek alapján – a szakemberek mondják ki. A kötelező gondozási időre egy kvázi nyaralásra megy a gyermek. Az elköszönésnél ezért nem rendezünk nagy búcsút, és nyitva hagyjuk a visszatérés lehetőségét, melyre a harminc napos periódus vége felé lesz lehetőség. A valódi elköszönésre a nevelőszülői családtól,

gyerekektől, nevelőktől a gyermekotthonban majd akkor kerül sor az eredeti gondozási helyen. Csecsemőknél ez elhagyható. A kötelező gondozási időre szezonális ruhákat, kedvenc játékokat, tárgyakat (átmeneti tárgyakat), TAJ kártyát, közgyógyellátási igazolványt, esetleges gyógyszereket visz a gyermek. (Lakcímkártyát ne adjuk oda!)

A kötelező gondozási idő alatt csak a legszükségesebb esetben kerüljön kapcsolatba a gyermek a korábbi nevelőjével, nevelőszülőjével. Ezt a kapcsolatfelvételt a nevelőszülő nem kezdeményezheti. Csak a szakemberekkel egyeztetve engedélyezzük szükség esetén!

Hívjuk fel az örökbefogadók figyelmét, hogy az első perctől úgy neveljék a gyermeküket, ahogy később is szeretnék. Igyekezzenek minél jobban megtartani a gyermek korábbi strukturált napirendjét, a gondozási szokásokat, mert az biztonságot ad a gyereknek, és megkönnyíti a beilleszkedését új családjába. Ne halmozzák el – sokszor már az első találkozástól kezdve – tárgyi javakkal, ajándékokkal, extra programokkal! A gyereket nem elcsábítani kell, hanem a vele való foglalkozással, az elfogadás és szeretet kimutatásával éreztetni, hogy fontos a számukra, segíthetik a gyermek kötődésének az elmélyülését.

Igyekezzünk olyan bizalmi kapcsolatot kiépíteni az örökbefogadókkal, hogy a kötelező gondozási idő alatt is és lehetőleg az örökbefogadás lezáródása után is hozzánk forduljanak kérdéseikkel, nehézségeikkel, gondjaikkal.

Erősítsük az örökbefogadókat és a nevelőszülőket is abban, hogy a gyerekeknek fontos, hogy ne szakadjanak el a múltjuktól. A pszichológus javaslata szerint tegyék lehetővé, hogy a gyermek az örökbefogadás után – mielőtt elfelejtené teljesen - visszalátogathasson múltja színtereire és az őt szerető, korábban őt gondozó felnőttekhez is.

Ne feledkezzünk meg a nevelőszülői családban illetve a gyermekotthoni csoportban maradó gyerekek lelki gondozásáról, veszteségélményük feldolgozásáról, és identitási bizonytalanságuk enyhítéséről, az ő helyzetük és perspektíváik tisztázásáról, aminek a kérdései ebben a helyzetben előtérbe kerülhetnek náluk.

A gondozásba történő kihelyezés

Amikor a kapcsolatépítést segítő pszichológus és az örökbefogadási tanácsadó – a gyám egyetértése mellett – úgy látják, hogy elérkezett a lélektani ideje annak, hogy a gyermeket az örökbe fogadó szülők saját otthonukban neveljék tovább, javaslatot kell készíteni a gyermek kötelező gondozási időre való elhelyezéséhez. A kötelező gondozási idő legalább egy hónap. Eseti gondnok kirendelését is kezdeményezni kell, mivel a gyám nem képviselheti a gyermeket az örökbefogadási eljárásban.

Az örökbe fogadni szándékozókat tájékoztatni kell, hogy az örökbefogadási eljárás, a gyámhivatalban az ő személyes kérelmükre indul. Célszerű a gyámhivatali ügyintézővel időpontot egyeztetni az örökbefogadók részére, vagy az örökbefogadókat tájékoztatni az illetékes gyámhivatalról, az ügyintéző személyéről és elérhetőségéről.

A kihelyezési javaslatot és a kérelmet ajánlatos legalább két héttel a tervezett gondozásba vétel előtt a gyámhivatal elé terjeszteni, ezzel időt biztosítani a gyámhivatalnak a határozat meghozatalához. A kihelyezéshez a gyámhivatalnak környezettanulmányt kell készítenie az örökbefogadók otthonában, de erre felkérheti a Szakszolgálatot is. Amennyiben mégsem készül el a gondozásba kihelyező határozat a tervezett időpontra, a gyám hozzájárulásával is hazavihetik az örökbe fogadó szülők a gyermeket az otthonukba.

A gondozási idő alatti látogatások

A kötelező gondozásra történő kihelyezés célja a szülő és a gyermek kapcsolatának mélyítése. Az első látogatás a kihelyezést követő 10 napon belül történik. Házasság esetén mindkét örökbe fogadó szülő jelenléte szükséges. Figyelni kell a gyermek és a leendő szülők kapcsolatának alakulására, fejlődésére vagy megtorpanására. Észre kell venni a ki nem mondott problémákat is. Amennyiben nevelési nehézségeik vannak, vagy tanácsadásra szorulnak, lehetőséget kell találni arra, hogy a szülőkkel a gyermek nélkül lehessen beszélni. A kötelező gondozási idő alatt az örökbe fogadó szülőknek jelentkezniük kell a választott gyermekorvosnál, védőnőnél. Amennyiben egyéb vizsgálatot tartának indokoltnak, azt csak a gyám hozzájárulása alapján végeztethetik el.

Szükség esetén a gyámhivatalnál kezdeményezni kell a kötelező gondozási idő meghosszabbítását vagy megszakítását, melyet az örökbefogadó kezdeményezhet.

Amennyiben a kapcsolat jól alakul a 30. nap elteltével szakvéleményt írunk a gondozási idő alatti tapasztalatokról, a gyermek új családjába történő beilleszkedéséről. Javaslatot teszünk az örökbefogadás engedélyezésére.

A Szakszolgálat javaslata az örökbefogadás engedélyezéséhez

A Szakszolgálat javaslatának, melyet az örökbefogadási tanácsadó készít el a legfontosabb kérdésre kell választ adnia a gyámhivatalnak: az örökbefogadás a gyermek érdekében áll-e? A javaslatnak célszerű tartalmaznia a kötelező gondozási idő eseményeit, be kell mutatnia a kapcsolat fejlődésének folyamatát. Titkos örökbefogadás esetén az

örökbefogadási tanácsadó és az eseti gondnok a kötelező gondozási idő alatt folyamatosan kapcsolatban vannak, szükség szerint akár együtt is meglátogathatják a családot. A kirendelt eseti gondnoknak szintén meg kell fogalmaznia javaslatát, mivel a gyám helyett ő képviseli a gyermeket. Nyílt örökbefogadás esetén szintén a Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója látogatja a családot és készíti el a javaslatot. Ebben az esetben nincs szükség eseti gondnokra, mivel a gyermek gyámja az egyik örökbe fogadó szülő.

A titkos örökbefogadás speciális esete: a 6 hetesnél fiatalabb gyermek

Azok a gyerekek, akik esetében a vér szerinti szülők titkos örökbefogadáshoz hozzájáruló nyilatkozatot tettek, vagy inkubátorba helyeztek el, azonnal elhelyezhetők örökbe fogadó szülőknél. A szülő a gyámhivatalban tett titkos örökbefogadáshoz hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek hathetes koráig visszavonhatja. Amennyiben a szülő a gyermekét a speciálisan erre a célra kihelyezett inkubátorba helyezi, jogilag cselekedetét úgy kell tekinteni, mintha gyámhivatalban tett volna erről nyilatkozatot. Attól speciális ez a gyakorlat, hogy az illetékes gyámhivatallal engedélyeztetve a hozzájárulás után lehetőség szerint azonnal, még a kórházból az örökbefogadó családhoz kerül a gyermek, akik azzal a tudattal vállalják ezt, hogy a vér szerinti szülő amennyiben visszavonja nyilatkozatát a gyermek hathetes kora betöltése előtt, visszakerülhet vér szerinti szüleihez.

Minden a TEGYESZ-nél jelentkező leendő örökbefogadónak nyilatkoznia kell arról, hogy adott esetben vállalja-e hathetesnél fiatalabb gyermek örökbefogadását, azaz részt kíván-e venni a titkos örökbefogadás e speciális formájában.

Ezekben az esetekben, az örökbefogadó család kiválasztásához nem szükséges családba helyezési értekezlet összehívása, az örökbe fogadni szándékozók listáján, a soron következő, alkalmassági határozattal rendelkező és fogadókész házaspár kapja meg az ajánlatot.

A titkosan örökbe adható újszülött gyermekről információ több csatornán keresztül érkezik a TEGYESZ-hez:

- Kórházból telefonon jelzi a szociális munkás vagy a védőnő, hogy egy anya titkosan szeretne lemondani gyermekéről.
- A gyámhivataltól, akik általában először telefonon jeleznek, majd rövid időn belül faxon is megérkezik a hozzájáruló nyilatkozat.
- Először a sajtóból értesülünk arról, hogy inkubátorban helyeztek el gyermeket, majd ezt követi a kórházból való jelzés.

Bárhogy is szerzünk tudomást örökbe adható gyermekről, azonnal megkezdjük az előkészítő munkát, azaz jelentkezési sorrendjükben megvizsgáljuk a speciális programban résztvevő családok fogadókészségét. Miután hivatalosan is megkapta a TEGYESZ örökbefogadási szolgálata az örökbeadandó gyermekről a gyámhivatal előtt tett hivatalos hozzájáruló nyilatkozatot, kezdődik az érdemi munka, mely elsődlegességet élvez minden más előtt. Az első feladat, hogy az örökbe adható gyermekről, születésének körülményeiről, családjáról minél több információt beszerezzünk:

- A kórházi védőnővel, szociális munkással felvesszük a kapcsolatot, hogy a születés körülményeiről, az anyáról vagy családjáról tudható információkról megkérdezzük. Előfordulhat, hogy csak szubjektív benyomásai vannak, de ezekre is érdemes odafigyelni, mert az örökbe fogadó szülők kiválasztásánál fontos lehet.
- Amennyiben a gyermeknél egészségügyi probléma merül fel, fontos, hogy az őt kezelő orvossal is beszéljünk
- Telefonon megkeressük azt a gyámhivatali ügyintézőt is, aki a lemondó nyilatkozatot felvette, hisz előfordulhat, hogy további adatokat, tényeket tud közölni a gyermek vér szerinti családjáról
- Fontos az esetlegesen meglevő testvérkapcsolatok felkutatása, azaz megnézzük, van-e az örökbe adható gyermeknek vér szerinti testvére olyan örökbefogadó családnál, akik érvényes alkalmassági határozattal rendelkeznek (amennyiben van, és az örökbefogadók életkora is megfelelő, természetesen a sorrendiségtől függetlenül, őket értesítjük a gyermekről)

A gyermekről, édesanyjáról, családjáról szerzett információk birtokában az aznapi aktuális, a TEGYESZ speciális programjában szereplő örökbe fogadó szülőkről készült listát vesszük kézbe. A listán szereplő örökbefogadókat a következő szempontok alapján kezdjük a nyilvántartás szerint szűrni:

- A gyermekvédelmi törvényben foglaltak szerint házaspárokat preferálunk.
- A jelentkező rendelkezik-e érvényes határozattal. Amennyiben éppen új eljárás, vagy felülvizsgálat van folyamatban, előfordulhat, hogy az adott gyermekhez éppen nem lehet őket értesíteni. Ugyanakkor, ha kb. egy- két napon belül lezajlik az esetében az eljárás, akkor ez nem lehet akadály.
- Ellenőriznünk kell az örökbefogadók életkorát, hogy megfelel-e a törvényi feltételnek.
- Figyelembe kell venni az örökbefogadónál nevelkedő gyermek életkorát is.

- Meg kell néznünk a jelentkező gyermekkel kapcsolatos elvárását, a nemre, egészségi állapotra vonatkozóan.
- Fontos lehet a jelentkező tartózkodási helye is, hisz amennyiben a lemondó szülő és az örökbe fogadó szülő ugyanabban a kerületben él, az a későbbiekben problémát okozhat életükben. Dilemma, hogy a személyes találkozás lehetőségének nagyobb valószínűségének felvállalását az örökbefogadókra bízjuk, vagy hozzuk-e meg mi helyettük úgy a döntést, hogy nem értesítjük őket az adott gyermekről.
- Ellenőriznünk kell a nyilvántartási programban az adott család tanácsadójának feljegyzéseit, hisz előfordulhat, hogy a jelentkező az érvényes alkalmassági határozatának ellenére épp szünetelteti a sorban állását, esetleg gyermeket vár, vagy már zajlik egy örökbefogadás nála.

Ha a jelentkező minden kritériumnak megfelel, ideális jelöltnek tűnik a gyermekhez, akkor megkezdődik a vele való kapcsolatfelvétel. Természetesen előfordulhat, hogy a kapcsolatfelvétel nem történik meg az első telefonhívásra. Ilyenkor az örökbefogadó anyát és apát is felváltva próbáljuk meg elérni. Dilemma, hogy hány esetben próbálkozzunk, mennyi időt szánjunk erre. Általában két-három óránál több nincs egy-egy család elérésére. Ideális esetben rögtön sikerül elérni a soron következő örökbe fogadó szülőt. Ilyenkor újra meggyőződünk arról, hogy tényleg fogadókéss-e (például a városban tartózkodik-e, nem vár-e gyermeket, nem volt-e lombik beültetése az előző napokban stb.) A fogadókézség megerősítésekor minden olyan információt, amit tudunk a gyermekről, megosztunk a kiválasztott családdal a telefonban. Tulajdonképpen ezeknek az információknak a tudatában kell előzetesen eldönteniük, hogy örökbefogadják-e a gyermeket. Személyes látogatást csak abban az esetben teszünk a kórházban, amennyiben nincs olyan dolog, amely a család elfogadását akadályozná. Fontos ez azért, mert a kórházak anyagi megfontolásokból nem tartják a gyermekeket hosszú ideig, minél előbb szeretnék, ha elkerülne onnan, ezért törekedni kell arra, hogy olyan családdal menjünk a gyermekhez, aki örökbe is kívánja őt fogadni. (Természetesen a gyermeknek sem jó, ha sok időt tölt a kórházban, egészségügyi, hospitalizációs veszélyek miatt.) Amennyiben a gyermekről elmondott információk közt van olyan, amit nem tud a jelentkező elfogadni, akkor nem kell megnézniük a gyermeket. Egy újszülött látványa elfeledtetheti a jelentkezővel rossz érzéseit, a róla hallott információk következtében keletkezett negatív érzéseit, ami lehet, hogy csak később, már az örökbefogadás után jön ismét felszínre, és akkor negatív hatással lehet az örökbe fogadó szülő és gyermeke kapcsolatában. A jelentkezőnek nem hagyunk sok gondolkodási időt, csupán annyit, hogy házastársával megoszthassa a tőlünk kapott információkat. Válaszukat egy órán

belül kérjük. Pozitív válasz esetén azonnal megszervezzük az illetékes kórházzal, védőnővel, vagy osztályos orvossal a gyermek meglátogatását. Már ekkor felhívjuk a házaspárok figyelmét arra, hogy a gyermek kihelyezéséhez milyen papírokra, igazolásokra lesz szükségük, és amennyiben lehetséges, ezt már a kórházba is hozzák magukkal. Speciális program keretében örökbe adható gyermekek esetében feljegyzés készül a családok értesítéséről. Amennyiben a soron következő házaspár nem fogadóképz, vagy nem kívánja megtekinteni a gyermeket, az okokról pontos feljegyzést kell készíteni. A gyermek megnézéséhez látogatási engedélyt írunk, amelyben a gyermek beazonosíthatósága érdekében a nevét, és a születési idejét, a lehetséges örökbefogadók névtelenségének megőrzése érdekében személyi igazolványuk számát tüntetjük csak fel. A kórházi látogatás alkalmával törekednünk kell arra, hogy a leendő örökbefogadó család személyesen is beszélhessen döntéshozataluk előtt az osztályos orvossal, kérdéseiket feltehessék neki. Fontos, hogy segítsük a családot abban, hogy a gyermeket is alaposan megnézhessék, akár kezükbe is vehessék, és ne csak egy üveg mögül tekinthessenek rá. Miután a gyermek megismeréséhez való ideális körülményekhez hozzásegítettük a házaspárt, pár percre magukra hagyjuk őket. Mivel fontos, hogy a gyermek minél előbb kikerüljön a kórházi környezetből, azonnal döntenie kell a házaspárnak az örökbefogadásáról. Ha az előkészítő munka jól sikerült, akkor ez nem is okoz nehézséget, ilyenkor a házaspárok azonnal pozitív választ adnak, és megkezdődhet a következő lépés ahhoz, hogy a gyermek minél előbb családjában lehessen. Még a kórházban az örökbefogadók rendelkezésére bocsájtjuk az illetékes gyámhivatal, gyámhivatali ügyintéző elérhetőségét, és ezzel egy időben a TEGYESZ is megteszi javaslatát a gyermek kihelyezéséhez. Ettől a ponttól kezdve tulajdonképpen az örökbefogadó házaspáron és a gyámhivatalon múlik, hogy mikor is kerül a gyermek haza. Ideális esetben, ha a gyermek egészséges, és vér szerinti szüleiéről sem ismert olyan egészség vagy életmódbéli információ, amely jelentősen befolyásolná a jelentkezők döntését, akkor a lemondó nyilatkozat kézhezvétele és a kórházban lezajlott megismerkedés, pozitív válaszáadás két-három munkanapon belül lezajlik.

Az inkubátorba elhelyezett csecsemők nagy sajtónyilvánosságot kapnak. A sajtó sokat segíthet abban - a csecsemőgyilkosságok megelőzése mellett - hogy a babamentő inkubátorokról olyanok is tájékozódhassanak, akik személyesen nem járnak ezekbe az intézményekbe. Ugyanakkor a sajtó árthat is, hiszen a kórházak esetlegesen nem mérik fel azt, hogy az örökbefogadás titkosságát veszélyeztetik azzal, ha akkor is beengedik a stábokat a babákhoz, amikor az örökbefogadó család már rendszeresen jár a gyermekhez. A babamentő inkubátorba helyezett gyermek egy speciális jogi helyzetnek köszönhetően titkos hozzájáruló

nyilatkozatnak számít, ahol a rendőrség nem keresi a szülőt. Ugyanakkor előfordulhat olyan eset is, amikor az inkubátorba helyezett babán rajta hagyják a születésekor ráhelyezett névvel, születési idővel ellátott karszalagot. Ebben az esetben természetesen az illetékes gyámhivatalnak fel kellett kutatnia a vér szerinti családot, hogy lemondó nyilatkozatukat felvegye.

Az örökbefogadási szolgálat munkatársainak feladatkörébe tartozik a krízis terhesekkel való foglalkozás is. Olyan eset is előfordulhat, ahol hatékony közreműködéssel a vér szerinti családjában tartható a gyermek. Ilyenkor a legtöbb feladat a pszichológusra hárul, de előfordulhat olyan helyzet is, amikor a krízisben levő anya csak az örökbefogadási tanácsadóval tud konzultálni. Ilyenkor fontos, hogy az anya minden információt megkapjon arról, hogy milyen más lehetőségei vannak az örökbeadáson kívül (anyaotthon, gyermekotthoni, nevelőszülői elhelyezés). Amennyiben ragaszkodik az örökbeadáshoz, akkor tájékoztatni kell, az örökbefogadás menetéről, a gyámhivatal elérhetőségéről, a lemondás joghatásairól, a nyílt és a titkos örökbefogadás különbözőségeiről.

1. számú melléklet: Ajánlott örökbefogadási tájékoztató

Az örökbefogadás célja:

Az örökbefogadás célja az, hogy az örökbefogadó, valamint annak rokona és az örökbefogadott között családi kapcsolatot létesítsen, és elsősorban az olyan kiskorú családi nevelését biztosítsa, akinek a szülei nem élnek, vagy akiket szüleik megfelelően nevelni nem képesek.

Ki fogadhat örökbe?

Örökbefogadó csak az a teljesen cselekvőképes nagykorú személy lehet, aki örökbefogadási tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon eredménnyel részt vett és személyisége, valamint körülményei alapján - a gyámhivatal örökbefogadás előtti eljárása során hozott határozat értelmében - alkalmas a gyermek örökbefogadására, továbbá a gyermeknél legalább 16, legfeljebb 45 évvel idősebb. Házasságban élő örökbefogadó személyek esetében a fiatalabb házastárs életkorát kell alapul venni.

Nem fogadhat örökbe az, aki a szülői felügyeleti jog megszüntetését vagy a közügyek gyakorlásától eltiltást kimondó jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll.

Az örökbefogadás céljára tekintettel a gyámhivatal a gyermek érdekében elsősorban a házasságban élő örökbefogadók által történő örökbefogadást engedélyezi.

Ki fogadható örökbe?

Örökbe fogadható az a kiskorú személy:

- akiről a szülők jogerős lemondó nyilatkozattal a gyámhivatalban lemondtak,
- akinek a szüleit a bíróság megfosztotta szülői jogaitól,
- akinek szülei ismeretlenek,
- akit az egészségügyi intézmény erre kijelölt helyén (inkubátor) helyeztek el, feltéve, hogy hat héten belül a szülő a gyermekért nem jelentkezik,
- akinek a szülei elhunytak,
- aki tartós nevelt,
- aki átmeneti nevelésben van, és a gyámhivatal örökbe fogadhatónak nyilvánította.

Az örökbefogadott személyt az örökbefogadás fennállása alatt csak az örökbefogadó házastársa fogadhatja örökbe.

Az örökbefogadás joghatásai:

Az örökbefogadott mind az örökbefogadóval, mind annak rokonaival szemben az örökbefogadó gyermekének a jogállásába lép. Az örökbe fogadott gyermek az örökbefogadó családi nevét viseli.

Az örökbefogadás formái:

Aszerint, hogy kik között jön létre az örökbefogadás, megkülönböztetünk egyfelől családon belüli, rokoni örökbefogadást, másfelől idegen gyermekre irányuló örökbefogadást. Aszerint, hogy a vér szerinti szülő (szülők) és az örökbe fogadó szülő (szülők) ismerik-e egymást vagy sem, megkülönböztetünk nyílt és titkos örökbefogadást.

Titkos a gyámság alatt álló tartós nevelésbe, az örökbe fogadhatónak nyilvánított átmeneti nevelésbe vett gyermek örökbefogadása, illetve amikor a vér szerinti szülő úgy adja meg a hozzájárulását, hogy az örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri, ide értve az inkubátorba helyezést is. A titkosság azt jelenti, hogy a szülő az örökbefogadásról nem kap értesítést, és azt fellebbezéssel, sem egyéb módon nem támadhatja meg.

Nyílt örökbefogadás esetében az örökbe fogadó szülő(k) és a vér szerinti szülő(k) ismerik egymást, az eljárást lefolytató gyámhivatal az örökbefogadót, az örökbe fogadandó korlátozottan cselekvőképes gyermeket és a vér szerinti szülőt együttesen, tárgyalás keretében köteles meghallgatni.

AZ ÖRÖKBEOFOGADÁS ELŐTTI ELJÁRÁSRÓL

Az eljárás megindításának a helye és ideje:

Az örökbefogadás előtti eljárást az örökbe fogadni szándékozó személy kérelmére csakis kizárólag a lakóhelye szerint illetékes Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat (továbbiakban Szakszolgálat) készíti elő.

A Szakszolgálat az örökbe fogadni szándékozó személyt személyes találkozás során nyilatkoztatja és írásban tájékoztatja az örökbefogadás feltételeiről, és arról, hogy az általa meghatározott helyen és időpontban vizsgálaton, illetve tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon kell megjelenie, valamint arról, hogy családi és lakáskörülményeiről a helyszínen győződik meg.

A jelentkezés időpontja az irányadó az örökbefogadásra várakozók sorrendjébe történő besorolásnál.

A szükséges vizsgálatokról és előzetes feltételekről:

- Az orvosi vizsgálatnál a háziorvosnak - szükség esetén a szakorvosnak - arról kell nyilatkoznia, hogy az örökbe fogadni kívánó személy nem szenved-e a gyermek megfelelő ellátását is korlátozó testi, érzékszervi, értelmi fogyatékosságban; súlyos pszichotikus zavarban; alkoholfüggőségben; kábítószer-függőségben valamint olyan betegségben, amely miatt - akár időszakosan is - akadályozott a gyermekről való gondoskodásban, illetve amely a gyermek fejlődését veszélyezteti.
- A pszichikai alkalmassági vizsgálat során kívánjuk feltárni az örökbefogadási szándék motivációját valamint azt, hogy az örökbe fogadni szándékozó családi helyzete, életkora és személyisége továbbá a gyermek nevelésével kapcsolatos elképzelései előreláthatóan biztosítják-e az örökbe fogadandó gyermek harmonikus fejlődését, felnövekedését.
- A környezettanulmány elvégzése során - mely az örökbe fogadni szándékozó lakóhelyén készül-, azt vizsgáljuk meg, hogy a családi- és lakáskörülmények alkalmasak-e gyermek örökbefogadására, valamint lehetőség szerint ekkor történik meg az együtt élő családtagok meghallgatása is.
- Az örökbefogadói tanfolyam célja a résztvevők megismertetése az örökbefogadás társadalmi és jogi hátterével, az örökbe fogadható gyermekek speciális helyzetével és az örökbefogadással együtt járó konfliktusok kezelésének módjaival. A felkészítő képzés önköltséges, időtartama 21 óra.
- A tanácsadás, összegző beszélgetés a pszichológussal, a vizsgálatok lezárásaként 1 órás időtartamban.

Amennyiben a jelentkező, örökbe fogadni szándékozó kéri az országos örökbefogadási nyilvántartásba való felvételét, kérelméhez fényképet csatolhat. Célszerű, ha a fényképen minden olyan családtag, gyermek szerepel, aki a jelentkezővel egy háztartásban él, illetve a fotó a jelentkező lakókörnyezetéről is információt nyújt.

Ha az örökbe fogadni szándékozó személy az alkalmassági vizsgálaton, illetve a tanácsadáson és a felkészítő tanfolyamon nem jelenik meg, és távolmaradását nem menti ki, illetőleg a környezettanulmány elvégzését nem teszi lehetővé, kérelmét visszavontnak kell tekinteni, és az eljárást meg kell szüntetni.

A Szakszolgálat a kérelem beadásától számított 60 napon belül tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt az alkalmassági vizsgálat eredményéről.

Az ügyfél kérelmét, az elvégzett pszichológiai vizsgálat eredményét, a háziorvosi igazolást az örökbefogadásra való egészségügyi alkalmasságról, az örökbefogadás előtti tanácsadás és felkészítő tanfolyam eredményes elvégzését igazoló iratot, a környezettanulmányt valamint az ügyfélnek az örökbefogadási szándékairól és az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzelései figyelembevételével kialakított javaslatát megküldi az örökbe fogadni szándékozó lakóhelye szerint - ha az örökbe fogadni szándékozók lakóhelye külön településen van, a választásuk szerint - illetékes gyámhivatalnak, és erről az örökbe fogadni szándékozó személyt egyidejűleg értesíti.

A Szakszolgálat eljárása ingyenes, kivéve az örökbefogadói tanfolyamot.

A gyámhivatal eljárásáról:

A gyámhivatal az örökbe fogadni szándékozó személy alkalmasságáról a gyermekvédelmi Szakszolgálat által megküldött dokumentumok, környezettanulmány illetve helyzetértékelés, a jövedelmi viszonyokra vonatkozó igazolás, az örökbe fogadni szándékozó (és házastársa) meghallgatása, valamint szükség szerint egyéb bizonyítékok alapján dönt.

Az örökbefogadásra való alkalmasságot megállapító határozat tartalmazza, hogy az örökbe fogadni szándékozó hány és milyen korú gyermek örökbefogadására alkalmas, az örökbe fogadni szándékozó alkalmas-e testvérek illetve egészségileg károsodott gyermek örökbefogadására.

Alkalmatlanság megállapítása esetén új eljárás a határozat jogerőre emelkedésétől számított 1 éven belül nem indítható.

Alkalmasság megállapítása esetén a gyámhivatal jogerős határozata alapján a Szakszolgálat felveszi az örökbe fogadni szándékozó személyt saját nyilvántartásába, és - a hozzájáruló nyilatkozat birtokában - továbbítja az adatokat, az örökbe fogadni szándékozó személyek országos örökbefogadási nyilvántartása számára.

A gyámhivatal határozata annak jogerőre emelkedésétől számított **2 évig** érvényes.

Ha az érvényességi időn belül örökbefogadási eljárás jogerős befejezésére kerül sor, a határozat érvényességi ideje az örökbefogadás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedésének napjával megszűnik.

Ha az örökbe fogadni szándékozó személy testvérek örökbefogadására való alkalmasságát megállapították, és az érvényességi idő lejártát megelőzően a testvér is örökbe fogadhatóvá válik, a határozat érvényességi ideje meghosszabbodik a testvér örökbefogadási eljárásának jogerős befejezéséig.

Amennyiben 2 éven belül nem kerül sor örökbefogadásra, a határozat érvényességi ideje az érvényességi idő lejártát megelőzően benyújtott kérelemre, és a gyermekvédelmi Szakszolgálat javaslatára legfeljebb 1 évvel meghosszabbítható, feltéve, hogy azok a körülmények, amelyekre tekintettel az alkalmasságot megállapították, nem változtak. Ha a 2 éves érvényességi idő lejártakor folyamatban van az örökbefogadási eljárás, a határozat érvényességi ideje meghosszabbodik az örökbefogadási eljárás jogerős befejezéséig.

Amennyiben a meghosszabbított érvényességi idő lejártáig sem kerül sor örökbefogadásra, az örökbefogadás előtti eljárást - az örökbefogadás előtti tanácsadás és felkészítő tanfolyam kivételével - az örökbe fogadni szándékozó személy kérelmére meg kell ismételni.

Az örökbe fogadni szándékozó személy alkalmasságának megállapítása után tájékoztatja a Szakszolgálatot, ha a lakóhelyében, családi állapotában, továbbá személyi és életkörülményeiben változás következett be. A nyilvántartást vezető Szakszolgálat a

körülményekben bekövetkezett változásról értesíti az alkalmasságot megállapító gyámhivatalt.

A gyámhivatali határozat érvényességi idejének leteltével, ha az örökbe fogadni szándékozó személy az alkalmasság megállapítása iránt ismételt kérelmet nem terjesztett elő, adatait a gyermekvédelmi Szakszolgálat törli a nyilvántartásból, erről értesíti az országos örökbefogadási nyilvántartást és tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt is. A Szakszolgálat a nyilvántartásból való törlés után a jelentkező által benyújtott fényképet (amennyiben ilyen a rendelkezésére áll) visszajuttatja számára.

Az alkalmasság felülvizsgálata

Ha az örökbe fogadni szándékozó személy lakóhelyében, családi állapotában, személyi és életkörülményeiben valamint az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzeléseiben az alkalmassági határozat érvényességi időtartama alatt bekövetkezett változás – akár a nyilvántartást vezető gyermekvédelmi Szakszolgálat értesítése, akár más személy, szerv bejelentése alapján – a gyámhivatal tudomására jut, a gyámhivatal az örökbefogadó alkalmasságát haladéktalanul felülvizsgálja.

Ha a családi állapotban, személyi és életkörülményekben valamint az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzelésekben következik be változás a Szakszolgálat véleményének kialakítása érdekében az örökbe fogadni szándékozó személyt ismételt alkalmassági vizsgálaton való megjelenésre hívja fel, lakóhelyváltozás esetén pedig beszerzi a korábbi lakóhely szerinti gyermekvédelmi Szakszolgálatnál kezelt iratokat és környezettanulmányt készít.

A gyámhivatal a felülvizsgálat eredményeként az alkalmasság fenntartásáról vagy az örökbefogadásra való alkalmatlanságról határoz.

Ha a gyámhivatal az alkalmasságot fenntartja, az alkalmasságról szóló eredeti határozat érvényességi ideje nem változik.

A gyámhivatal az alkalmasságot fenntartó határozatában ismételten dönt arról, hogy az örökbe fogadni szándékozó személy hány és milyen korú gyermek örökbefogadására alkalmas, valamint, hogy az örökbe fogadni szándékozó személy alkalmas-e testvérek, illetve egészségileg károsodott gyermek örökbefogadására.

Az alkalmasságot fenntartó határozat alapján az örökbe fogadni szándékozó személyt a korábbi lakóhely szerinti Szakszolgálat törli nyilvántartásából, az új lakóhely szerinti Szakszolgálat - az eredeti nyilvántartásba vétel időpontjával - nyilvántartásába bejegyz, az országos örökbefogadási nyilvántartás pedig az adatokban bekövetkezett változásnak megfelelően veszi nyilvántartásba.

Ha a felülvizsgálat során a gyámhivatal alkalmatlanságot állapít meg, az erről szóló határozat alapján a Szakszolgálat és az országos örökbefogadási nyilvántartás törli nyilvántartásából az örökbe fogadni szándékozó személyt.

A várakozási időről:

Az örökbefogadási tanácsadó a várakozási idő alatt félévente felveszi a kapcsolatot az örökbe fogadni szándékozóval és tájékoztatja kérelme teljesülésének esélyeiről.

Egy szakmai team (melynek tagjai a Szakszolgálat munkatársai, a gyermek gyámja, gondozója) feladata a nyilvántartásba szereplő örökbe adható gyerekek számára, a nyilvántartásban szereplő örökbe fogadni szándékozók közül - a nyilvántartási sorrend figyelembevételével - a legmegfelelőbb örökbe fogadó szülő kiválasztása. A team döntéséről az örökbe fogadni szándékozó személyt a Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója értesíti, valamint részletes tájékoztatást ad a kiválasztott gyermekről. A tájékoztatást követően az

örökbe fogadni szándékozó személy kérelmére fényképet mutat a gyermekről. Mindezek ismeretében, ha az örökbe fogadni szándékozó találkozni kíván a gyermekkel, az örökbefogadási tanácsadó megszervezi a kérelmezőnek a gyermekkel való személyes találkozását.

Az ismerkedés, barátkozás mindaddig tart, amíg a gyermek és a leendő örökbefogadó között az érzelmi kötődés ki nem alakul, valamint szükséges, hogy a gyermek gondozását biztonságga el tudja látni.

AZ ÖRÖKBEOFOGADÁST ENGEDÉLYEZŐ ELJÁRÁS

Az örökbefogadás engedélyezési eljárása az örökbe fogadni szándékozó személy és a gyermek, illetve törvényes képviselője egyetértő, kölcsönös kérelmére indul. A gyámhivatal a szükséges iratok becsatolását követően (az örökbefogadó részéről: alkalmassági határozat, jövedelemigazolás, születési és házassági anyakönyvi kivonat) a kérelem benyújtását követő 15 napon belül dönt a gyermeknek az örökbe fogadni szándékozó gondozásába történő kihelyezéséről. A kötelező gondozási idő minimum 30 nap.

Nyílt és titkos örökbefogadás esetén is a Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója kíséri figyelemmel a kihelyezett gyermek gondozását, a szülő - gyermek kapcsolat alakulását, a gyermek családba történő beilleszkedését.

Az örökbe fogadni szándékozó személy a hozzá örökbefogadási szándékkal kihelyezett gyermek gondozásáról, tartásáról saját költségén köteles gondoskodni, de a gyermek ellátásához kapcsolódó juttatások a kihelyezés napjától igényelhetők.

Az örökbefogadási szándékkal kihelyezett gyermek a gyámhivatal kötelező gondozási időre történő kihelyező határozatában megállapított időtartam eredményes eltelte után is az örökbe fogadni szándékozó személynél maradhat az örökbefogadási eljárás befejezéséig. A gyámhivatal a kötelező gondozási idő eltelte után nyilatkoztatja az örökbe fogadni szándékozó személyt az örökbefogadási szándéka fenntartásáról. A gyámhivatal ezzel egy időben nyilatkoztatja a gyermek törvényes képviselőjét, illetve az örökbefogadási eljárásban a gyermeket képviselő eseti gondnokot, valamint a korlátozottan cselekvőképes örökbe fogadandó gyermeket. A Szakszolgálat örökbefogadási tanácsadója a gyámhivatal által kitűzött határidőre megküldi az örökbefogadásra vonatkozó szakvéleményét, javaslatát.

A gyámhivatal az örökbefogadás engedélyezéséről az erre irányuló kérelem előterjesztésétől számított 60 napon belül dönt, kivéve, ha az elrendelt kötelező gondozási idő az 1 hónapot meghaladja. Ebben az esetben a gondozási idő lejártát követő 30 napon belül kell a döntést meghozni.

Az örökbefogadás az engedélyező határozat jogerőre emelkedésével lép hatályba. Az örökbefogadást a gyámhivatal nem engedélyezi, ha az a kiskorú érdekeivel ellentétben áll, vagy a közérdeket egyébként sérti, illetve, ha akár a felek, akár az eljárásban egyéb módon közreműködő személyek vagy szervezetek részére haszonszerzéssel jár.

A nyílt örökbefogadás speciális szabályai:

A nyílt örökbefogadások előmozdítása érdekében a Szakszolgálatokon kívül a működési engedéllyel rendelkező közhasznú szervezetek is örökbefogadást elősegítő tevékenységet folytathatnak. A működési engedély meglétét a konkrét örökbefogadási eljárásban a közhasznú szervezetnek igazolnia kell. Szolgáltatása körébe tartozik:

- a családgondozás keretében végzett tanácsadás és segítségnyújtás a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya számára,
- a családok átmeneti otthonában biztosított ellátáshoz való hozzájutás szervezése,
- az örökbe fogadni szándékozó felkészítése az örökbefogadásra,

- a vér szerinti szülő és az örökbe fogadni szándékozó kapcsolatfelvételének előkészítése,
- a vér szerinti szülő és az örökbe fogadni szándékozó adatainak nyilvántartása,
- az örökbe fogadni szándékozóról és az örökbe fogadandó gyermekről nyilvántartás vezetése,
- a vér szerinti szülő döntése alapján a gyermek nyílt örökbefogadásának elősegítése érdekében, az általa nyilvántartott örökbe fogadni szándékozó személyek közül- a nyilvántartási sorrend figyelembevételével- a gyermek számára alkalmas örökbe fogadó szülőt javasol a vér szerinti szülő számára,
- kérelemre az örökbefogadás engedélyezését követően a vér szerinti szülőnek és az örökbefogadónak történő segítségnyújtás, tanácsadás.

A szolgáltatás nem terjedhet ki az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárásban való közreműködésre.

A szolgáltatás kizárólag Magyarországon élő, magyar állampolgárságú vér szerinti szülő és örökbe fogadni szándékozó személy közötti kapcsolat létrehozására irányulhat.

A közhasznú szervezet szakmai vezetője írásban megállapodást köt a szolgáltatás nyújtására az érvényes alkalmassági határozattal rendelkező örökbe fogadni szándékozó házaspárral (személlyel).

Az örökbe fogadni szándékozó viseli az általa igénybe vett szolgáltatással összefüggésben felmerült költségeket, aminek éves összege legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének háromszorosa lehet.

Nyílt örökbefogadás esetében az eljárást lefolytató gyámhivatal az örökbefogadót, az örökbe fogadandó korlátozottan cselekvőképes gyermeket és a vér szerinti szülőt együttesen, tárgyalás keretében köteles meghallgatni. A szülő hozzájáruló nyilatkozatának megtételével szünetel szülői felügyeleti joga. Ezt a gyámhivatal - legkésőbb a gondozásba történő kihelyezésről szóló - határozatban állapítja meg, ezzel egyidejűleg a gyermek részére az örökbefogadót gyámul kirendeli.

Tájékoztató az utánkövetésekről

Magyarországon hazai örökbefogadás esetében (az örökbe fogadott gyermek és az örökbefogadó is magyar állampolgár) utánkövetés nincs.

Törvényi rendelkezés hiányában sem a gyámhivatalnak, sem a TEGYESZ dolgozóinak a jogerősen lezárult örökbefogadás után nincs lehetősége az örökbe fogadott gyermek életkörülményeit, beilleszkedését vizsgálni.

Környezettanulmány készítésére a gyámhivatalnak és a TEGYESZ-nek is csak a 30 napos kötelező gondozási időszak alatt van lehetősége.

Jogerősen lezárult örökbefogadást követően a TEGYESZ örökbefogadással foglalkozó munkatársai kizárólag az örökbefogadó kérésére nyújtanak segítséget, illetve gondoskodnak az örökbefogadás utáni segítséget nyújtó szolgáltatások megszervezéséről. (családterápia, pszichológiai támogatás, örökbefogadók klubja.)

Külföldi állampolgárságú gyermek magyarországi örökbefogadását követő helyzetről, az örökbe fogadott gyermek életkörülményeiről, a Központi Hatóság felkérésére az illetékes TEGYESZ örökbefogadási szolgálatának örökbefogadási tanácsadója jelentést készít az örökbefogadást követő 2 hónapon belül és az örökbefogadástól számított egy éven belül.

Magyar állampolgárságú gyermek külföldi állampolgárságú személy által, külföldre történő örökbefogadása esetén a gyermek helyzetéről, életkörülményeiről való tájékoztatás a Központi Hatóságon keresztül történik az illetékes Szakszolgálat felé. A tájékoztatást a Szakszolgálat megküldi a gyermek korábbi gondozási helyére is.

Tájékoztató
az örökbefogadókra is megillető pénzbeli ellátásokról

Családi pótlék: (1998. évi LXXXIV. törvény 6-18. §§)

Nevelési ellátás

7. § (1) Nevelési ellátásra jogosult

- a) a vér szerinti, az örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, ***az a személy, aki a saját háztartásában nevelt gyermeket örökbe kívánja fogadni, és az erre irányuló eljárás már folyamatban van*** (a továbbiakban együtt: szülő), a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám, továbbá az a személy, akihez a gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 72. §-ának (1) bekezdése alapján a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, a saját háztartásában nevelt,
- b) a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a gyermekotthonban nevelt, és
- c) a Magyarország területén működő szociális intézmény vezetője - amennyiben más személy jogosultsága a b) pont alapján nem állapítható meg - az intézményben elhelyezett, még nem tanköteles gyermekekre tekintettel, a gyermek tankötelessé válása évének október 31-éig.

(2) Saját jogán jogosult nevelési ellátásra a tizennyolcadik életévét betöltött tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy az iskoláztatási támogatásra való jogosultság megszűnésének időpontjától.

Iskoláztatási támogatás

8. § (1) Iskoláztatási támogatásra jogosult

- a) a 7. § (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott személy, továbbá a gyámhivatal által a szülői ház elhagyását engedélyező határozatban megjelölt személy

aa) a tanköteles gyermekekre tekintettel a gyermek tankötelessé válása évének november 1-jétől a tankötelezettség teljes időtartamára, valamint

ab) a tankötelezettsége megszűnését követően közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermekekre (személyre) tekintettel annak a tanévnek az utolsó napjáig, amelyben a gyermek (személy) a huszadik - a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti; továbbá

b) a vagyonkezelői joggal felruházott gyám, illetőleg a vagyonkezelő eseti gondnok a javítóintézetben nevelt vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló, tanköteles gyermekekre tekintettel a tankötelezettség teljes időtartamára.

(2) A súlyos és halmozottan fogyatékos tanuló [a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 30/A. §] szülője a tankötelezettség teljesítésének formájától függetlenül a tankötelezettség teljesítésének végéig jogosult iskoláztatási támogatásra.

(3) Saját jogán jogosult iskoláztatási támogatásra az a közoktatási intézményben a tankötelezettsége megszűnését követően tanulmányokat folytató személy,

a) akinek mindkét szülője elhunyt,

b) akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált vagy házastársától különélő szülője elhunyt,

c) aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből,

d) akinek a gyámsága nagykorúvá válása miatt szűnt meg,

e) aki a 7. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti személlyel nem él egy háztartásban, vagy

f) ha az iskoláztatási támogatást - a gyámhivatalnak a szülői ház elhagyását engedélyező határozatában foglaltak szerint - a nagykorúságát megelőzően is a részére folyósították, annak a tanévnek az utolsó napjáig, amelyben a huszadik - a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult, de sajátos nevelési igényű tanuló esetében huszonharmadik - életévét betölti.

(3a) Amennyiben a (3) bekezdés a)-f) pontja szerinti körülmény a nagykorúvá válást követően, de a tankötelezettség megszűnésének időpontját megelőzően következik be, a (3) bekezdés szerinti személy a nagykorúvá válásának időpontjától jogosult saját jogon az iskoláztatási támogatásra.

Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot – együttes nyilatkozatuk alapján – bármelyik szülő igénybe veheti.

Családi pótlék iránti igény legfeljebb 60 napra visszamenőlegesen érvényesíthető.

Terhességi-gyermekágyi segély: (1997. évi LXXXIII. Törvény 40-42. §§)

Terhességi-gyermekágyi segély

40. § (1) Terhességi-gyermekágyi segély annak jár, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és

a) a biztosítás tartama alatt vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, vagy
b) a biztosítás megszűnését követően negyvenkét napon túl baleseti táppénz folyósításának, illetve a biztosítási jogviszony megszűnését követően táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül.

(2) A terhességi-gyermekágyi segélyre jogosultsághoz szükséges előzetes 365 napi biztosítási időbe be kell számítani

a) a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának az idejét,

b) közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideje folytatott tanulmányok idejéből 180 napot,

c) a rehabilitációs járadék folyósításának idejét.

(3) A terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak megfelelő időtartamra jár. Ha a terhességi-gyermekágyi segély iránti kérelem a szülés várható időpontját megelőző 28 napnál korábban kerül benyújtásra, akkor a kérelem elbírálására vonatkozó határidő a szülés várható időpontját megelőző 28. napon kezdődik.

(4) Terhességi-gyermekágyi segély a gondozásba vétel napjától a szülési szabadság még hátralevő tartamára annak a nőnek is jár, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, ha az (1) bekezdésben foglalt feltételek a gondozásba vétel napján fennállnak.

41. § (1) Nem jár terhességi-gyermekágyi segély a biztosítottnak

a) a szülési szabadságnak arra a tartamára, amelyre a teljes keresetét megkapja,

b) ha bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást és a személyi jövedelemadó-mentes tiszteletdíjat - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét személyesen folytatja.

(2) Annak a biztosítottnak, aki a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt keresete után jár terhességi-gyermekágyi segély.

42. § (1) A terhességi-gyermekágyi segély a napi átlagkereset 70%-a.

(2) A terhességi-gyermekágyi segély alapjául szolgáló jövedelem naptári napi átlagát a 48. § (1)-(3) bekezdésében foglaltak szerint kell megállapítani.

(3) A (2) bekezdésben nem említett biztosított terhességi-gyermekágyi segélyének naptári napi összegét a jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér kétszerese harmincad részének figyelembevételével kell megállapítani. Ha azonban a biztosított pénzbeli egészségbiztosítási járulék alapját képező jövedelme a minimálbér kétszeresét nem éri el, a tényleges jövedelmet kell figyelembe venni.

(4) A terhességi-gyermekágyi segély naptári napi összegének megállapítására vonatkozó részletes szabályokat a Kormány állapítja meg.

(5) A terhességi-gyermekágyi segélyre, ha jogszabály eltérő rendelkezést nem tartalmaz, a táppénzre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Gyermekgondozási díj (GYED): (1997. évi LXXXIII. törvény 42/A, 42/B, 42/C és 42/D §)

Gyermekgondozási díj

42/A. § (1) Gyermekgondozási díjra jogosult

a) a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt,

b) a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a terhességi-gyermekágyi segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a terhességi-gyermekágyi segélyre való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a gyermeket saját háztartásában neveli.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjának alkalmazásakor nem tekinthető szülőnek a nevelőszülő és a helyettes szülő.

(3)

(4) A gyermekgondozási díjra történő jogosultsághoz szükséges előzetes 365 napi biztosítási időbe be kell számítani

a) a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz idejét,

b) a közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmány idejéből 180 napot,

c) a rehabilitációs járadék folyósításának idejét.

42/B. § (1) A gyermekgondozási díj legkorábban a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg az annak megfelelő időtartam lejártát követő naptól a gyermeket szülő anyja esetében a szülést, egyéb esetben a jogosultságot megelőző 2 éven belül megszerzett biztosításban töltött napoknak megfelelő időtartamra, de legfeljebb a gyermek 2. életévének betöltéséig jár.

(2) Abban az esetben, ha a gyermekgondozási díjra jogosult a jogosultság megszerzésekor vagy azt megelőző 2 éven belül jogosult volt gyermekgondozási díjra, a gyermekgondozási díj folyósításának időtartama nem lehet rövidebb a korábbi gyermekgondozási díj (1) bekezdés alapján megállapított időtartamánál, és ezen gyermekgondozási díj folyósításának időtartama nem hosszabbodik meg a korábbi terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj, gyermekgondozási segély jogosultsági idejével.

(3) Ha a gyermeket szülő nő - ideértve a gyermeket örökbe fogadni szándékozó nőt is - meghal, vagy a gyermek nem az ő háztartásában nevelkedik, úgy a gyermekgondozási díj az arra jogosult személynek a terhességi-gyermekágyi segélyre jogosító időtartamra, illetőleg annak fennmaradó részére is jár.

(4) Amennyiben a gyermekgondozási díj iránti kérelem a szülési szabadság vagy az annak megfelelő időtartam lejártát megelőzően kerül benyújtásra, a kérelem elbírálására vonatkozó határidő kezdőnapja a szülési szabadság, illetve az annak megfelelő időtartam lejártát követő nap.

42/C. § Nem jár a gyermekgondozási díj, ha

a) a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét személyesen folytatja;

b) a jogosult - munkavégzés nélkül - megkapja teljes keresetét, ha a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt kereset után jár gyermekgondozási díj;

c) a jogosult egyéb rendszeres pénzellátásban - ide nem értve az álláskeresői járadékot és segélyt, a vállalkozói és a munkanélküli járadékot, valamint az álláskeresőt ösztönző juttatást - részesül [1993. évi III. törvény 4. § (1) bek. i) pont];

d) a gyermeket - a külön jogszabályban foglaltak szerint - ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben helyezték el;

e) a gyermeket napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) helyezték el, ide nem értve a rehabilitációs, habilitációs foglalkozást nyújtó intézményi elhelyezést;

f) a jogosult előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti.

42/D. § (1) A gyermekgondozási díj a naptári napi átlagkereset 70 százaléka, de legfeljebb havonta a mindenkor minimálbér kétszeresének 70 százaléka.

(2) A gyermekgondozási díj alapjául szolgáló naptári napi átlagkeresetet a 48. § (2)-(5) bekezdése szerint kell megállapítani.

(3)

(4) A 48. § (2)-(3) bekezdése alapján maximális összegben megállapított gyermekgondozási díj összegét minden év január 15-éig - hivatalból felül kell vizsgálni, és a tárgyévre érvényes összeghatár figyelembevételével január 1-jei időponttól újra meg kell állapítani.

(5) Ha a gyermekgondozási díjat ugyanazon gyermek után és ugyanazon személy számára ismételtlen állapítják meg, úgy a díj összege azonos lesz az első ízben megállapított, de a (4) bekezdésben foglaltak szerint korrigált díj összegével.

(6) Ha a biztosított egyidejűleg fennálló több jogviszony alapján jogosult gyermekgondozási díjra, a jogviszonyonként megállapított díjak összegét egybe kell számítani, az ellátás összege egybeszámítás esetén sem haladhatja meg az (1) bekezdésben megállapított legmagasabb összeget.

Gyermekgondozási segély (GYES): (1998. évi LXXXIV. törvény 20/A-22. §§)

Gyermekgondozási segély

20. § (1) Gyermekgondozási segélyre jogosult a szülő - ideértve a kiskorú szülőt a 11. § (4) bekezdésében meghatározott esetben -, a nevelőszülő, a gyám a saját háztartásában nevelt

a) gyermek 3. életévének betöltéséig,

b) ikergyermekek esetén a tankötelessé válás évének végéig,

c) tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek 10. életévének betöltéséig.

(2) Amennyiben ikergyermekek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy az (1) bekezdés alkalmazása során a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni.

20/A. § (1) A 20. §-ban megjelölt jogosultakon kívül, de az ott meghatározott feltételek mellett a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbe fogadó szülője, továbbá annak együtt élő házastársa (a továbbiakban együtt: nagyszülő) is jogosult a gyermekgondozási segélyre, ha a gyermek

a) az első életévét betöltötte, továbbá

b) gondozása, nevelése a szülő háztartásában történik, valamint

c) szülei írásban nyilatkoznak arról, hogy a gyermekgondozási segélyről lemondanak és egyetértenek a gyermekgondozási segélynek nagyszülő részéről történő igénylésével.

(2) A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő (1) bekezdés c) pontja szerinti egyetértő nyilatkozatát - kérelemre - a gyámhatóság pótolhatja.

(3) Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja és azt a (2) bekezdés alapján a gyámhatóság nem pótolja, a visszavonás a nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát megszünteti. Az ellátást az egyetértés visszavonását tartalmazó nyilatkozatnak az igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától kell megszüntetni.

(4) A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság az (1) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén kizárólag akkor állapítható meg, ha

a) ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és

b) a jogosultsági feltételek - ide nem értve a kereső tevékenység folytatásából adódó kizáró körülményt - a szülő esetében is fennállnak.

(5) A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után.

(6) Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti.

20/B. § (1) *A gyermek örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezésének időpontjától számított hat hónap időtartamig gyermekgondozási segélyre jogosult az örökbe fogadó szülő - a házastársi és rokon örökbefogadás kivételével -, amennyiben a gyermek az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezéskor a 20. § (1) bekezdés a)-b) pontjai szerinti életkort már betöltötte, azonban a 10. életévét még nem töltötte be.*

(2) *Amennyiben a gyermek a 20. § (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti életkort az örökbefogadás előtti gondozásba történő kihelyezést követő hat hónapon belül tölti be, akkor az örökbe fogadó szülő 20. § (1) bekezdése szerinti gyermekgondozási segélyre való jogosultsága a gyermek 20. § (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti életkorának betöltését követően a jogosultság kezdő időpontjától számított hat hónap elteltéig meghosszabbodik.*

(3) *Az (1) és (2) bekezdés szerint gyermekgondozási segélyben részesülő személy kereső tevékenységet heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat.*

21. § (1) A gyermekgondozási segélyben részesülő személy - ide nem értve a nagyszülőt, az örökbe fogadó szülőt a 20/B. § szerinti esetben, továbbá a kiskorú szülő gyermekének gyámját - kereső tevékenységet

a) a gyermek egyéves koráig nem folytathat,

b) a gyermek egyéves kora után heti harminc órát meg nem haladó időtartamban folytathat, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik,

c) a tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek egyéves kora után időkorlátozás nélkül folytathat,

d) ikergyermekek esetében a gyermekek egyéves kora után időkorlátozás nélkül folytathat azzal a megkötéssel, hogy a gyermekgondozási segélyben részesülő személy ikrek esetében egy gyermek után jogosult a gyermekgondozási segélyre.

(2) A kiskorú szülő gyermekének gyermekgondozási segélyben részesülő gyámja időkorlátozás nélkül folytathat kereső tevékenységet.

21/A. § (1) A gyermekgondozási segélyben részesülő nagyszülő kereső tevékenységet a gyermek hároméves kora után, a 21. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározottak szerint folytathat.

(2) A 27. § (1) bekezdésében foglaltakon túl nem jár gyermekgondozási segély a nagyszülőnek, ha - kormányrendeletben meghatározott kivétellel - a gyermeket napközbeni ellátást biztosító intézményben [Gyvt. 41. § (3) bek.] helyezik el.

22. § A kincstár vezetője méltányossági jogkörben eljárva - a 27. §-ban foglalt rendelkezések figyelembevételével - a gyermekgondozási segélyre való jogosultságot

a) megállapíthatja a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei a gyermek nevelésében három hónapot meghaladóan akadályoztatva vannak;

b) megállapíthatja, illetőleg meghosszabbíthatja a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek 8. életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben [Gyvt. 41. § (3) bek.] nem gondozható.

Anyasági támogatás: (1998. évi LXXXIV. törvény 29-33. §§)

29. § (1) Anyasági támogatásra jogosult a szülést követően

a) az a nő, aki terhessége alatt legalább négy alkalommal - koraszülés esetén legalább egyszer - terhesgondozáson vett részt;

b) az örökbe fogadó szülő, ha a szülést követő hat hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték;

c) a gyám, ha a gyermek a születését követően hat hónapon belül - jogerős határozat alapján - a gondozásába kerül.

(2) Az anyasági támogatás az (1) bekezdés a) pontja szerinti jogosultat akkor is megilleti, ha a gyermek halva született.

(3) E fejezet hatálya a 2. §-ban meghatározottakon túl kiterjed arra az anyasági támogatás igénylésének időpontjában a Magyar Köztársaság területén jogszerűen tartózkodó nőre, aki a terhessége alatt legalább négy alkalommal - koraszülés esetén legalább egyszer - a Magyar Köztársaság területén terhesgondozáson vett részt.

30. § Amennyiben az anyasági támogatásra jogosult nő a támogatás felvételét megelőzően meghal, úgy az anyasági támogatást az anyával egy háztartásban élt apának kell kifizetni, ezen személy hiányában annak a személynek, aki a gyermek gondozását ellátja.

31. § Az anyasági támogatás - gyermekenkénti - összege azonos a gyermek születésének időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 225%-ával, ikergyermek esetén 300%-ával.

32. § Az anyasági támogatásra vonatkozó igényt a szülést követő hat hónapon belül lehet benyújtani.

33. § (1) Nem jár anyasági támogatás, ha

a) a szülők a gyermek születését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához;

b) a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül.

(2) Az anyasági támogatás - a szülést követő hat hónapon belül benyújtott igény esetén - megilleti a jogosultat, ha

a) a gyermek örökbefogadásához való hozzájárulásról szóló nyilatkozatot visszavonták;

b) a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a továbbiakban az anya gondoskodik a gyermek neveléséről.

A Babakötvénnyel kapcsolatos kérdéseket „*A fiatalok életkezdesi támogatásáról*” szóló 2005. évi CLXXIV. Törvény szabályozza.

1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről

90. § (1) A munkáltató nem szüntetheti meg rendes felmondással a munkaviszonyt az alábbiakban meghatározott időtartam alatt:

a) a betegség miatti keresőképtelenség, legfeljebb azonban a betegszabadság lejártát követő egy év, továbbá az üzemi baleset vagy foglalkozási megbetegedés miatti keresőképtelenség alatt a táppénzre való jogosultság,

b) a beteg gyermek ápolására táppénzes állományba helyezés,

c) a közeli hozzátartozó otthoni ápolása vagy gondozása céljából kapott fizetés nélküli szabadság (139. §),

d) a külön törvény szerinti emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelés, a terhesség, a szülést követő három hónap, illetve a szülési szabadság [138. § (1) bekezdés],

e) a gyermek ápolása, illetve gondozása céljára kapott fizetés nélküli szabadságnak [138. § (5) bekezdés], illetve - a fizetés nélküli szabadság igénybevétele nélkül is - a gyermek hároméves koráig terjedő,

f) a sor- vagy tartalékos katonai szolgálatnak a behívóparancs, a polgári szolgálatnak a teljesítésre vonatkozó felhívás kézhezvételétől számított,

g) a külön törvény szerinti rehabilitációs járadékban, rehabilitációs ellátásban részesülő személy esetén a keresőképtelenség teljes,

h) a külön törvény szerinti, örökbefogadás előtti kötelező gondozásba helyezés esetén az örökbe fogadni szándékozó munkavállalót - közösen örökbe fogadni szándékozó házastársak döntése alapján a gyermek nevelésében nagyobb szerepet vállaló házastársat - érintően a kötelező gondozásba helyezéstől számított hat hónap, illetve, ha a gyermek a hat hónap letelte előtt kikerül a gondozásból, a kötelező gondozás időtartama.

(2) A felmondási idő, ha az (1) bekezdésben meghatározott felmondási védelem időtartama

a) a tizenöt napot meghaladja, ezt követően csak tizenöt nap,

b) a harminc napot meghaladja, ezt követően csak harminc nap elteltével kezdődhet el.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott védelem nem vonatkozik a munkavállaló munkaviszonyának felmondására, ha a munkavállaló nyugdíjasnak minősül [87/A. § (1) bekezdés].

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott védelem fennállása szempontjából a felmondás közlésének időpontja az irányadó.

(5) A (2) és (4) bekezdés rendelkezései a csoportos létszámcsoökkentés végrehajtása során nem alkalmazhatóak.

(6) Az (1) bekezdés *e*) pontja szerinti védelem a fizetés nélküli szabadság igénybevétele nélkül azt a szülőt illeti meg, aki a fizetés nélküli szabadságot utoljára igénybe vette.

138/A. § (1) Gyermeke születése esetén öt munkanap munkaidő-kedvezmény illeti meg az apát, melyet legkésőbb a születést követő második hónap végéig kérésének megfelelő időpontban köteles a munkáltató kiadni. A munkaidő-kedvezmény tartamára távolléti díj jár.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt kedvezmény abban az esetben is megilleti az apát, ha gyermeke halva születik, vagy meghal.

(3) Az (1) bekezdés alkalmazása során apa alatt a szülői felügyeleti jogot gyakorló vér szerinti vagy örökbefogadó apát kell érteni.

(4) A munkaidő-kedvezmény tartamára járó távolléti díj kifizetése - az állami költségvetés terhére - kormányrendelet alapján történik.

2.számú melléklet: Kérelemminta

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK MÓDSZERTANI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA

ÖRÖKBEOFADÁSI SZOLGÁLAT

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13
☒: 1430 BUDAPEST, Pf.: 20

☎: 3232-900
☎/☒: 3232-948

K É R E L E M

Alulírott.....(születési név:.....)

szül:.....19.....,an:.....

és (születési név:.....)

szül:19.....an.....

a mai napon bejelentjük örökbefogadási szándékunkat a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatnál; egyúttal a 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet 38.§ (3) bekezdése alapján nyilatkozunk

a.) az örökbefogadási szándékunk indokairól:.....

.....

b.) az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzeléseinkről :

- a gyermek neve:, kora:-.....év, száma:,

- egészségi állapota:.....

c.) a korábban kezdeményezett örökbefogadás előtti eljárás eredményéről:

nem volt korábbi eljárás

a korábbi eljárás eredménye

d.) arról, hogy örökbefogadásra alkalmassá nyilvánításunk esetén

hozzájárulunk

nem járulunk hozzá

természetes személyazonosító adataink országos örökbefogadási nyilvántartásba vételéhez.

A 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet 38.§ (3) d. pontja alapján tudomásul vesszük, hogy az örökbefogadásra alkalmasság feltétele *az örökbefogadás előtti tanácsadáson* történő eredményes részvétel.

A fenti Kormányrendelet 38.§ (5) bekezdése alapján tudomásul vesszük, hogy amennyiben a kitűzött alkalmassági vizsgálaton nem jelenünk meg, és távolmaradásunkat nem mentjük ki, illetve a környezettanulmány elvégzését nem tesszük lehetővé, kérelmünket visszavontnak kell tekinteni.

Az írásbeli tájékoztatást megkaptuk.

2012.....

.....

3.számú melléklet: Adatlap minta (gyivi program)

Fővárosi TEGYESZ
2012.05.07 16:34:30

RAINBOW
1. lap

K É R E L E M

Megyenév/Kód:

Jelentkezés ideje:

Törzskönyvi sorszám:

Megszűnés ideje/oka:

Kéri a felvételét az országos örökbefogadási nyilvántartásba:

Korábban kezdeményezett örökbefogadási eljárás volt-e:

- annak eredménye: _____

Anya adatai

Apa adatai

Név:

Szül. hely:

Szül. idő:

Anyja neve:

Állampolg.:

Csal.állapot:

Foglalkozása:

Telefon:

Tart.hely:

Nevelt gyermekek:

Alkalmasság:

Alkalm.megállapító:

Határozat száma:

kelte: . .

jogerős: . .

meghosszabbítva: . .

Vagyoni helyzet:

Lakáshaszn. jogcíme:

Lakás szobaszáma:

Lakás komf.fokozata:

Jöv.forrás

ANYA:

APA:

Egészségi állapot:

A gyermekkel kapcsolatos elvárásai(k):

Száma: **Kora:**

E.ü.állapota:

Neme:

**Részt vesz spec.
programban:**

Egyéb:

Örökbefogadás módja:

Gyámhivatali döntés:

4.számú melléklet: Nyilatkozat a feltételek elfogadásáról

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK MÓDSZERTANI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA

ÖRÖKBEFOGADÁSI SZOLGÁLAT

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13

☒: 1430 BUDAPEST, Pf.: 20

☎: 3232-900

☎/☒: 3232-948

NYILATKOZAT

a II - _____ számú örökbefogadási kérelemhez
Alulírottak, _____ kijelentjük, hogy tájékoztatást kaptunk arról,

hogyan:

- az örökbefogadási alkalmasság előzetes vizsgálatának feltétele a pszichológiai vizsgálaton való részvétel, a helyzetértékelő környezettanulmány elkészítésének lehetővé tétele lakóhelyünkön, hozzájárulás házi orvosunk megkereséséhez, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadón és felkészítő tanfolyamon történő eredményes részvétel;
- a pszichológiai vizsgálat kezdő időpontja:
a vizsgálatot végző pszichológus:
(A pszichológiai vizsgálat minimum 1, maximum 4 alkalomból áll);
- a helyzetértékelő környezettanulmány elkészítésére az örökbefogadási tanácsadóval egyeztetett időpontban kerül sor:
a helyzetértékelést végző örökbefogadási tanácsadó:
telefonszáma:
fogadónapja:
- az eredeti kérelemben rögzített elképzelések menet közbeni módosítása meghosszabbíthatja az eljárási időt;
- az elkészült szakvélemények ismertetésére az örökbefogadási ügyintézővel telefonon egyeztetett időpontban kerül sor.

Megerősítjük, hogy:

- felvilágosítást kaptunk az örökbe fogadni szándékozókat felkészítő tanfolyamról és a felkészítést végző szervezetekről;
- az örökbefogadási eljárással kapcsolatos írásbeli tájékoztatást átvettük az örökbefogadási ügyintézőtől.

Budapest.....

.....

.....

Az örökbefogadással kapcsolatos információk elérhetők a www.tegyesz.hu honlapon is.

5.számú melléklet: Hozzájáruló nyilatkozat a házi orvos/szakorvos megkereséséhez

**BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
TERÜLETI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA**

ÖRÖKBEOFODÁSI SZOLGÁLAT

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13
☒: 1430 BUDAPEST, Pf.: 20

☎: 3232-900
☎/☒: 3232-948

NYILATKOZAT

Alulírott

TAJ szám:

.....

Cím: ☐ ☐ ☐ ☐

.....

alatti lakos hozzájárulok, hogy az örökbefogadói alkalmasságom elbírálásához szükséges
házi orvosi véleményt a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

házi orvosomtól:.....

.....

címe: ☐ ☐ ☐ ☐

.....

a 15/1998.(IV.30)NM. rendelet 145.§-ának (4) bekezdése alapján bekérje.

Budapest, 2012.....

.....

6.számú melléklet: Háziiorvosi/szakorvosi nyomtatvány

Tárgy: háziiorvosi vélemény
örökbefogadásra alkalmasságról
Hiv. szám:
Előadó:

**Budapest Főváros Önkormányzatának
Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat
1081 Budapest, Alföldi u. 9-13.**

Hivatkozással megkeresésükre

(címe:.....
.....) örökbefogadónak jelentkező vonatkozásában a 15/1998.(IV.30.) NM rendelet 145.§-ának (4) bekezdése alapján az alábbi háziiorvosi véleményt adom:

Nevezett:

a) a gyermek megfelelő ellátását is korlátozó testi, érzékszervi, értelmi fogyatékosságban	szenved	nem szenved*
b) súlyos pszichotikus zavarban	szenved	nem szenved*
c) alkoholfüggőségben	szenved	nem szenved*
d) kábítószer-függőségben	szenved	nem szenved*
e) olyan betegségben, amely miatt - akár időszakosan is - akadályozott a gyermekről való gondoskodásban, illetve amely a gyermek fejlődését veszélyezteti	szenved	nem szenved*

Megjegyzés:

Kelt:.....

PH

.....

orvos aláírása

* A megfelelő választ szíveskedjen aláhúzni!

7. számú melléklet: Helyzetértékelés (Környezettanulmány) minta

Környezettanulmány

Személyes adatok

Név: (férj, feleség)

Születési hely:

Lakóhely:

Tartózkodási hely:

Elérhetőség:

Anyja neve:

Iskolai végzettsége:

Foglalkozása:

Munkahelye:

Jövedelme:

Vagyona:

Felvett hitel:

Házasságkötés ideje:

Gyermekek:

Együtt élő családtagok:

Lakás

Lakáshasználat jogcíme:

Mióta élnek a lakásban?

Rezsi, egyéb rendszeres kiadások:

Alapterület, elrendezés:

Fűtés:

Berendezés:

Örökbefogadandó gyermek elhelyezése:

Külső környezet

Udvar, kert, melléképületek, háziállatok:

Utca, városrész:

Infrastruktúra (orvosi ellátás, bölcsőde, óvoda, iskola)

Infrastruktúra, fejlesztésre szoruló gyermek esetén:

Munka

Mi a munkájuk?

Mióta dolgoznak jelenlegi munkahelyükön?

Munkaidő beosztása:

Másodállás, mellékfoglalkozás:

Elégedettség:

Munkamegosztás a családban (házimunka, háztartás, gyermeknevelés)

Tervek szerint ki marad otthon a gyermekkel?

Kapcsolatok

Együtt élő családtagok, személyek:

Közös háztartást vezetnek-e?

Milyen kapcsolat van közöttük?

Rokonság:

Anya, apa:

Testvérek:

Fontosnak ítélt egyéb rokon:

Milyen a kapcsolat velük?

Tudnak-e az örökbefogadási szándékról, milyen a hozzáállásuk?

Kinek a segítségére számíthatnak?

Baráti kör:

Szabadidő, hobby (hétvége, szabadság eltöltése)

Összegzés, vélemény:

8. számú melléklet: Az általában használatos pszichológiai tesztek ismertetése

- Rorschach-próba

A tesztet Hermann Rorschach svájci pszichiáter fejlesztette ki az 1920-as években. A hazai gyakorlatban való meghonosítása és módszertani megalapozása Mérei Ferenc nevéhez fűződik. A legáltalánosabban használt projektív teszt, egy komplex pszichológiai-pszichodiagnosztikai vizsgálati eszköz. Lényege a jelentésadás. A vizsgálati személynek az a feladata, hogy 10 jelentés nélküli foltnak (táblának) hasonlóság alapján jelentést adjon. Válaszába így óhatatlanul belevetülnek, projektálódnak, az érzelmei, vágyai, lappangó gondolatai. Ezáltal nem annyira a teljesítményt, mint inkább a teljesítmény mögött meghúzódó motivációs rendszert és organizációt tárja fel.

- Szondi-teszt

Szondi Lipót magyar származású svájci pszichiáter, a sorsanalitikus ösztönrendszer atyja által kidolgozott teszt olyan projekciós, nonverbális választásos próba, amelynek során a vizsgálati személynek hat sorozatban egyenként 8-8 fényképből kell kettesével kiválasztania a számára rokonszenves, ill. ellenszenves arcokat. Szondi elgondolásának alapja, hogy szerinte minden választásunk – így a teszt képeinek a választása is – alakítja a sorsunkat, s az ösztöneink által befolyásoltak.

- Lüscher-teszt

A Lüscher-teszt egy színválasztáson alapuló standardizált, projektív pszichodiagnosztikai eszköz a személyiség vizsgálatára. Max Lüscher svájci pszichológus dolgozta ki. A teszt koncepciója szerint a színpreferenciák (legjobban tetsző szín/ek) és színelutasítások (legkevésbé tetsző színek) alapján következtetni lehet az egyén személyiségére, aktuális érzelmi és pszichofiziológiai állapotára. Többek között olyan jellemzők feltárására alkalmas, mint a stresszel szembeni ellenálló képesség, a teljesítmény és a kommunikáció.

- PFT (*Rosenzweig-féle képes frusztrációs teszt*) felnőtteknek (de serdülőknél is használható)

Saul Rosenzweig amerikai pszichológus tesztje is projektív működésen alapul, s a mindennapi élet stresszhelyzeteiben megnyilvánuló típusos reakciókat mutatja ki. A teszt anyaga 24 rajz. A rajzokon látható személyeknek szándékosan nincsenek arcvonásai elősegítendő az azonosítási folyamatot. Mindegyik rajz egy kis jelenetet ábrázol, amelyen két ember (alkalmanként mások társaságában) hétköznapi értelemben típusos frusztrációs helyzetben interakcióba lép. Az egyik mond valamit – ez oda van írva. A másik válaszol – ez a

válaszadás, a válaszoló helyzetébe való behelyezkedésen keresztül a vizsgálati személy feladata.

- Rajztesztek (pl. ház-fa-személy, család- és alak-rajz)

A rajztesztek diagnosztikus eszközként való alkalmazása széleskörű. Főként személyiség és állapot felmérésre, megismerésre használjuk kiegészítő tesztként.

Jól alkalmazható házastársi örökbefogadási alkalmasság vizsgálata során is, amikor pl. nincs kifejezett módunk a gyermeket vizsgálni. További előnye, hogy a merev, kevésbé együttműködő ügyfelek a rajzolás közben feloldódhatnak, melynek hatására közlékenyebbé válhatnak. A vélhetően alkohol problémával küszködő egyének rajzai is jellegzetes jegyeket mutatnak.

- MMPI-teszt (*Minnesota Multiphasic Personality Inventory; magyar fordítása nincs, a betűszó elnevezés terjedt el*)

Az MMPI kérdőíves típusú, több dimenziós személyiségvizsgáló eljárás. Előnye, hogy standardizált, statisztikailag feldolgozható, könnyen felvehető és értékelhető (Ellis, 1946 in Bagdy és mtsai, 1986). A teszt 566 állítást, ún. tételt tartalmaz, melyek egy-egy személyiségvonást, attitűdöt, állapotot, élményt vagy tünetet fejeznek ki. A tesztfelvétel során a vizsgálati személy az egyes tételekre az állítások jóváhagyásával („igen” válasz) vagy elutasításával („nem” válasz) válaszol.

- BDI (*Beck depresszió skála*)

Az Aaron T. Beck amerikai pszichiáter, a kognitív terápia atyja által kidolgozott depresszió skála egy önkitöltős kérdőív. 21, a vizsgálati személy aktuális hangulati állapotára vonatkozó csoportosított állítást tartalmaz, csoportonként 4 válaszlehetőséggel. A vizsgálati személynek a négy állítás közül azt kell kiválasztania, amelyik a legjobban leírja az érzéseit az előző héttől a válaszadás időpontjáig. Egy csoportból több állítás választása is megengedett.

- PBI (*Szülői bánásmód kérdőív*)

A kérdőív a gyermekkori szülői bánásmód felnőttkori megítélését hivatott mérni három (szeretet, túlvédés, korlátozás) dimenzióban. A vizsgálati személynek 25 tételt (kérdést) egy 4-fokú (1-4-ig) skálán kell értékelnie külön az anyjára, külön az apjára vonatkozóan.

- s-EMBU¹ (*Szülőkkel kapcsolatos gyerekkori emlékek kérdőív*)

Az EMBU a gyerekkori szülői nevelésre vonatkozó emlékek feltárását szolgáló önkitöltős kérdőív. Az s-EMBU, azaz a rövidített EMBU kérdőív a korábbi, 81 kérdésből álló EMBU kérdőív 23 tételes változata. Három alskálája: az elutasítás, az érzelmi melegség és a túlvédés.

¹ EMBU – az Egnä Minnen Beträffande Uppfostran svéd elnevezés betűszava; *Felnevelésem emlékei* magyarul

9. számú melléklet: Nyilatkozat a szakvélemények továbbításához

NYILATKOZAT

Alulírott, _____
az örökbefogadási kérelmünk kapcsán a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat által készített szakvéleményeket megismertük.

Az abban foglaltakat:

- elfogadjuk*
- nem fogadjuk el*

Kérelmünk és a vizsgálati anyagok továbbítását:

- kérjük*
- nem kérjük*

a Budapest _____ kerületi Gyámhivatalhoz határozathozatal céljából.

Megjegyzés:

.....
.....
.....
.....

Budapest, 2012.....

***A megfelelő választ kérjük aláhúzni vagy bekarikázni!**

10. számú melléklet: Alkalmassági javaslat

**BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
TERÜLETI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA**

ÖRÖKBEFOGADÁSI SZOLGÁLAT

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13
☒: 1430 BUDAPEST, Pf.: 20

☎: 3232-900
☎/☒: 3232-948

Ü.sz.: II-
Előadó:

Tárgy: _____
örökbefogadási kérelmének előkészítése
Melléklet: 8 db

Budapest ____kerületi Gyámhivatal
____gyámhivatal vezető
részére
Budapest,

Tisztelt Hivatalvezető Asszony/Úr!

____ Budapest, _____
szám alatti lakosok örökbe fogadni szándékoztak 2012.____-án örökbefogadási
kérelemmel fordultak Szakszolgálatunkhoz.

Kérelmükkel kapcsolatban elkészített vizsgálati anyagunkat mellékelten megküldjük.

Felkérem a Tisztelt Gyámhivatalt, hogy a jelentkezők örökbefogadásra való
alkalmasságát elbírálni, és a meghozott határozatnak egy példányát Szakszolgálatunknak is
megküldeni szíveskedjék, hogy nyilvántartási kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni.

A rendelkezésünkre álló háziiorvosi vélemény, pszichológiai vélemény,
környezettanulmány, valamint az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam eredményes
elvégzését igazoló tanúsítvány alapján a Fővárosi Gyermekvédelmi Szakszolgálat a
15/1998.(IV.30.) NM rendelet 145. §-ának (8) bekezdése szerint

j a v a s o l j a

____ alkalmasságának megállapítását pl. újszülött és 1 éves kor
közötti, egészséges gyermek és ikrek örökbefogadására.

Budapest, 2012.....

(aláírás)

11. számú melléklet: Nemleges alkalmassági javaslat)

**BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
TERÜLETI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA**

ÖRÖKBEOFOGADÁSI SZOLGÁLAT

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13
☒: 1430 BUDAPEST, Pf.: 20

☎: 3232-900
☎/☒: 3232-948

Ü.sz.:

Előadó:

Tárgy: _____ örökbefogadási
kérelmének előkészítése

Melléklet: 9 db.

Budapest _____ kerületi Gyámhivatal
gyámhivatal vezető

részére

Budapest

Tisztelt Hivatalvezető Asszony!

_____ szám alatti lakos
2012. _____ án örökbefogadási kérelemmel fordult Szakszolgálatunkhoz.

Kérelmével kapcsolatban elkészített vizsgálati anyagunkat mellékelten megküldjük.

Felkérem a Tisztelt Gyámhivatalt, hogy a jelentkező örökbefogadásra való alkalmasságát elbírálni, és a meghozott határozatnak egy példányát Szakszolgálatunknak is megküldeni szíveskedjék, hogy nyilvántartási kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni.

A **15/1998. (IV. 30.) NM rendelet** a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről **(5) bekezdése alapján, mely szerint:**

„Az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikai alkalmasságának vizsgálata során a Szakszolgálat feltárja, hogy

a) az örökbefogadási szándék motivációja,

b) a család élethelyzete,

c) az örökbe fogadni szándékozó személy életkora és személyisége,

d) a gyermek nevelésével kapcsolatos elképzelése előreláthatólag biztosítja-e az örökbe fogadandó gyermek harmonikus fejlődését, felnevelését.”

a Fővárosi Gyermekvédelmi Szakszolgálat **nem javasolja** _____ alkalmasságának megállapítását gyermek örökbefogadására.

A pszichológiai vizsgálat és tanácsadás alapján a jelentkező személyisége nem alkalmas arra, hogy megfelelő érzelmi biztonságot és stabilitást nyújtson egy örökbe fogadandó gyermek felneveléséhez.

Tájékoztatom, hogy a **29/2003. (V.20.) E.SZ.CS.M. rendelet 13.§** - a értelmében az örökbe fogadni szándékozó szülő az örökbefogadói tanfolyamot **megelőzően** szakmai tanácsadáson vesz részt, melyet pszichológus meghatározott irányelvek alapján végez. Ha a szakértő az örökbe fogadni szándékozó szülő által történő örökbefogadást **nem javasolja**, az örökbe fogadni szándékozó szülő kérelmére a gyámhivatal által kirendelt igazságügyi szakértő **megismétli** a tanácsadást.

Budapest, 2012.....

Tisztelettel:

(aláírás)

12. számú melléklet: Rövid ismertető a hazai örökbefogadás rendszeréről

Az örökbefogadás célja, hogy az örökbefogadók, valamint rokonaik és az örökbe fogadott gyermek között családi kapcsolatot létesítsen, és elsősorban olyan gyermekek családi nevelését biztosítsa, akiknek szülei nem élnek, vagy akiket szüleik megfelelően nevelni nem képesek.

Az örökbefogadás feltételei

A gyermek oldaláról: kiskorú legyen és jogilag örökbe fogadható

Az eljárás csak akkor indítható meg, ha a gyermek jogilag örökbe fogadható, és az az érdeke, hogy örökbefogadják.

A vér szerinti szülő oldaláról: a gyermek jogi örökbe fogadhatósága a vér szerinti szülő magatartásán, körülményein alapul. Ezek valamelyikének megléte nélkül a gyermek örökbefogadása nem valósulhat meg.

- A gyermek örökbe fogadható, ha ***vér szerinti szülei úgy döntenek, hogy hozzájárulnak gyermekük örökbefogadásához.*** Ha ismert személy általi örökbefogadáshoz, akkor és csak akkor nyílt az örökbefogadás, ha számukra ismeretlen személy általi örökbefogadáshoz, akkor titkos az örökbefogadás. Az utóbbi esetben (ha ismeretlen személy javára járul örökbefogadáshoz a szülő) ha a gyermek nem egészséges, vagy betöltötte 6. életévét, a gyámhivatal jóváhagyása szükséges a hozzájáruláshoz. Ha a gyámhivatal 60 napig nem nyilatkozik, a jóváhagyás megadottnak tekintendő. A gyámhivatalnak mielőtt dönt, meg kell keresnie az Emberi Erőforrások Minisztériumban működő országos örökbefogadási nyilvántartást, arra vonatkozóan, hogy a gyermek örökbefogadására van-e esély.
- A gyermek gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedik, és a vér szerinti szülő kapcsolattartási kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget. ***A gyermeket a gyámhivatal örökbe fogadhatóvá nyilvánítja,***
 - ha a szülő fél éven keresztül semmilyen formában nem tart gyermekével kapcsolatot,
 - ha a szülő ismeretlen helyre távozik, felkutatása nem vezet eredményre, és gyermekével nem tart kapcsolatot, ez is fél év eltelte után lehetséges,
 - ha a szülő nem rendszeresen tart kapcsolatot, egy év után indítható az eljárás.

A gyámhivatalnak vizsgálnia kell azt is, hogy a szülő életvitelén, körülményein változtatott-e annak érdekében, hogy nevelni tudja gyermekét. Ebben az esetben az örökbefogadás csak titkos lehet.

- ***A bíróság megszünteti a szülő felügyeleti jogát***

- ha felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti
- a gyermek érdekét súlyosan sértő módon nem tart a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekével kapcsolatot, vagy nem működik együtt a gyermeket gondozókkal, és körülményein, életvitelén nem változtat a gyermek hazavitele céljából.
- bármelyik gyermeke ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélték. Ebben az esetben az örökbefogadás csak titkos lehet.
- **Ha a szülők halála** esetében nincs olyan hozzátartozó, aki gondoskodna a gyermekről, a gyermek örökbe fogadható lesz.
- **Ha a gyermek** talált gyermek, **szülei ismeretlenek**. Ha újszülött korban inkubátorba helyezték, akkor örökbe fogadható, ha az elhelyezéstől számított 6 héten belül a szülők nem jelentkeznek gyermekükért. Az örökbefogadás értelemszerűen ebben az esetben is titkos.

Feltételek az örökbe fogadni szándékozók oldaláról:

Az fogadhat örökbe, aki

- teljesen cselekvőképes nagykorú,
- személyisége és körülményei alapján alkalmas örökbe fogadó szülőnek,
- részt vett az örökbefogadás előtti tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon,
- nem áll szülő felügyeletet megszüntető vagy közügyek gyakorlásától eltiltó bírói ítélet hatálya alatt,
- a gyermeknél legalább 16 és legfeljebb 45 évvel idősebb,
- és alkalmasságát a gyámhivatal határozatban állapítja meg.

Örökbefogadó lehet házaspár vagy egyedülálló, élettársi kapcsolatban élők közösen nem fogadhatnak örökbe, csak egyedülállóként. A gyámhivatal elsősorban házaspárok számára engedélyezi az örökbefogadást. Az örökbefogadók és a gyermek közötti korkülönbséget a gyámhivatal a konkrét örökbefogadási eljárásban vizsgálja, házaspár örökbefogadók esetében a fiatalabb házastárs életkorát kell alapul vennie, testvérek örökbefogadása esetében pedig az idősebb gyermek életkorát.

Az örökbe fogadni szándékozók az eljárást a lakóhelyük szerinti **területi gyermekvédelmi szakszolgálatnál** indíthatják el. Házastársak esetében, ha lakóhelyük különböző Szakszolgálat illetékességi területén van (külön megyében), el kell dönteniük, melyik Szakszolgálatot választják. A Szakszolgálat elkészíti az alkalmasságra vonatkozó

véleményeket (pszichológiai vizsgálat, környezettanulmány, beszerzi a háziorvos, szükség esetén a szakorvos véleményét), és a tanfolyam elvégzését követően a véleményeket javaslatával együtt megküldi az örökbe fogadni szándékozók lakóhelye szerinti gyámhivatalnak. A Szakszolgálat konkrét javaslatot tesz arra vonatkozóan, hogy az örökbe fogadni szándékozó milyen életkorú, milyen egészségi állapotú, illetve hogy egy gyermek vagy testvérek örökbefogadására is alkalmas-e. Ha az örökbe fogadni szándékozók lakóhelye különböző gyámhivatal illetékességi területén van, el kell dönteniük, melyik gyámhivatalnak küldje meg a Szakszolgálat a véleményeket.

A **gyámhivatal** az örökbefogadók meghallgatása után a vélemények, környezettanulmány, jövedelemigazolás és szükség szerint egyéb bizonyítékok alapján dönt az örökbe fogadni szándékozók alkalmasságáról határozattal, melyben 2007. január 1-től rendelkezik arról, hogy milyen korú, egészségi állapotú és hány gyermek örökbefogadására alkalmasak. A határozat két évig érvényes és egy évvel – a Szakszolgálat javaslatára és kérelmükre - meghosszabbítható, ha körülményeikben nincs változás. Az alkalmassági határozat jogerőre emelkedésekor a Szakszolgálat a jelentkezés időpontjával nyilvántartásába veszi az örökbe fogadni szándékozókat és erről értesíti őket. Ezt követően a Szakszolgálat félévente felkeresi az örökbe fogadni szándékozót, és tájékoztatja kérelme teljesülésének esélyeiről.

Felülvizsgálat: ha az örökbe fogadni szándékozó családi állapotában, személyi és életkörülményeiben (örökbefogadás, saját gyermek születése, házasságkötés, válás stb.), illetve az örökbe fogadandó gyermekre vonatkozó elképzeléseiben változás következik be, a Szakszolgálat elvégzi az újabb alkalmassági vizsgálatot, a gyámhivatal pedig határozattal dönt a felülvizsgálat eredményéről.

A titkos és a nyílt örökbefogadás közötti különbségek

Nyílt örökbefogadás	Titkos örökbefogadás
Az örökbefogadók és a vér szerinti szülők ismerik egymást.	A vér szerinti szülő az örökbefogadásról értesítést nem kap, nem élhet jogorvoslattal az örökbefogadást engedélyező határozattal szemben, nem ismerheti meg az örökbefogadók személyes adatait.
Hozzájárulás az örökbefogadáshoz	
Csak a lakóhelye szerinti gyámhivatalnál, vagy titkolt terhesség esetében a szülés	Bármelyik gyámhivatalnál vagy jegyzői gyámhatóságnál nyilatkozhat a szülő, kivéve a

<p>helye szerinti gyámhivatalnál nyilatkozhat a szülő.</p> <p>Csak az örökbefogadókkal együtt teheti meg nyilatkozatát.</p> <p>A vér szerinti szülő csak a gyermek születése után járulhat hozzá az örökbefogadáshoz.</p> <p>A vér szerinti szülő nem vonhatja vissza hozzájáruló nyilatkozatát.</p>	<p>titkolt terhesség esetét, mivel ilyenkor csak a szülés helye szerinti gyámhivatalnál teheti meg a nyilatkozat.</p> <p>A vér szerinti szülő a gyermek születése előtt is hozzájárulhat az örökbefogadáshoz.</p> <p>A vér szerinti szülő a gyermek 6 hetes koráig visszavonhatja hozzájáruló nyilatkozatát.</p>
Öröklés	
<p>Az örökbefogadás engedélyezése után a gyermek az örökbefogadó és a vér szerinti szülei után is örököl. Nyílt örökbefogadásnál az örökbefogadott halála esetén leszármazó, házastárs, illetve az örökbefogadó családban örökösök hiányában az örökség a vér szerinti családra száll.</p>	<p>A gyermek csak az örökbefogadó szülei után örököl.</p>
Az örökbefogadás előkészítésében közreműködők	
<p>Gyermekevédelmi szakszolgálatok; működési engedéllyel rendelkező civil szervezetek</p>	<p>Csak és kizárólag a területi gyermekevédelmi Szakszolgálatok (19 megyei+fővárosi)</p>
<p>Nem szükséges közvetítő a folyamathoz. (Elképzelhető, hogy változni fog a szabályozás.)</p>	

Az örökbefogadási eljárás titkos örökbefogadás esetében

A gyámhivatal határozata alapján - mely a gyermek örökbe fogadhatóságáról rendelkezik - a TEGYESZ előkészíti az örökbefogadást. Rövid időn belül elhelyezési értekezletet hív össze, melyen a szakemberek (a gyermek gyámja, gondozója, örökbefogadási tanácsadók, pszichológusok) közreműködésével eldöntik, hogy a jelentkezési sorrend szerint soron következő jelentkezők közül kinek mutatják be a gyermeket. A gyermek bemutatását követően – a gyermek ez alkalommal nem tudhatja, hogy mi a találkozás célja – döntenek el az örökbefogadók, hogy elindítják-e a gyermekkel való ismerkedés örökbefogadási célú folyamatát, a barátkozást. A barátkozást követően, amennyiben az örökbefogadók és a gyermek között megfelelő kapcsolat alakult ki, a TEGYESZ javaslatára, az örökbefogadók és

a gyermek törvényes képviselőjének (aki a gyermek számára kirendelt eseti gondnok vagy hivatásos gyám) kérelmére indul az eljárás hatósági része, az engedélyező eljárás.

Az eljárásra a gyermek lakóhelye szerinti gyámhivatal illetékes.

Az örökbefogadókat a gyámhivatal jegyzőkönyvben nyilatkoztatja az örökbefogadással kapcsolatos lényeges kérdésekről.

Az örökbefogadóknak csatolniuk kell kérelmükhöz az örökbefogadásra való alkalmasságukról rendelkező jogerős határozatot, és születési, ill., házassági anyakönyvi kivonatot, valamint jövedelemigazolást. Ha a gyámhivatal számára az engedélyezési eljárás során olyan új tény vagy körülmény merül fel, ami az örökbefogadók alkalmasságát megkérdőjelezi, a TEGYESZ-t újabb alkalmassági vizsgálat elvégzésére kérheti fel.

Az örökbefogadóknak kérelmük benyújtásakor nyilatkozni kell arról, hogy kéri-e a gyermek kötelező gondozási időre történő kihelyezését családjukba.

A gyámhivatal a kötelező gondozási időre kihelyezésről 15 napon belül dönt. Döntése előtt környezettanulmányt készít a leendő örökbefogadónál, és beszerzi a gyermek állapotára vonatkozó véleményeket. A kötelező gondozási idő minimum 1 hónap.

Az eljárási idő: a kérelem benyújtásától számított 60 nap. Ha a kötelező gondozási idő hosszabb 1 hónapnál, akkor az eljárási idő is kitolódik, a gondozási idő leteltétől számítva még 30 napja van a gyámhivatalnak döntése meghozatalára.

A kötelező gondozási idő alatt a gyermek az örökbefogadók családjában nevelkedik, tartásáról az örökbefogadók kötelesek gondoskodni. A gyermek beilleszkedését a TEGYESZ örökbefogadási tanácsadója kíséri figyelemmel, és a gondozási idő letelte után véleményét megküldi a gyámhivatalnak. A gondozási idő letelte után a gyámhivatal meghallgatja az örökbefogadókat arra vonatkozóan, hogy fenntartják-e kérelmüket. Az örökbefogadást a gyámhivatal akkor engedélyezheti, ha az a gyermek érdekében áll, nem sért közérdeket, és nem jár a felek, vagy az eljárásban közreműködők számára anyagi haszonszerzéssel.

Az örökbefogadási eljárás nyílt örökbefogadás esetében

Az előkészítést a civil szervezetek vagy a Szakszolgálatok végzik, de nem szükséges közreműködésük.

A kötelező gondozásra kihelyezéskor a gyermek gyámjául a gyámhivatal az örökbefogadó szülőt rendeli, a vér szerinti szülő szülői felügyeleti joga pedig az eljárás befejezéséig szünetel, azt követően szűnik meg. A meghallgatáskor csatolni kell a közreműködő civil szervezet – ha közreműködik – működési engedélyét.

A kötelező gondozási idő alatt az örökbefogadók lakóhelye szerinti Szakszolgálat kíséri figyelemmel a gyermek beilleszkedését.

Az örökbefogadás jogkövetkezményei:

- Az örökbe fogadott gyermek a vér szerinti gyermek családi jogállásába kerül, az örökbefogadók valamennyi rokonának (egyenes-, oldalági) rokonává válik, és majdani leszármazói is.
- Az örökbefogadás tartási jogokat és kötelezettségeket keletkeztet (ugyanazok, mint vér szerinti gyermeknél).
- Az örökbefogadók családi nevét viseli, kivételes esetben engedélyezheti a gyámhivatal korábbi nevének megtartását, ha az a gyermek érdekében áll.
- Vér szerinti szülőkként –amennyiben kéri - az örökbefogadókat jegyzik be az anyakönyvbe.
- Szociális juttatások ugyanúgy megilletik az örökbefogadót, mintha a gyermek vér szerinti gyermeke lenne, sőt 2011. január 1-től a 3 év feletti gyermeket örökbefogadókat is megilleti 6 hónap GYES.
- A vér szerinti szülő tartási kötelezettsége és szülői felügyeleti joga megszűnik.

Az örökbe fogadott gyermek származásának megismeréséhez fűződő joga

Az örökbe fogadott gyermek tájékoztatást kérhet a lakóhelye szerinti gyámhivatalnál (más szerv nem adhat tájékoztatást) vér szerinti szüleiről, testvéreiről, féltestvéreiről. Ezt 14 éves korától önállóan megteheti. Nagykorúságáig a gyámhivatal meghallgatja a vér szerinti szülőket, testvért, féltestvért (kiskorú esetén a törvényes képviselő hozzájárulása szükséges) és az örökbefogadókat is. A gyámhivatal szakértő (pszichológus) bevonásával vizsgálhatja, hogy a tájékoztatás megadása a kiskorú gyermek érdekében áll-e.

A gyámhivatal – az örökbe fogadó szülők vagy a nagykorú örökbe fogadott gyermek kérelmére – tájékoztatást ad az örökbefogadott egészsége szempontjából jelentős, a vér szerinti szülőre vonatkozó egészségügyi adatokról. (A vér szerinti szülőre vonatkozó természetes személyazonosító adatok közlése nélkül.)

Az örökbefogadás rendszere

A Szakszolgálatoknak a nyilvántartásukban örökbe fogadhatóvá vált gyermekek számára elsősorban a nyilvántartásukban lévő örökbefogadók közül választanak szülőt. Amennyiben a Szakszolgálat nyilvántartásában nincs a gyermeket örökbe fogadó szülő, az országos nyilvántartást vezető Nemzeti Erőforrás Minisztérium által vezetett országos nyilvántartásból (melybe valamennyi alkalmas örökbe fogadni szándékozó jelentkezhet) kérnek belföldi örökbe fogadni szándékozókra ajánlatot. Amennyiben a gyermek számára nincs az országos nyilvántartásban sem őt elfogadó szülő, a Minisztériumban működő

Központi Hatóság külföldi örökbe fogadni szándékozókat keres a gyermek számára. Külföldi csak gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő olyan örökbe fogadható gyermeket fogadhat örökbe, akinek a magyarországi örökbefogadása nem vezetett eredményre. Külföldi állampolgárok nyílt örökbefogadással nem fogadhatnak Magyarországon örökbe (kivéve, ha házastársuk, vagy rokonuk gyermekét fogadják örökbe).

Magyarországon az engedélyezett örökbefogadásoknak nincs kötelező utánkövetségük. Önkéntes utánkövetségre van lehetőség, amit az örökbefogadást előkészítő Szakszolgálatnak kell biztosítania. Budapesten és vidéken is több önségítő-segítő civil csoport működik, melyeket gyakorló örökbefogadók és szakemberek működtetnek.

13. számú melléklet: Az örökbefogadásra felkészítő tanfolyam tematikája

Az örökbefogadás rendszere Magyarországon és külföldön

A foglalkozás célja: megismertetni az örökbefogadás jogi hátterét, megszüntetve az e téren tapasztalható tájékoztatatlanságot.

A foglalkozás tartalma:

- A folyamat teljes átlátását segítő ismeretek közvetítése
- Az örökbefogadással kapcsolatos kérdések komplexebb szemléletét megalapozó, a gyermek sorsában érintett intézmények és személyek összehangolt munkájának bemutatása

A foglalkozás eredményeként a résztvevők tisztában lesznek:

- az örökbefogadás jogi feltételeivel, szakmai előkészítésével,
- az örökbefogadás engedélyezésének folyamatával,
- a titkos és a nyílt örökbe fogadás különbségével,
- a külföldre történő örökbefogadás feltételeivel,
- a gyermeki jogok érvényesülésével,
- a várakozási idő alatt mi a teendővel, az elérhető /kapható segítséggel.

A képzési modul formája: előadás

Időtartama: 1 óra

Mitől lehet sikeres egy örökbefogadás, és melyek a nehézséget okozó tényezők?

A foglalkozás célja:

- szembesíteni a résztvevőket azokkal a nehézségekkel, amelyek az örökbefogadási eljárás során és a gyermek nevelése kapcsán felmerülhetnek,
- megismertetni az örökbefogadás sikerét megalapozó lehetőségeket,
- bemutatni az örökbefogadásra való alkalmasság összetevőit és az örökbefogadásra alkalmatlan élethelyzeteket.

A foglalkozás céljának megvalósulását megalapozza a korábbi egyénre koncentrált munka, a motivációt tisztázó tudatosító, a döntés felelősségét erősítő fázis.

Az első interjút végző örökbefogadási tanácsadó és a pszichológus foglalkozásával segíti ezt az önismereti szakaszt.

A foglalkozás tartalma:

A felkészítésnek ebben a szakaszában kell beszélnünk a leendő örökbefogadókkal a családdinamikát leíró fogalmakról:

- a másság elfogadása,
- a megosztott lojalitás kérdése,
- a titok szerepe.

A foglalkozás eredménye:

- A résztvevők képesek lesznek feldolgozni azokat a nehézségeket, amelyeket átéltek, mielőtt eljutottak az örökbefogadás gondolatáig,
- Megismerik az örökbefogadással létrejövő család és a biológiai család különbségeit.
- Dilemmáik, amelyek megjelenhetnek a gyermekkel való kapcsolatukban is, csak úgy oldhatók fel, ha elismerik a különbségeket.
- Megértik, hogy ez az örökbefogadó család dinamikus stabilitásának a kulcsa.
- Meg tudják óvni a nevelt gyermeket a kettős lojalitás nehéz problémájától. El tudják fogadni azt a tényt, hogy a vér szerinti családja mindig fontos lesz a gyermek számára akár jelen lesznek az életében, akár nem.
- Élettörténetkönyvet tudnak készíteni.
- Ismerni fogják a titok szerepét és az örökbefogadás szempontjából káros hatását:
 - a titkolózás egyenlőtlen helyzetet szül,
 - a titok hazugságláncot indíthat el,
 - a család zárttá válik, nem alakulhat ki a bizalomteli légkör, az empátia,
 - a titkolózással félrevezetett gyermek nehezebben építi fel magában hitelesen a világot, megsérül valóságérzete, társas kapcsolódási lehetőségei,
 - fel kell ismerni a leendő örökbe fogadó szülőknek, hogy a titok akkor is hat, ha nem tudódik ki,
 - megzavarhatja a titkot tartó természetes viselkedését, a gyermek megérzi ezt,
 - tudatában lesznek a származás körüli titok ártalmosságának, hogy a szorongás a gyermek alapvető életérzésévé válhat.

A foglalkozás formája: előadás és irányított beszélgetés

Időtartam: két óra

Az örökbe adható gyermekek nevelésének speciális nehézségei

A foglalkozás célja: mindazon tévhit eloszlatása, amely a köztudatban az intézeti gyermekekről él, de egyben az intézetben nevelkedés veszélyeinek bemutatása.

A foglalkozás tematikája:

- Bemutatjuk, hogy hol élnek az intézeti gyermekek.
- Milyen körülmények között és milyen hatással lehet mindez a fejlődésükre.
- Elkerülhetőek-e a károsító hatások?
- Milyen próbálkozások történnek ez iránt?
- A fogyatékos és a különböző etnikumhoz tartozó gyermekek lehetősége az örökbefogadásra

A foglalkozást követően a résztvevők

- közelebb kerülnek a gyermek korábbi életéhez,
- megértik testi, lelki fejlődésük jellemzőit, ennek hatását későbbi, örökbefogadás utáni életükre,
- megismerkednek az elfogadás jelentőségével, vágyaikkal, elképzeléseikkel, amelyek az elfogadást nehezíthetik,
- áttekintést kapnak a hatékony fegyelmezés eszközeiről is.

A foglalkozás időtartama: 3 óra

Alkalmazott módszerek: irányított beszélgetés, előadás, oktatófilm megtekintése.

Konfliktus, konfliktuskezelés

A foglalkozás célja:

- Az örökbe fogadni szándékozót és az örökbe fogadandó gyermeket ért negatív hatások kezelésének bemutatása.
- A társadalom esetenkénti intoleranciája, nyitottságának hiánya nehéz helyzetbe hozza a családokat.
- Mások az örökbe fogadó szülők, megértés, tisztelet helyett sokszor gyanakvás veszi körül őket. Emiatt a náluk nevelkedő gyermeket is megkülönböztetés érheti.
- A képzési folyamatban hasonló helyzetű családokkal való találkozás is csökkentheti elszigeteltség-érzésüket.

A képzés tartalma:

- Ismertetjük az örökbefogadással létrejövő család és a biológiai család különbségeit.
- Hogyan kell egy adott társadalomban és családstruktúrában örökbe fogadó szülőként viselkedni?
- Milyen elvárásokat támasztanak az örökbefogadókkal szemben?

- Mindezekkel párhuzamosan az örökbe fogadó szülővé válás folyamatát, az elvárásoknak való megfelelést végigkíséri egy frusztrált, megfosztottság érzésével terhelt korábbi időszak, nehezítve a gyermektelenség önbizalomvesztő, szorongást okozó hatásaival.

A képzésnek ebben a szakaszában a foglalkozás eredménye:

- Elsajátítják a különbségek elismerésének, felvállalásának fontosságát.
- Nem kell minden áron az igazi biológiai családra hasonlítani.
- Tisztában lesznek azzal, hogy a titok elszigetelődés, szorongás forrása.
- Vallják azt a fontos tényt, hogy a gyermekekkel való probléma zöme a szülő múltjában, feldolgozatlan problémáiban rejlik.
- Ismerik az örökbe fogadott gyermek nevelésének tipikus konfliktushelyzeteit, az örökbe fogadás előtti élmények hatására kialakuló határok próbálgatását.

A foglalkozás formája:

Az előadás mellett főképpen irányított beszélgetés és esetmegbeszélés, mivel a II/2. foglalkozás nagyrészt érinti, megalapozza elméleti vonatkozásban e témát.

Időtartama: 3 óra

Egymásra találás

A foglalkozás célja: segíteni annak megértésében, hogy a gyermekkel való találkozás, a gyermekkel való barátkozás milyen lelki folyamatokat indít el. Át kell látni a döntés felelősségét.

A foglalkozás tartalma:

- A kiválasztás szakmai szempontjai
- Minek alapján döntenek el, hogy egyes gyermekekhez melyik szülőt tartják a legalkalmasabbnak?
- A gyermekkel való első találkozás élménye
- A döntést befolyásoló tényezők
- Lehet-e nemet mondani egy gyermekre?

A foglalkozás után a résztvevők:

- meg tudják ítélni milyen típusú, személyiségállapotú gyermek nevelésére a legalkalmasabbak,
- ismerik a gyermekkel való találkozás módját, tartalmi részeit,
- el tudják képzelni, mi fog megváltozni az életükben a gyermek megérkezése után.

A foglalkozás időtartama: két óra.

Módszere: irányított beszélgetés

A családi kapcsolatok jelentősége a gyermek életében

A foglalkozás célja: bemutatni a résztvevőknek a család szerepét a személyes és kulturális identitás kialakításában.

A foglalkozás tartalma:

- A gyerek azonosságtudatának veszélyeztető tényezői
- Az állandóság jelentősége a gyermek életében
- Az állandóságérzet biztosításának eszközei
- Az életre szóló kapcsolatok kialakításának fontossága

A foglalkozás eredményeképpen a résztvevők

- átérzik a családban való felnevelkedés fontosságát, az életre szóló biztonságot adó kapcsolatok lehetőségét,
- mindezek hatását a gyermek pozitív önértékelésének kialakulására,
- tudatában lesznek annak, hogy az örökbe fogadott gyermek nem a meg nem született gyermeket fogja helyettesíteni, az ilyen gondolatokkal történő saját gyermekként nevelés idegen identitás kialakítására ösztönözné a gyermeket; az elvárás a gyermek iránt a szülő szükségletein alapul, és problémákat okozhat a fejlődésében.

A foglalkozás formája: előadás és irányított beszélgetés

Időtartam: 3 óra

A kötődés szerepe a gyermek életében

A foglalkozás célja: bemutatni a kötődést, mint a gyermek fejlődésének alapfeltételét.

A foglalkozás tartalma:

- A mély és tartós kötődés fogalma, jelentősége
- Az örökbe fogadó szülőhöz kerülés hatása a gyermek fejlődésére
- Az örökbe fogadó szülő feladata a kötődés kialakításában

A foglalkozás eredményeképpen a résztvevők: ismerik a kötődés személyiségfejlődést meghatározó hatását.

- Toleranciával kezelik a gyermek esetleges környezetváltozásai, kötődései megszakadása miatt kialakult bizalmatlanságát, sérülékenységet.
- Megértik a korai kötődés hiányának káros hatását a gyermek fejlődésére és azt is, hogyan érinti például az érzelmi, indulati szférát, a gondolkodási funkciók fejlődését, de nem determinálja a fejlesztés lehetőségeit.

A foglalkozás formája: előadás és irányított beszélgetés

Időtartam: 3 óra

A veszteség a gyermek életében

A foglalkozás célja: bemutatni a saját vér szerinti családjában nem nevelkedő gyermekek által átélt veszteség típusait.

A foglalkozás tartalma:

- A veszteségek fajtáinak bemutatása
- Az örökbe fogadó szülőhöz kerülés hatása a gyermek veszteségélményeire
- A vér szerinti szülő veszteségei
- A veszteség feldolgozásának módjai és az örökbe fogadó szülő szerepe a veszteség feldolgozásában

A foglalkozás eredményeképpen a résztvevők:

- Párhuzamba állítható érzéseket élnek meg a gyermek veszteségélményei és saját veszteségeik, valamint feldolgozásuk között.
- Megoldási módokat, technikákat sajátítanak el.

A foglalkozás tartalma: előadás, irányított beszélgetés

Időtartam: 3 óra

Az ismeretek ellenőrzési rendszere

Ismereteket összegző beszélgetés során áttekintjük a képzés céljának és szakmai követelményeinek megfelelően az együttes felkészülés folyamatát.

A képzés célja: olyan örökbefogadó családok képzése, akik tisztázott gyermekvállalási motivációkkal átlátják az örökbefogadási folyamat lélektani szempontrendszerét mellett azt a jogi folyamatot, melynek során a szülői jogok és kötelezettségek az örökbe fogadó szülőhöz kerülnek.

A képzés szakmai követelményei:

- Tisztában kell lenniük a résztvevőknek azzal, hogy mi különbözteti meg az örökbefogadó család szerepét a vér szerinti szülőétől.
- Tudatában kell lenniük a gyermek melletti életre szóló elköteleződés szűkebb és tágabb családjukra való hatásával.
- Meg kell tudni felelniük a gondozás, nevelés során végzett jellegzetes tevékenységek mellett a gyermek speciális szükségleteiből eredő feladatoknak.
- Szembe kell tudni nézniük az örökbefogadás előre látható nehézségeivel.
- Birtokában kell lenniük a konfliktusok kezelésére alkalmas módszereknek.

- Meg tudják határozni azokat a területeket, ahol ismereteik, készségeik hiányosak, és további foglalkozást, fejlesztést igényelnek.

Ennek érdekében és személyiségük karbantartására bekapcsolódhatnak az esetmegbeszélő csoport munkájába. /Mózeskosár Egyesület /.

A foglalkozás időtartama egy óra, meghívott vendég részvételével, aki a már működő és leendő örökbe fogadó szülők csoportjában a Mózeskosár Egyesületnél alapító tagként és gyakorló örökbe fogadó szülőként végzi segítő munkáját.

14. számú melléklet: A tanfolyam órarendje

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK MÓDSZERTANI GYERMEKVÉDELMI SZAKSZOLGÁLATA

1081 BUDAPEST, ALFÖLDI U. 9-13.
☒: 1430 BUDAPEST Pf.: 20

☎: 3232-900
☎/☒: 3232-948

Tisztelt Jelentkező!

Az alábbiakban tájékoztatjuk az örökbefogadói felkészítő képzésről:

Képzési napok	A képzés tematikája	Időtartam	Előadók
1. nap Péntek	Mitől sikeres és nehéz az örökbefogadás?	9-11 (2 óra)	
	Konfliktus, konfliktuskezelés	11-14 (3 óra)	
2. nap Szombat	A kötődés	9-12 (3 óra)	
	A veszteség hatása	12-15 (3 óra)	
3. nap Péntek	Az örökbefogadás rendszere	13-14 (1 óra)	
	Az örökbe fogadható gyermek nevelésének speciális nehézségei	14-17 (3 óra)	
4. nap Szombat	Egymásra találás	9-11 (2 óra)	
	A családi kapcsolatok jelentősége a gyermek életében	11-14 (3 óra)	
	Az ismeretek ellenőrzési rendszere. Tanfolyamzárás.	14-15 (1 óra)	

A képzés helyszíne:

A felkészítő képzés önköltséges, személyenkénti díja:

A befizetéshez szükséges postai csekket, valamint a képzési szerződést a képzés első napján adjuk át.

Budapest, 2012.

képzési felelős

15. számú melléklet: A leendő örökbefogadók számára javasolt irodalom:

Tony Rian - Rodger Walker: Élettörténetkönyv.- Párbeszéd Könyvek Bp.1995.

Gerlinde Ortner : Gyógyító mesék.- Magyar Könyvklub 1999. Bp.

Hoffmann Gertrud: Az örökbefogadásról: Gyermekünkért- gyakorlati pszichológia szülőknek, Fővárosi Pedagógiai Intézet . 1998.

Mérei Ferenc - F. Várkonyi Zsuzsanna: Felnőttek között. Minerva. 1980.

Marie-Claude Monchaux: A sehányéves kislány – Móra Könyvkiadó Bp.1976

Marie-Claude Monchaux: Az én két születésnapom

Joyce Maguire Pavao: Az örökbefogadás háromszöge – Mózeskosár Egyesület 2012.

Bogár Zsuzsa: Az örökbefogadás lélektana – Ágacska Alapítvány 2011

16. számú melléklet: A felkészítő képzés oktatói számára javasolt irodalom:

- Gordon W. Allport : A személyiség alakulása.- Kairosz 1998.
- Michael Cole - Sheila R. Cole : Fejlődéslélektan.- Osisris 1998.
- David Kirk D.H. Shared Fate. The Free Press New York.
- Klacsman Dorottya: A környezettanulmány haszna az örökbefogadásban.
- Csecsemők és kisgyermekek gondozása és nevelése intézetben. Bp. 1996. Csecsemőotthonok Országos Szövetségének kiadványa.
- Virág Teréz: Örökbefogadott ...- Animula Egyesület Bp. 1996.
- Mérei Ferenc - F. Várkonyi Zsuzsanna: Felnőttek között. Minerva. 1980.
- Carole R. Smith: Örökbefogadók és nevelőszülők.- Pont Kiadó Bp.1995.
- Vincze Mária: Lehet-e otthon a csecsemőotthon? –Esély 1993/1. szám
- Szilvási Léta: Az örökbefogadásról másképpen – Esély 1997/2. szám
- Szilvási Léta: Örökbefogadásról.... – Család, Gyermek, Ifjúság 1996/3.
- Herczog Mária: Veszteség, gyász és örökbefogadás – Család, Gyermek, Ifjúság 2001/2. szám
- Család, gyermek, ifjúság – XV. évfolyam 2006/1. szám (Teljes örökbefogadási különszám)
- Neményi Eszter: Miért nem szóltak előre? A lemondó szülők felkészítéséről
 - Pulay Klára: Amit az örökbefogadók veszteségeiről tudni érdemes
 - Korbuly Ágnes: „Más”-e az örökbefogadott gyerek a vér szerinti családban nevelkedő társaihoz képest?
 - Mészáros Krisztina: Sikerek és buktatók az örökbefogadásban
 - Székely Zsuzsanna: Felkészülés
 - Dr. Deli Judit: Kinek az érdeke?
 - Horváthné Godó Mária: Kinek kellene a gyerekek?
 - K. János: Nem kellettünk senkinek...
 - Bálint Noémi: Lélektani szempontok: kérdések és dilemmák
 - Hevesi Katalin: Barbara útja az örökbefogadáshoz; Gabi Utánkövetése
 - dr. András Júlita: Fokozott állami felelősség a jó döntésért és a sikeres örökbefogadásért

17. számú melléklet: A Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok és az örökbefogadásban közreműködő civil szervezetek címlistája

Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok 2012.				
Név	Cím	Telefon	Fax	E-mail
BARANYA Megyei Gyermekvédelmi Központ	7626 Pécs, Egyetem u. 2. 7603 Pécs 3 Pf.: 150	72-226-129 72-226-130	72-226-128	bmgyk@bmgyk.hu
BÁCS-KISKUN Megyei Önkormányzat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Gyermekeotthonai	6000 Kecskemét, Kiskert tér 6. 6001 Pf.: 92	76-503-340	76-503-341	bkmo.gyvk@bacskiskun.hu
BÉKÉS Megyei Szociális, Gyermekevédelmi, Rehabilitációs és Módszertani Központ Gyermekevédelmi Intézményegység	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	66-560-270 20-261-2600 20-261-2606	66-560-275	tegyeszgyula@mail.globonet.h u modszertan@fogo.bhu.hu
BORSOD-ABAÚJ- ZEMPLÉN Megyei Önkormányzat Szociális - és Gyermekvédelmi Központ	3532 Miskolc, Városház tér 1.	46-379-111 46-370-764	46-531-315	bazszgyk@proxynet.hu tgyszbaz@t-online.hu
CSONGRÁD Megyei Területi Gyermekevédelmi Szakszolgálat és Gyermekeotthonok Igazgatósága	6726 Szeged, Bal fasor u. 6. 6701 Pf.: 490	62-432-032	62-543-252	csmtegyesz@t-online.hu
Szent Ágota Gyermekevédelmi Szolgálat	6726 Szeged, Bal fasor u. 6. 6701 Pf.: 423	30/670-9227		szen>tagotaegy@gmail.com
FEJÉR Megyei Önkormányzat Gyermekevédelmi Központja	8000 Székesfehérvár, Erzsébet út 28. 8001 Pf.: 7	22-315-130 22-315-132 22-329-011	22-312-069	fmgyk@t-online.hu
GYŐR-MOSON-SOPRON Megyei Önkormányzat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	9024 Győr, Vasvári Pál u. 1.	96-511-930	96-511-930	tegyesz.gyor@t-online.hu
HAJDÚ-BIHAR Megyei Területi Gyermekevédelmi Szakszolgálat	4024 Debrecen, Vármegyeháza u. 9. 4002 Debrecen Pf.: 139	52-310-333 20-492-7547 20-492-8557	52-413-338	hbmtgysz@hbmtgysz.hu
HEVES Megyei Önkormányzat Egységes Gyermekvédelmi Intézménye	3300 Eger, Dobó tér 6/A. 3301 Eger Pf.: 170	36-427-544	36-424-706	hmgyk@hmgyk.hu hmogyege@t-online.hu jungne.richter.judit@hmgyk.hu
JÁSZ-NAGYKUN- SZOLNOK Megyei Gyermekvédő Intézet és Gyermekotthon	5000 Szolnok, Gyermekeváros út 1. 5005 Szolnok, Pf.: 9	56-371-355	56-371-906	gyivi@externet.hu

KOMÁROM-ESZTERGOM Megyei Pedagógiai és Gyermekevédelmi Szakszolgálati Intézmény	2800 Tatabánya, Puskin u. 7/b.	34-311-744	34-316-660	tegyesztatabanya2@invitel.hu
NÓGRÁD Megyei Gyermekvédelmi Központ	3100 Salgótarján, Ruhagyári út 9. 3101 Pf.: 111	32-430-855 32-432-014 32-432-090	32-430-457	gyszgytitkar@invitel.hu mgyvk@mgyvk.hu
PEST-MEGYEI Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Intézményei	1148 Budapest, Fogarasi út 22. 1364 Budapest, Pf. 43	354-3440	354-1258	titk@pmtgyeszi.hu
SOMOGY Megyei Önkormányzat Gyermekevédelmi Igazgatósága	8700 Marcali, Berzsenyi u. 114.	85-510-038	85-510-039	otthon@t-online.hu
SZABOLCS-SZATMÁR- BEREG Megyei Önkormányzat Területi Gyermekvédelmi Központja	4400 Nyíregyháza, Vasvári Pál u. 3.	42-404-406 42-509-039 42-402-347 lg.	42-404-588	tgyk@t-online.hu
TOLNA Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság	7100 Szekszárd, Széchenyi u. 48- 52. 7101 Szekszárd, Pf. 149	74-510-707 74-510-708 74-510-707 lg.	74-316-525	tegyesz.tolna@t-online.hu
VAS Megyei Területi Gyermekevédelmi Szakszolgálat és Gyermekeotthon	9700 Szombathely, Vörösmarty u.11. 9701 Pf.: 112	94-514-590 94-514-595 94-501-374 lg.	94-501-375	vasitegyesz@mail.datanet.hu padoszsolt1@gmail.com
VESZPRÉM Megyei Gyermekvédelmi Központ	8200 Veszprém, Kossuth L. u.10. 8201 Pf.: 61	88-564-521 88-564-510 88-564-531	88-564-530	vmgyk@upcmail.hu gyermekved.szaksz@invitel.hu
ZALA Megyei Gyermekvédelmi Központ	8900 Zalaegerszeg, Landerhegyi u. 35.	92-596-002	23-596-001	zmtegyesz@zmtegyesz.hu
Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	8900 Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 46-48.	92-501-222	92-501-227	toth.erika@zalamegye.hu

Örökbefogadást közvetítő civil szervezetek:

Együtt az Életért Közhasznú Egyesület

Honlap: www.egyuttazeletert.hu

Telefon: 06 20 530-40-51

E-mail: kapcsolat@egyuttazeletert.hu

Alfa Szövetség

Cím: Páty Pf. 87.

Honlap: www.alfaszovetseg.hu

Tel: 06-30-9226-775

E-mail: alfa@alfaszovetseg.hu

Fészek Alapítvány

Levelezési cím: 1196 Budapest, Jókai u. 122.

Honlap: www.feszekalapitvany.t-online.hu

Telefon: (1) 280-8208

E-mail: budai.agnes@feszekalapitvany.t-online.hu

Gólyahír Egyesület

Levelezési cím: 2441 Százhalombatta PF: 54

Honlap: www.golyahiregyesulet.hu

Tel: 06-23-540-311

E-mail: golyahir@freemail.hu

Bölcső Alapítvány

Levelezési cím: 1082 Budapest, Futó utca 22-24. fsz.5.

Honlap: www.bolcsu.hu

Tel: 36-1-215-60-50

E-mail: zita@bolcsu.hu

Örökbefogadásra való felkészülésben, önkéntes utánpótlásban segítő, tanácsadó civil szervezetek:

Mózeskosár Egyesület

Levelezési cím: Erzsébetvárosi Közösségi Ház

Bp. VII. ker. Wesselényi u. 17.

Honlap: www.mozeskosaregyesulet.hu

Tel: 36 - 1-326-1401,

E-mail: hevesik1@btelnet.hu

Ágacska Alapítvány

Levelezési cím: 1223, Budapest Hűség u. 14.

Honlap: www.agacska.hu

Telefon: 06-1-877-4579

E-mail: zsuzsi@agacska.hu

Esőcseppek Kiemelten Közhasznú Egyesület a Roma Örökbefogadottakért

Honlap: www.esocseppek.hu

E-mail: info@esocseppek.hu

